

Οι θέσεις του Προέδρου της Δημοκρατίας για το Κυπριακό

- Οι αλήθειες για το εθνικό μας ζήτημα και τις απευθείας διαπραγματεύσεις
- Οι τεκμηριωμένες θέσεις ενάντια στο μηδενισμό και τη διαστρέβλωση της αντιπολίτευσης

Η εισαγωγική ομιλία του Προέδρου της Δημοκρατίας Δημήτρη Χριστόφια στη δημοσιογραφική διάσκεψη για το Κυπριακό, 21 Μαρτίου 2012

Σελίδες 16, 17

Η πρωτολογία του Προέδρου Χριστόφια στην πολυήμερη Σύνοδο του Εθνικού Συμβουλίου, 15 Φεβρουαρίου 2012

Σελίδες 18, 19, 20, 61, 62

Η δευτερολογία του Προέδρου στην πολυήμερη Σύνοδο του Εθνικού Συμβουλίου που δεν κατατέθηκε ποτέ στα μέλη του Σώματος αφού δεν αφέθηκε ο Πρόεδρος να δευτερολογήσει ελέω των αντιδράσεων της αντιπολίτευσης, 7 Μαρτίου 2012

Σελίδες 62, 63, 64, 65, 66

Προσίλωση σε θέσεις αρχών

ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΔΙΑΣΚΕΨΗ ΓΙΑ ΚΥΠΡΙΑΚΟ, 21 ΜΑΡΤΙΟΥ 2012

Συμπληρώνονται αυτές τις μέρες σχεδόν τέσσερα χρόνια από την έναρξη της παρούσας διαδικασίας συνομιλιών. Με αυτή την ευκαιρία θεωρώ υποχρέωσή μου να απευθυνθώ στους πολίτες για να τους ενημερώσω και για να εκφράσω τις απόψεις μου. Ένας ακόμα λόγος που συνηγορεί προς τούτο είναι η κατάσταση στο εσωτερικό μέτωπο μετά την τελευταία τετραήμερη συνεδρία του Εθνικού Συμβουλίου και οι επιθέσεις που δέχομαι εδώ και καιρό για τους χειρισμούς στο Κυπριακό. Η έκφραση όλων των απόψεων αποτελεί στοιχειώδη κανόνα της Δημοκρατίας. Την ίδια στιγμή η δημοκρατία σημαίνει σεβασμό στο Σύνταγμα και στους θεσμούς.

Όπως είναι γνωστό, στις 15 και 17 Φεβρουαρίου καθώς στις 6 και 7 Μαρτίου πραγματοποιήθηκε σύνοδος του Εθνικού Συμβουλίου της οποίας η εικόνα ήταν ομολογουμένως απογοητευτική. Κατανόω ότι οι πολίτες αναμένουν πολύ περισσότερα. Εχω πει επανειλημμένα ότι ως Πρόεδρος της Δημοκρατίας αναλαμβάνω τις δικές μου ευθύνες. Είναι όμως αυτονόητο ότι η οικοδόμηση της ενότητας προϋποθέτει αλληλοσεβασμό, αλληλοεκτίμηση και ασφαλώς κοινές θέσεις. Αυτά είναι υπόθεση όλων. Οχι μόνο του Προέδρου της Δημοκρατίας. Επειδή έχει γίνει λόγος περί δικών μου μονολόγων και περί ενόχλησής μου από τις επικρίσεις, θέλω να αναφέρω τα εξής. Η σύνοδος του Εθνικού Συμβουλίου ήταν τετραήμερη ακριβώς για να έχουν οι ηγέτες και οι εκπρόσωποι των κομμάτων στο Εθνικό Συμβούλιο απεριόριστο χρόνο για να αναλύσουν τις θέσεις τους. Εγώ, μίλησα το πρωινό της πρώτης ημέρας και μέσα στο κλίμα που είχε δημιουργηθεί ούτε καν αφέθηκα να δευτερολογήσω. Ο δημοκρατικός διάλογος δεν διασφαλίζεται μέσα από μονολόγους εκείνων που διαφωνούν, ούτε σημαίνει να κατηγορείται ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας και να μην έχει το δικαίωμα να υπερασπιστεί τον εαυτό του. Το Εθνικό Συμβούλιο είναι ενήμερο μέχρι τελευταίας λεπτομέρειας για τα διαμειφθέντα στις συνομιλίες. Οι πολιτικοί αρχιστάση στα χέρια τους όλα τα έγγραφα που καταθέσαμε καθώς και τα έγγραφα των συγκλίσεων. Παρόλα αυτά μου προσάπτεται κατηγορία ελλιπούς ενημέρωσης, ενώ πολλές φορές γίνεται επίκληση εσφαλμένων ή και παραποιημένων πληροφοριών για να προσαφθούν κατηγορίες στον Πρόεδρο που εκπροσωπεί τη δική μας πλευρά. Δεν με ενοχλούν οι επικρίσεις. Εχω πλήρη σεβασμό προς όλες τις απόψεις. Επιζητώ το διάλογο και το συλλογικό προβληματισμό. Αλλωστε αυτός είναι ο ρόλος του Εθνικού Συμβουλίου. Οχι οι ατέρμονες συζητήσεις και οι αντιπαραθέσεις. Αλλά, η συλλογική συζήτηση και η επίτευξη της μεγαλύτερης δυνατής ενότητας στη βάση κοινών θέσεων. Για αυτόν ακριβώς το λόγο στην τελευταία συνεδρίαση του Εθνικού Συμβουλίου κατέθεσα συγκεκριμένη πρόταση από τρία σημεία στη βάση της οποίας θα μπορούσαμε όλοι μαζί να εκφράσουμε κάποιες κοινές θέσεις. Αυτή η πρόταση περιλάμβανε, την επαναβεβαίωση του Κοινού Ανακοινωθέντος του Εθνικού Συμβουλίου της 18ης Σεπτεμβρίου 2009, τη συνέχιση των διαπραγματεύσεων και κατά τη διάρκεια της Κυπριακής Προεδρίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και την ανάληψη από κοινού (Κυβέρνηση, Βουλή, κόμματα) διεθνούς εκστρατείας για την αντιμετώπιση της αρνητικής και προκλητικής στάσης της Τουρκίας. Δυστυχώς αυτό δεν έγινε αποδεκτό και επιχειρήθηκε μέσα από λογικές πλειοψηφίας να παρακαμφθεί ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Θέλω να υπενθυμίσω ότι το Εθνικό Συμβούλιο είναι συμβουλευτικός θεσμός. Αν καταλήξει σε ομόφωνες αποφάσεις και ο Πρόεδρος διαφωνεί, τότε μπορεί αν το θέλει να διεξάγει δημοψήφισμα. Τα περί πλειοψηφίας στο Εθνικό Συμβούλιο είναι εκτός πραγματικότητας. Δεν είναι δυνατόν να επιδιώκεται ακύρωση Προέδρου που έχει εκλεγεί απευθείας από το λαό.

Προχθές, δόθηκε στη δημοσιότητα η Εκθεση του Γ.Γ. των Η.Ε. για την πορεία των συνομιλιών. Η Εκθεση επιβεβαιώνει ότι η κατάσταση

στις συνομιλίες δεν είναι καλή. Εμείς έχουμε ήδη εκφράσει την ετοιμότητά μας να συνεχίσουμε την προσπάθεια. Αυτό που απαιτείται είναι όπως και η τουρκοκυπριακή πλευρά συνεργαστεί για λύση σεβόμενη τα ψηφίσματα των Η.Ε. και τις συγκλίσεις που έχουν επιτευχθεί κάτι που δυστυχώς δεν πράττει. Θα ήθελα τώρα να περάσω σε μια πιο ενδελεχή ανάλυση της κατάστασης στο Κυπριακό. Δεν μπορείς να προβείς σε ορθή, διαλεκτική ανάλυση πολιτικών διεργασιών και δεδομένων χωρίς επιστημονική αξιολόγηση των γεγονότων που προηγήθηκαν και των πολιτικών που εφαρμόστηκαν και να φιλοδοξείς ότι θα εξαγάγεις ορθά συμπεράσματα για το παρόν και το μέλλον. Το αναφέρω αυτό διότι τίθενται, μέσα από τον πολιτικό διάλογο, ιδέες περί «νέας στρατηγικής», «επανακαθορισμού στρατηγικής και στόχων», «επανατοποθέτησης» κ.ο.κ.

Ποιοι λόγοι υπαγόρευαν τον οδυνηρό συμβιβασμό της δικαιοδικής διζωνικής ομοσπονδίας; Η διζωνική δικαιοδική ομοσπονδία ως λύση του Κυπριακού συμφωνήθηκε μεταξύ των δύο κοινοτήτων στην πρώτη Συμφωνία Ψηφίου Επιπέδου Μακαρίου - Ντενκτάς του 1977. Εκτοτε επαναβεβαιώθηκε από όλους τους Προέδρους της Κυπριακής Δημοκρατίας και έχει υιοθετηθεί από το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ σε σωρεία ψηφισμάτων του και από την Ε.Ε. της οποίας η Κύπρος είναι μέλος. Αποτελεί γενική παραδοχή ότι η διζωνική δικαιοδική ομοσπονδία είναι ο οδυνηρός συμβιβασμός της ε/κ πλευράς. Είναι χιλιοεπιωμένο αλλά και αναγκαίο να θυμόμαστε ότι αυτός ο συμβιβασμός υπήρξε αποτέλεσμα του προδοτικού πραξικοπήματος της κούντας και της ΕΟΚΑ Β' και της βάρβαρης τουρκικής εισβολής. Εχει πολύ μεγάλη σημασία να μην διαφεύγει ποτέ της προσοχής μας αυτή η πικρή μεν αλλά αδιαμφισβήτητη ιστορική αλήθεια.

Η Ομοσπονδία θα επιλύσει τις εσωτερικές πιυχές που αφορούν τις σχέσεις Ε/κ και Τ/κ. Δεν υπάρχει αμφιβολία και δεν πρέπει να διαφεύγει ποτέ της προσοχής μας ότι το Κυπριακό αποτελεί διεθνές πρόβλημα ξένης εισβολής και κατοχής. Ο οδυνηρός συμβιβασμός της δικαιοδικής διζωνικής ομοσπονδίας έγινε αποδεκτός όχι γιατί υπήρχε άγνοια της ουσίας του Κυπριακού ούτε από αφέλη υποβάθμιση του Κυπριακού σε δικαιοδικό πρόβλημα. Τουναντίον, η αποδοχή της ομοσπονδίας έγινε ακριβώς επειδή υπήρχε πλήρης επίγνωση των συνεπειών του πραξικοπήματος και της εισβολής και κατοχής και της ανάγκης δημιουργίας των προϋποθέσεων τερματισμού της κατοχής και άρσης των διχοτομικών τετελεσμένων. Γίνεται κατά καιρούς λόγος ότι σημασία έχει το περιεχόμενο και όχι οι «ταμπέλες».

Ας είμαστε ειλικρινείς. Αν όντως μας ενδιαφέρει το περιεχόμενο και όχι η ταμπέλα, τότε πρέπει να γνωρίζουμε ότι η λύση του Κυπριακού θα προνοιεί για δύο ζώνες ή περιφέρειες, ή όπως άλλως ήθελαν ονομαστεί (εμείς τις ονομάζουμε Ομόσπονδες Μονάδες), καθεμιά από

τις οποίες θα διοικείται από την αντίστοιχη κοινότητα και θα έχει δικά της όργανα εξουσίας και αρμοδιότητες, ταυτόσημες με εκείνες της άλλης περιφέρειας. Οτι και οι δύο κοινότητες θα έχουν αποτελεσματική συμμετοχή στα όργανα και τις αποφάσεις της κεντρικής εξουσίας. Οτι οι σχέσεις τους δεν θα είναι σχέσεις πλειοψηφίας και μειοψηφίας. Θα είναι σχέση πολιτικής ισότητας όπως αυτή περιγράφεται στα περί Κύπρου ψηφίσματα του ΟΗΕ. Αυτά απορρέουν φυσιολογικά από τις Συμφωνίες Ψηφίου Επιπέδου και όσα επακολούθησαν. Είναι επίσης διαχρονική μας θέση, η οποία κατοχυρώνεται σε σειρά ψηφισμάτων των Η.Ε. καθώς και στα δύο Κοινά Ανακοινωθέντα Χριστόφια - Ταλάτ, ότι η Ομοσπονδιακή Κύπρος θα έχει μία και μόνη κυριαρχία, μία και μόνη ιθαγένεια και μία και μόνη διεθνή προσωπικότητα. Είχε ζητηθεί από πολιτικές δυνάμεις στο Εθνικό Συμβούλιο να γίνει σε βάθος συζήτηση του περιεχομένου αυτών των εννοιών. Από δική μου πλευράς ανταποκρίθηκα άμεσως και πλήρως παρουσιάζοντας ολοκληρωμένη ανάλυση ακόμη και στην τελευταία σύνοδο του Εθνικού Συμβουλίου. Δυστυχώς η πλειοψηφία των πολιτικών κομμάτων δεν κατέθεσε απόψεις πάνω σε αυτά τα θέματα. Από τις σύναψης των Συμφωνιών Ψηφίου Επιπέδου μέχρι σήμερα μεσολάβησαν διαδοχικά γύρω συνομιλιών για το Κυπριακό και τέθηκαν στο τραπέζι σειρά ιδεών και προτάσεων ως αποτέλεσμα των διαπραγματεύσεων μεταξύ των δύο πλευρών υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών. Ιδέες και προτάσεις κατέθεσαν και οι Πρόεδροι της Δημοκρατίας υπό την ιδιότητα του συνομιλητή της ε/κ πλευράς.

Εμείς δεν έχουμε πρόθεση να μπούμε σε συζήτηση για τις προηγούμενες προτάσεις και σχέδια λύσης του Κυπριακού. Αν όμως συνεχιστούν οι αστήρικτες κατηγορίες οι οποίες μας προσάπτονται για απαράδεκτες υποχωρήσεις, στο τέλος θα υποχωρήσουμε να αναφερθούμε σε ιδέες και παραχωρήσεις που έγιναν πριν από εμάς. Η αναζήτηση και η αυτοκριτική στάση έναντι τυχόν δικών μας παραλείψεων αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση μιας σωστής και τεκμηριωμένης εκτίμησης της ιστορικής μας πορείας. Θα μπορούσαμε για παράδειγμα να αναφερθούμε στο 1992. Τότε ενώ βρισκόμασταν στο σημείο να είναι ο Ντενκτάς στη γωνιά και ο ΓΓ να εισηγείται στο ΣΑ τη λήψη μέτρων, ενταφιάστηκαν οι Ιδέες Γκάλι χάρην της Προεδρίας. Αυτό επαναλήφθηκε και αργότερα με την πολιτική της «πυραυλολογίας» και της «πφαιστειολογίας», που κορυφώθηκε με το φιάσκο των S-300 και οδήγησε τελικά στο Σχέδιο Ανάν. Στον καταρτισμό του Σχεδίου Ανάν δεν ήταν αμέτοχη και η δική μας πλευρά. Μιλώ για την περίοδο 2001-2002. Στόχος δεν είναι να αναμοχλεύσω το παρελθόν, ούτε να εμπλακώ σε αλληλοκατηγορίες και επίρριψης ευθυνών. Εάν αναφέρω στο θέμα του δικού μας ρόλου είναι για να υπογραμμίσω ότι κάθε φορά που συζητούμε το Κυπριακό δεν αρχίζουμε από ένα «λευκό πίνακα». Για να αντιμετωπίσουμε τις δυσκολίες πρέπει να μαθαίνουμε από τις εμπειρίες μας και να γινόμαστε σοφότεροι. Όπως είπα και στο Εθνικό Συμβούλιο, προσπάθειά μας είναι να διορθώσουμε παραχωρήσεις που έγιναν στον παρελθόν από δική μας πλευράς. Ερχομαι τώρα στα της παρούσας διαδικασίας. Όπως ήταν φυσικό, μετά την απόρριψη του Σχεδίου Ανάν η δική μας πλευρά βρέθηκε στριμωγμένη. Αγωνιστήκαμε μαζί με τον αξιόπιστο Τάσσο Παπαδόπουλο για να πείσουμε ότι δεν απορρίψαμε τη λύση δικαιοδικής, διζωνικής, Ομοσπονδίας, αλλά το συγκεκριμένο σχέδιο. Να πείσουμε ότι επιδίωξη της δικής μας πλευράς ήταν η επανέναρξη διαδικασίας συνομιλιών με στόχο την επίτευξη συμφωνημένης λύσης χωρίς τεχνητά χρονοδιαγράμματα και επιδιαιτησία. Εχει πολύ μεγάλη σημασία ότι σήμερα βρισκόμαστε στο σημείο να έχουμε διασφαλίσει αυτό το απαραίτητο δίκτυο προτασίας για τη δική μας πλευρά.

Ακολουθώσε η Συμφωνία της 8ης Ιουλίου 2006. Τι έλεγε η συμφωνία αυτή; «Δέσμευση

για την επανένωση της Κύπρου με βάση μια διζωνική, δικαιοδική ομοσπονδία και πολιτική ισότητα όπως καθορίζεται στα σχετικά ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας» και πιο κάτω «Συμφωνία για άμεση έναρξη διαδικασίας η οποία διαλαμβάνει δικαιοδική συζήτηση θεμάτων που επηρεάζουν την καθημερινή ζωή του λαού και, ταυτόχρονα, εκείνων που αφορούν ουσιαστικά θέματα, και τα δύο εκ των οποίων θα συμβάλουν σε μια συνολική διευθέτηση». Είμαι υποχρεωμένος να σημειώσω ότι ορισμένοι, σχεδόν έξι χρόνια μετά, θυμήθηκαν τη Συμφωνία της 8ης Ιουλίου. Τότε όμως την επέκριναν και την υποβάθμιζαν χαρακτηρίζοντάς την ως «διαδικαστική». Πρόσθεταν δε ότι δεν επιθυμούν να είναι συνεργοί όπως έλεγαν σε μια «φιλοσοφία της σε βάθος χρόνου παραπομπής του Κυπριακού και συνεπώς τη σταδιακή και εκ των πραγμάτων αποδοχή των τετελεσμένων». Εμείς δεν παραβλέψαμε και δεν ακυρώσαμε τη Συμφωνία της 8ης Ιουλίου 2006. Ούτε και καθοδηγηθήκαμε από φιλοσοφία παραπομπής του Κυπριακού σε βάθος χρόνου. Αντιθέτως της έχουμε δώσει σάρκα και οστά αξιοποιώντας για την επανέναρξη διαδικασίας συνομιλιών. Αλλωστε γι' αυτό το σκοπό είχε συνομολογηθεί.

Αναλαμβάνοντας την Προεδρία της Δημοκρατίας το Φεβρουάριο του 2008, στοχεύοντας την έναρξη διαδικασίας συνομιλιών προχωρήσαμε στην απαραίτητη προεργασία για την άμεση εφαρμογή της Συμφωνίας της 8ης Ιουλίου. Με τα Κοινά Ανακοινωθέντα της 23ης Μαΐου και της 1ης Ιουλίου 2008 καταλήξαμε στη συμφωνημένη βάση των συνομιλιών. Ακολούθησε σύμφωνα και με όσα προβλέπονταν στην επιστολή Γκαμπάρι και με έγκριση του Εθνικού Συμβουλίου προχωρήσαμε στη σύσταση Ομάδων Εργασίας για τις ουσιαστικές πιυχές του Κυπριακού καθώς και Τεχνικών Επιτροπών για θέματα καθημερινότητας. Καταφέραμε μέσα από επίμονες προσπάθειες να κάμψουμε τα προσκόμματα τα οποία έχετε ο κατοχικός στρατός και προχωρήσαμε στη διάνοξη των σημείων διέλευσης στην Οδό Λήδρας και στο Λιμνίτη. Λέγεται ότι παραβίασε το Κοινό Ανακοινωθέν του Εθνικού Συμβουλίου της 18ης Σεπτεμβρίου 2009. Εχω καταδείξει παράγραφο προς παράγραφο κατά την τελευταία συνεδρία του Εθνικού Συμβουλίου ότι δεν υπήρξε καμία παραβίαση και ότι οι χειρισμοί μας σέβονται πλήρως αυτό το Ανακοινωθέν.

Στο κεφάλαιο για τη Διακυβέρνηση βασική μας επιδίωξη ήταν να επιτύχουμε αντικατάσταση του πολιτεύματος του Προεδρικού Συμβουλίου με ένα προεδρικό πολίτευμα. Υπενθυμίζω ότι το Προεδρικό Συμβούλιο εάν εφαρμόζονταν θα ήταν μη λειτουργικό. Ο κόσμος δεν θα γνώριζε ποιος θα ήταν Πρόεδρος αφού αρχικά θα υπήρχε εναλλαγή κάθε 10 και στη συνέχεια κάθε 20 μήνες. Επιπλέον η εκλογή θα γινόταν από τη Γερουσία με ίση βαρύτητα των ψήφων των Γερουσιαστών από κάθε κοινότητα. Επί Ταλάτ η τ/κ πλευρά είχε συμβιβαστεί με την ιδέα της εγκατάλειψης του Προεδρικού Συμβουλίου και της αντικατάστασής του με ένα προεδρικό σύστημα, με εκ περιτροπής προεδρία 4:2 διασταυρούμενη και σταθμισμένη ψήφο 20% και τις αποφάσεις να λαμβάνονται από το Υπουργικό Συμβούλιο χωρίς δικαίωμα βέτο για τον Πρόεδρο και τον Αντιπρόεδρο. Ο κ. Εργολου αρνείται να επαναβεβαιώσει αυτή τη σύγκλιση και επιδιώκει να λάβει την εκ περιτροπής προεδρία χωρίς διασταυρούμενη ψήφο. Αυτό θα έπρεπε τουλάχιστον να προβληματίσει όσους επιτίθενται τόσο έντονα ενάντια στη συγκεκριμένη πρόταση. Αραγε αφού η συγκεκριμένη πρόταση εξυπηρετεί τα συμφέροντα της Τουρκίας και είναι τόσο επιβλαβής για τη δική μας πλευρά, τότε γιατί ο κ. Εργολου δεν την αποδέχεται; Πρέπει να υπενθυμίσω ότι κατά τη διαπραγμάτευση των διαδοχικών Σχεδίων Ανάν, η αλλαγή την οποία επεδίωξε ο τότε Πρόεδρος ήταν κάποιες βελτιώσεις στο σύστημα του Προεδρικού Συμβουλίου χωρίς να αφαιρείται η εκ περιτροπής προεδρία. Τώρα οι χειρισμοί μας στο συγκεκριμένο θέμα, μας επι-

τρέπουν να κάνουμε σαφές ότι είτε η εκ περιτροπής και η διασταυρούμενη ψήφος θα επαναβεβαιωθούν από τον κ. Ερογλου ως πακέτο είτε θα πάμε σε σύστημα με Πρόεδρο και Αντιπρόεδρο. Και αυτό χωρίς να επιρρίπτεται οποιαδήποτε ευθύνη στη δική μας πλευρά. Επειδή τελευταία προπαγανδίζεται η αντίληψη περί «χαλαρής ομοσπονδίας» επικρίνοντας την πλευρά μας ότι επιτύχαμε πολλές ομοσπονδιακές αρμοδιότητες θέλω να πω και δημοσίως ότι έχω ρωτήσει εκείνους που εκφράζουν αυτές τις απόψεις στο Εθνικό Συμβούλιο κατά πόσον επιθυμούν να αφαιρεθούν αρμοδιότητες και ποιες. Δεν πήραμε απάντηση. Εμείς επιδιώξαμε και καταφέραμε να προσθέσουμε αρμοδιότητες ακριβώς επειδή η διαχρονική θέση της πλευράς ήταν ότι η κεντρική εξουσία πρέπει να είναι ισχυρή ώστε να διασφαλίζεται η ενότητα του κράτους και των θεσμών. Η τ/κ πλευρά δεν θα έχει κανένα απολύτως πρόβλημα να αφαιρέσουμε αρμοδιότητες. Αντιθέτως θα καλωσόριζε κάτι τέτοιο, ακριβώς διότι θέλει μια όσο το δυνατό πιο χαλαρή κεντρική κυβέρνηση. Αυτό άλλωστε προβάλλει συνεχώς ως θέση της στα πλαίσια των συνομιλιών. Στο Περιουσιακό βασικό προϋπόθεση της δικής μας πλευράς είναι η διασύνδεση με το εδαφικό - πράγμα για το οποίο πείσαμε και τον Γ.Γ. του ΟΗΕ να υιοθετήσει. Ζητούμε επιστροφή πέραν των 100.000 από τις 165.000 εκτοπιζόμενων του 1974 υπό ελληνοκυπριακή διοίκηση και πλήρη αποκατάσταση των περιουσιών τους. Εμμένουμε επίσης ότι οι ιδιοκτήτες περιουσιών στην υπό τ/κ διοίκηση περιοχή θα πρέπει να έχουν την επιλογή να αποφασίσουν ελεύθερα οι ίδιοι ποια θεραπεία επιθυμούν μεταξύ της αποκατάστασης, της αποζημίωσης και της ανταλλαγής. Η κυριότερη διαφωνία στο περιουσιακό έγκειται στην ερμηνεία της τ/κ πλευράς για τη διζωνικότητα, με την οποία θέτει ως προϋπόθεση τη μόνιμη και ευρεία πλειοψηφία περιουσιών της κάθε κοινότητας στην υπό τη διοίκηση της ομοσπονδία μονάδα. Η πλευρά μας απορρίπτει αυτή την προσέγγιση όπως και κάθε μόνιμη παρέκκλιση, τονίζοντας ότι η διζωνικότητα δεν απαιτεί πλειοψηφία πληθυσμού και ιδιοκτησίας γης αλλά οροφή στην άσκηση των πολιτικών δικαιωμάτων πολιτών προερχόμενων από την άλλη κοινότητα. Αυτό είναι που πετύχαμε μέσα από τη σύγκληση της 29ης Ιανουαρίου 2010. Οτι δηλαδή θα υπάρχει πλήρης εφαρμογή των βασικών ελευθεριών για όλους τους Κύπριους πολίτες. Αυτή είναι η τεράστια σημασία της σύγκλησης της 29ης Ιανουαρίου 2010. Ούτε αυτή τη σύγκληση αναγνωρίζει ο κ. Ερογλου. Είναι μίπως τυχαίο;

Σε ό,τι αφορά τα θέματα Οικονομίας, ασκείται κριτική επειδή έχουμε αποδεχθεί προσωρινή χρηματοδότηση της τ/κ Ομοσπονδίας Μονάδας για σκοπούς ανάπτυξης. Εχει συμφωνηθεί, το 5% των συνολικών ομοσπονδιακών εσόδων να κατανέμεται στην τ/κ ομοσπονδία μονάδα για αναπτυξιακούς σκοπούς και 1% για τις περιοχές που θα επιστραφούν υπό ε/κ διοίκηση. Η οικονομική εξισορρόπηση ήταν πάγια θέση της ε/κ πλευράς και μέρος των ομόφωνων θέσεων του Εθνικού Συμβουλίου του 1989. Παραβλέπεται ότι τα πιο πάνω θα λήξουν μετά από μια μεταβατική περίοδο. Παραβλέπεται επίσης ότι από το συνολικό μερίδιο των εσόδων που θα κατανοούνται στις Ομοσπον-

δες Μονάδες, η ε/κ Ομοσπονδία Μονάδα θα λαμβάνει 85% και η τ/κ Ομοσπονδία Μονάδα 15%. Συνεπώς είναι άδικο και διαστρεβλωτικό να παρουσιάζεται ότι τη μεγάλη πλειοψηφία των εσόδων θα την καρπούται η τ/κ Ομοσπονδία Μονάδα. Ας δούμε τώρα πώς έχει η κατάσταση στο Κεφάλαιο της Ιθαγένειας και των Τεσσάρων Ελευθεριών. Μας καταλογίζεται ότι έχουμε παραχωρήσει τις τέσσερις ελευθερίες στους Τούρκους πολίτες και ότι θα πλημμυρίσουμε με 80 εκατομμύρια Τούρκους. Ακριβώς το αντίθετο πράξαμε. Χωρίς τη λύση του Κυπριακού, οι τέσσερις ελευθερίες είναι φυσικό να μην μπορούν να εφαρμοστούν. Η διευθέτηση στην οποία έχουμε καταλήξει αφορά τις τέσσερις ελευθερίες για τους Τούρκους πολίτες μετά τη λύση του Κυπριακού. Σε περίπτωση ένταξης της Τουρκίας στην Ε.Ε. τότε θα είμαστε αντιμέτωποι με ένα γεγονός: Την ελεύθερη εγκατάσταση Τούρκων πολιτών στην Κύπρο χωρίς κανένα περιορισμό. Γι' αυτό ακριβώς το λόγο έπρεπε οπωσδήποτε να επιδιώξουμε περιοριστική ρύθμιση μέσα από τη λύση του Κυπριακού. Αυτό πράξαμε και ο περιορισμός βασίζεται στη θεμελιώδη ανάγκη του σεβασμού της πληθυσμιακής αναλογίας 4:1. Η διευθέτηση αυτή θέτει φραγμό τόσο στην ανεξέλεγκτη εγκατάσταση όσο και στην πολιτογράφηση Τούρκων πολιτών. Εκτός από αυτή την προϋπόθεση θέσαμε ακόμα δύο: διαβούλευση με την Ελλάδα και συμφωνία πάνω στο θέμα της αποχώρησης των εποίκων. Επειδή γίνεται λόγος για απαράδεκτες υποχωρήσεις στο θέμα των εποίκων θέλω να αναφέρω ότι ήταν πάγια θέση όλων των κυβερνήσεων ότι θα μείνει αριθμός εποίκων για ανθρωπιστικούς λόγους και αυτό αντικατοπτρίζεται σε έγγραφο της πλευράς μας ημερομηνίας 31ης Μαρτίου 2004 στο οποίο γινόταν λόγος για παραμονή πέραν των 55.000 εποίκων. Θέλω να υπενθυμίσω ότι σε προηγούμενα σχέδια προβλεπόταν ανώτατο όριο εγκατάστασης Ελλήνων και Τούρκων σε ποσοστό 5% επί του πληθυσμού Ε/κ και Ε/κ το οποίο θα μπορούσε να ανανεωθεί αφού αυτοί που θα έρχονταν θα αποκτούσαν σε κάποια χρόνια δικαίωμα πολιτογράφησης. Γίνεται αντιληπτό ότι οι μεν Τούρκοι θα είχαν τη δυνατότητα να αντλούν συνεχώς από μια δεξαμενή ογδόντα εκατομμυρίων και να ανανεώνουν συνεχώς αυτό το 5% με σοβαρές συνέπειες για τη δημογραφική δομή της Κύπρου. Τώρα αυτός ο κίνδυνος δεν υπάρχει αφού γίνεται σαφής αναφορά στην αναλογία 4:1 τόσο για την μόνιμη εγκατάσταση όσο και για την πολιτογράφηση. Κορυφαία σημασία είναι επίσης το γεγονός ότι ενώ στο παρελθόν υπήρχαν περιορισμοί

στο θέμα της άσκησης των ελευθεριών των Κυπρίων πολιτών, τώρα, μετά την εκπονή της μεταβατικής περιόδου δεν θα υπάρχει κανένας περιορισμός όπως ρητά κατοχυρώνει η σύγκληση της 29ης Ιανουαρίου 2010.

Εχοντας λοιπόν υπόψη τόσο την ιστορική πορεία του Κυπριακού όσο και τη σημερινή κατάσταση θα πρέπει να αναρωτηθούμε. Ποιο είναι το πραγματικό δίλημμα που τίθεται ενώπιόν μας; Μπορούμε άραγε να επιλέξουμε μεταξύ της Ομοσπονδίας και μια καλύτερης λύσης «εναίου κράτους»; Μπορούμε να πετύχουμε λύση πλειοψηφίας-μειοψηφίας που σημαίνει ότι πάμε πίσω και από το 1960; Υπάρχει τρόπος επίλυσης του Κυπριακού άλλος από τις διακοινοτικές συνομιλίες υπό την αιγίδα των ΗΕ; Τα ερωτήματα δεν είναι ρητορικά. Η δική μας απάντηση είναι ότι ο οδονηρός συμβιβασμός της δικαιοδικής διζωνικής ομοσπονδίας είναι η μόνη επιλογή, η οποία μπορεί να οδηγήσει στον τερματισμό της κατοχής, στην επανένωση της Κύπρου και στην αποτροπή της οριστικής διχοτόμησης. Οι συνομιλίες υπό την αιγίδα των ΗΕ, τα ψηφίσματα των οποίων αποτελούν την ασπίδα μας, και συνιστούν το πλαίσιο μέσα στο οποίο πρέπει να συνεχίσουμε τις προσπάθειές μας. Εμείς αγωνιστικά και επιτυχώς την ενεργή εμπλοκή και το ενδιαφέρον όλων των μόνιμων μελών του ΣΑ. Ας μην μας διαφεύγει ότι χωρίς τον εξισορροπτικό ρόλο του ΣΑ λόγω της παρουσίας και της στάσης αρχών την οποία τηρούν φιλικές προς εμάς χώρες, καταφέραμε τα τελευταία χρόνια να αποτρέψουμε δυσμενείς εξελίξεις. Είναι ένεκα της συνέπειάς μας και της σταθερότητάς μας στις δεσμεύσεις που διαχρονικά ανέλαβε η πλευρά μας σχετικά με τη βάση λύσης όπως αυτή καθορίζεται στα ψηφίσματα του ΟΗΕ και τις Συμφωνίες Υψηλού Επιπέδου που κερδίζουμε τη σταθερή στήριξη της ΕΕ και γενικότερα του διεθνούς παράγοντα. Ισχυροποιήσαμε τη θέση μας διεθνώς. Μέσα σε ένα ιδιαίτερο ανταγωνιστικό και ασταθές διεθνές περιβάλλον, καταφέραμε να υπογράψουμε συμφωνίες οριοθέτησης της Κυπριακής ΑΟΖ και να προχωρήσουμε τις διαδικασίες ερευνητικών γεωτρήσεων. Και αυτά, τη στιγμή που κατά γενική ομολογία, έχουμε να αντιμετωπίσουμε την ολοένα αυξανόμενη επιρροή και τις απειλές της Τουρκίας. Τυχόν αλλαγές πολιτικής με αθέτηση υποχρεώσεων και δεσμεύσεων που αναλάβαμε διαχρονικά αρχής γενομένης από τον Εθνάρχη Μακάριο, τότε θεληματικά ή άθελα μας θα θέσουμε ταφόπετρα στην υπόθεσή μας. Είναι γι' αυτό που θα πρέπει να μας προβληματίσει για ποιο λόγο η Τουρκία μάς προτρέπει

επισημώς να αναζητήσουμε άλλες επιλογές και να διαμορφώσουμε από κοινού Σχέδιο Β' εκτός του πλαισίου των ΗΕ. Εάν είναι ορθή η εκτίμηση ότι στόχος της Τουρκίας, στο πλαίσιο των γενικότερων ηγεμονικών επεκτατικών της βλέψεων, είναι η αναβάθμιση ή/και αναγνώριση του ψευδοκράτους και η διαίωξη της παράνομης παρουσίας της στην Κύπρο, τότε πώς αντιμετωπίζουμε αυτή την απειλή; Ανοίγοντας από μόνοι μας την πόρτα για διολίσθηση του Κυπριακού εκτός του πλαισίου των Ηνωμένων Εθνών; Ερωτοτροπώντας έστω ρητορικά με άλλες «στρατηγικές» που σε τελική ανάλυση χύνουν νερό στο μύλο της προσπάθειας της Τουρκίας να σκοτώσει την προοπτική ειρηνικής λύσης του Κυπριακού και επανένωσης της Κύπρου μέσω συνομιλιών υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών; Μήπως οι αλλαγές που έχουν συντελεστεί διεθνώς τις τελευταίες δεκαετίες είναι θετικές για εμάς ώστε να μας επιτρέπουν να αλλάξουμε στρατηγική;

Εχει επίσης διατυπωθεί η θέση για διορισμό διαπραγματευτή άλλου από τον Πρόεδρο. Η πρακτική αυτή πάει τουλάχιστον τριάντα χρόνια πίσω. Από τις αρχές της δεκαετίας του '80 έχει καθιερωθεί ιστορικά ο διαπραγματευτής να είναι ο εκάστοτε Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας με την ιδιότητα του ως ηγέτη της ε/κ κοινότητας. Απουσιάζει ότι αυτό θα οδηγούσε σε δήθεν αναγνώριση του ψευδοκράτους ή υποβάθμιση της Κυπριακής Δημοκρατίας ιστορικά έχουν αποδειχθεί αβύσσιμες. Ιδιαίτερα σε αυτή την κρίσιμη φάση των συνομιλιών εάν εμείς αντικαταστήσουμε τον Πρόεδρο με άλλο διαπραγματευτή τότε αναπόφευκτα θα δώσουμε λανθασμένα μηνύματα στη διεθνή κοινότητα και θα δικαιώσουμε την Τουρκία και την τ/κ πλευρά ότι τάχα κωλυσιεργούμε και υποβαθμίζουμε τις συνομιλίες.

Υπάρχει ένα επιπρόσθετο θέμα αρχής: ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας ως απευθείας εκλεγμένος από το λαό έχει τη λαϊκή νομιμοποίηση για το χειρισμό του Κυπριακού. Αναμένεται δηλαδή ότι εάν διοριστεί άλλος διαπραγματευτής, θα ακολουθεί δική του πολιτική, η οποία θα είναι διαφορετική από αυτήν του Προέδρου της Δημοκρατίας; Δεν είναι ο εκάστοτε δημοκρατικά νομιμοποιημένος από το λαό Πρόεδρος της Δημοκρατίας που έχει την ευθύνη για το χειρισμό του Κυπριακού; Αν ο λαός δεν εμπιστεύεται έναν πολιτικό ηγέτη να χειρίζεται το Κυπριακό και υπάρχει μια τέτοια παραδοχή, ο διορισμός του οποίου διαπραγματευτή δεν μπορεί να εξισορροπήσει την απουσία εμπιστοσύνης. Επειδή έχουν κατά καιρούς διατυπωθεί επικρίσεις για ελλιπή αξιοποίηση του παράγοντα Ε.Ε. και για μη εμπλοκή της στις συνομιλίες θέλω να υπογραμμίσω ότι κάνουμε καθετί το δυνατόν και με κάθε ευκαιρία προς αυτή την κατεύθυνση. Εχουμε ισχυρούς φίλους και συμμάχους στην ΕΕ. Υπενθυμίζω την επίσκεψη της Καγκελαρίου Μέρκελ και τις δηλώσεις στις οποίες προέβη οι οποίες εξόργισαν την τουρκική ηγεσία. Παρόμοια σθεναρή στάση αλληλεγγύης έχουμε και από τη Γαλλία και τον Πρόεδρο Σαρκοζί και άλλα κράτη μέλη και την ηγεσία της Ε.Ε., τον Πρόεδρο της Επιτροπής κ. Ζοζέ Μανουέλ Μπαρόζο ο οποίος διόρισε προσωπικό αντιπρόσωπο στις συνομιλίες και τον Πρόεδρο του Συμβουλίου κ. Χέρμαν Βαν Ρομπάι. Απόδει-

ξη των πιο πάνω αποτελεί και το ισχυρό κείμενο συμπερασμάτων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του περασμένου Δεκεμβρίου.

Σε αυτό το σημείο κρίνω σκόπιμο να αναφερθώ στο θέμα της Διεθνούς Διάσκεψης. Υπενθυμίζω ότι η σύγκληση Διεθνούς Διάσκεψης για τις διεθνείς πτυχές του Κυπριακού και με συμμετοχή των πέντε μόνιμων μελών του ΣΑ, των γηγενών δυνάμεων, της Ε.Ε., της Κυπριακής Δημοκρατίας και των δύο κοινοτήτων, αποτελούσε διαχρονική θέση της πλευράς μας. Η θέση μας είναι πλήρως και απόλυτα ευθυγραμμισμένη με αυτήν τη διαχρονική θέση. Διερωτώμα σε τι αποσκοπούν θέσεις περί «διευρυμένης συμμετοχής» στο διάλογο που στην ουσία οδηγούν σε σύγκληση τετραμερούς ή πενταμερούς διάσκεψης. Θέλω να καταστήσω για μια ακόμα φορά σαφές ότι παραμένουμε πιστοί στη διαχρονική θέση της πλευράς αναφορικά με το θέμα της σύγκλησης διάσκεψης. Δεν πρόκειται με κανένα πρόσχημα τύπου «διευρυμένης συμμετοχής» να αποδεχθούμε διολίσθηση προς μια διάσκεψη χωρίς προηγούμενη συμφωνία επί των εσωτερικών πτυχών του κυπριακού.

Κλείνοντας θεωρώ αναγκαίο να αναφερθώ στην κατάσταση που διαμορφώνεται στο εσωτερικό μέτωπο. Εχω αναφερθεί στη εισαγωγή μου στην αρνητική εικόνα που εκπέμπει το Εθνικό Συμβούλιο με αποκορύφωμα την τελευταία συνεδρία του. Ας αναρωτηθούμε: Ποιους εξυπηρετεί η εικόνα μιας αποδυναμωμένης και κατακερματισμένης ε/κ πλευράς τη στιγμή κατά την οποία, ορθά εκτιμούμε ότι κάποιοι επιχειρούν την απενοχοποίηση της Τουρκίας και τον καταλογισμό ευθυνών στη δική μας πλευρά; Γι' αυτό θα πρέπει όλοι να αντιληφθούμε την κρισιμότητα της κατάστασης και το δυσμενές περιβάλλον μέσα στο οποίο είμαστε υποχρεωμένοι να διεξάγουμε τον αγώνα μας και να περιβάλουμε τη δική μας πλευρά με την ελάχιστη έστω εμπιστοσύνη και καλή πίστη. Οφείλουμε να μην αφήσουμε την απογοήτευση από τη συνεχιζόμενη τουρκική αδιαλλαξία και προκλητικότητα να μας ξεστράτισει. Τούτη την κρίσιμη ώρα επιβάλλεται όσο ποτέ άλλοτε η προσίληψη μας στην επιδίωξη λύσης του Κυπριακού μέσω διαπραγματεύσεων υπό την αιγίδα των ΗΕ. Επιβάλλεται να παραμείνουμε προσηλωμένοι στο στρατηγικό στόχο της λύσης διζωνικής, δικαιοδικής ομοσπονδίας με πολιτική ισοτιμία όπως περιγράφεται στα ψηφίσματα των ΗΕ. Για ένα κράτος με μία και μόνη κυριαρχία, μία και μόνη ιθαγένεια και μία και μόνη διεθνή προσωπικότητα. Και ότι θα απαγορεύεται ρητά η ένωση ολόκληρης ή μέρους της Κύπρου με οποιαδήποτε άλλο κράτος καθώς και οποιαδήποτε μορφής διχοτόμηση ή απόσχιση. Να συνεχίσουμε να απευθύνουμε μήνυμα συμφιλώσης και ειρηνικής συνύπαρξης στους Γ/κ συμπατριώτες μας. Να συνεχίσουμε να καλούμε την Τουρκία να συνεργαστεί για λύση του Κυπριακού στη βάση των Ψηφισμάτων του ΟΗΕ, των Συμφωνιών Κορυφής, των αρχών και των αξιών της ΕΕ στην οποία θέλει να γίνει πλήρες μέλος. Οι επόμενες βδομάδες προδιαγράφονται καθοριστικές και θα χρειαστεί να ληφθούν κρίσιμες αποφάσεις. Εχουμε επίγνωση της κρισιμότητας της κατάστασης και είμαστε σε πλήρη ετοιμότητα για την αντιμετώπιση κάθε ενδεχομένου.

Δέσμευση για την επανένωση της Κύπρου

ΟΜΙΛΙΑ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, 15 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2012

Όπως έχουμε συμφωνήσει, θα κάνουμε δύο ολόημερες συναντήσεις του Εθνικού Συμβουλίου για μια σε βάθος συζήτηση του Κυπριακού, που βρισκόμαστε, πώς φτάσαμε εδώ, πού είμαστε σήμερα και πού βαδίζουμε. Απαραίτητη προϋπόθεση για μια ολοκληρωμένη και αντικειμενική ανάλυση για το παρόν και για μια ορθολογική εκτίμηση για το μέλλον είναι να προβούμε αρχικά σε μια ιστορική αναδρομή.

Η διζωνική, δικαιοδική ομοσπονδία ως λύση του Κυπριακού περιλαμβάνεται στην πρώτη συμφωνία Υψηλού Επιπέδου Μακαρίου - Ντενκτάς του 1977. Εκτοτε επαναβεβαιώθηκε ως λύση του Κυπριακού από όλους τους Προέδρους της Κυπριακής Δημοκρατίας και έχει υιοθετηθεί από το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ μέσα από Ψηφισμάτά του. Αποτελεί γενική παραδοχή ότι η διζωνική, δικαιοδική ομοσπονδία είναι ο οδυνηρός συμβιβασμός της ελληνοκυπριακής πλευράς ως αποτέλεσμα του προδοτικού πραξικοπήματος και της βάρβαρης τουρκικής εισβολής. Μπορεί να είναι χιλιοειπωμένο και αυτονόητο. Έχει όμως πολύ μεγάλη σημασία να μην διαφεύγει ποτέ της προσοχής μας αυτή η πικρή μεν αλλά αδιαμφισβήτητη ιστορική αλήθεια.

Όπως επίσης δεν πρέπει να διαφεύγει ποτέ της προσοχής μας ότι το Κυπριακό αποτελεί διεθνές πρόβλημα ξένης εισβολής και κατοχής και παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων του κυπριακού λαού στο σύνολο του, Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων. Ο οδυνηρός συμβιβασμός της δικαιοδικής ομοσπονδίας έγινε αποδεκτός όχι γιατί υπήρχε άγνοια της ουσίας του Κυπριακού. Η αποδοχή της μετεξέλιξης του ενιαίου κράτους σε ομοσπονδιακό και οι συνομιλίες μεταξύ των δύο κοινοτήτων προς αυτό το σκοπό δεν έγινε από αφελέη υποβάθμιση του Κυπριακού σε δικαιοδικό πρόβλημα. Τουναντίον, η αποδοχή της ομοσπονδίας έγινε ακριβώς επειδή υπήρχε πλήρης επίγνωση των συνεπειών του πραξικοπήματος και της εισβολής και κατοχής και της ανάγκης δημιουργίας των προϋποθέσεων άρσης των διχοτομικών τετελεσμένων.

Επειδή υπάρχουν διαφορετικές ερμηνείες ειδικότερα όσον αφορά τη διζωνική, για την οποία υποστηρίζεται ότι αυτή δεν περιλαμβάνεται στη Συμφωνία Υψηλού Επιπέδου του 1977 θεωρώ αναγκαίο να υπενθυμίσω τι προνοούσε η συγκεκριμένη συμφωνία:

«(1)Επιδιώκουμε μια ανεξάρτητη, αδέσμευτη, δικαιοδική ομοσπονδιακή Δημοκρατία.

(2)Το έδαφος που θα τελεί υπό τη διοίκηση κάθε κοινότητας θα πρέπει να συζητηθεί υπό το φως της οικονομικής βιωσιμότητας ή παραγωγικότητας και της ιδιοκτησίας γης.

(3)Ζητήματα αρχών όπως της ελευθερίας διακίνησης, ελευθερίας εγκατάστασης, το δικαίωμα περιουσίας και άλλα ειδικά θέματα, είναι ανοιχτά προς συζήτηση λαμβανομένης υπόψη της θεμελιώδους βάσης ενός δικαιοδικού ομοσπονδιακού συστήματος και ορισμένων πρακτικών δυσκολιών που θα μπορούσαν να γεγερθούν για την τουρκοκυπριακή κοινότητα».

Ασφαλώς στη συμφωνία γίνεται λόγος και για διασφάλιση της ενότητας της χώρας, όρος που απευθύνεται στην τουρκοκυπριακή πλευρά. Το ερώτημα για τη δική μας πλευρά είναι κατά πόσον δεχόμαστε τις παραγράφους 2 και 3. Αν ναι, τότε δεχόμαστε το περιεχόμενο της διζωνικής που δεν είναι άλλο από την ύπαρξη δύο ζωνών (ή πολιτειών όπως ονομάζονται στις ΗΠΑ ή γαίων όπως ονομάζονται στη Γερμανία ή καντονίων όπως ονομάζονται στην Ελβετία ή επαρχιών όπως ονομάζονται στον Καναδά), καθεμιά από τις οποίες θα διοικείται από την αντίστοιχη κοινότητα. Παρεμπιπτόντως, κακώς γίνεται σύγκριση με τις ζώνες στη Γερμανία μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο γιατί εκείνες δεν είχαν καμιά απολύτως σχέση με την πολιτειακή δομή της χώρας και, συνεπώς, συγκρίνονται ανόμοιες καταστάσεις.

Όσον αφορά την «ταμπέλα» της διζωνικής, στη συνέχεια έγινε δεκτή και αυτή αφού όλα τα

σχέδια του ΟΗΕ που υποβλήθηκαν μετά τις Συμφωνίες Υψηλού Επιπέδου προνοούν ρητώς για διζωνική ομοσπονδία όσον αφορά την εδαφική πτυχή, δηλαδή υιοθετούν τον όρο και του προσοδίδουν το περιεχόμενο που αναφέραμε πιο πάνω. Το ίδιο και πληθώρα ψηφισμάτων του Συμβουλίου Ασφαλείας. Κανένα από τα πιο πάνω σχέδια δεν απορρίφθηκε λόγω αναφοράς σε διζωνική. Για παράδειγμα η συμφωνία της 8ης Ιουλίου, υπό τον τίτλο «Δέσμη Αρχών» προνοεί:

«1. Δέσμευση για την επανένωση της Κύπρου με βάση μια διζωνική, δικαιοδική ομοσπονδία και πολιτική ισότητα, όπως καθορίζεται στα σχετικά ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας».

Σημειώνουμε ότι η τουρκοκυπριακή πλευρά απέρριπτε την πιο πάνω αρχή αλλά τελικά, με επιμονή της ελληνοκυπριακής πλευράς, αναγκάστηκε να την αποδεχθεί.

Τέλος, ο όρος «δικαιοδική», όπως καθορίζεται από τον ίδιο τον ΟΗΕ, σημαίνει ότι και οι δύο κοινότητες θα συμμετέχουν αποτελεσματικά στα όργανα και τις αποφάσεις της κεντρικής εξουσίας. Αυτό το στοιχείο δεν είναι νέο. Περιλαμβάνεται και στο Σύνταγμα του 1960.

Ο ίδιος ο Πρόεδρος Μακάριος μιλώντας για τη Συμφωνία Κορυφής του 1977 ανέφερε:

«Το έδαφος το οποίο θα είναι υπό τη διοίκηση εκάστης κοινότητας θα καθοριστεί βάσει ορισμένων κριτηρίων. Μεταξύ των κριτηρίων αυτών είναι η παραγωγικότητα του εδάφους και η ιδιοκτησία. Η πλήρης εφαρμογή των βασικών ελευθεριών ενδεχομένως να δημιουργεί ορισμένες πρακτικές δυσκολίες. Η κεντρική κυβέρνηση θα έχει εξουσίες τέτοιες ώστε να διασφαλίζεται η ενότητα του Κράτους λαμβανομένου βεβαίως υπόψη και του δικαιοδικού χαρακτήρα της Κυπριακής πολιτείας».

Συνεπώς, αν είμαστε ειλικρινείς ότι όντως μας ενδιαφέρει το περιεχόμενο και όχι η ταμπέλα, τότε πρέπει να απαντήσουμε χωρίς περιστροφές: Δεχόμαστε ότι η λύση του Κυπριακού θα προνοεί για δύο ζώνες ή όπως άλλως ήθελαν ονομαστεί (εμείς τις ονομάζουμε Ομόσπονδες Μονάδες), καθεμιά από τις οποίες θα διοικείται από την αντίστοιχη κοινότητα και θα έχει δική της όργανα εξουσίας και αρμοδιότητες, ταυτόσημες με εκείνες της άλλης περιφέρειας; Δεχόμαστε ότι και οι δύο κοινότητες θα έχουν αποτελεσματική συμμετοχή στα όργανα και τις αποφάσεις της κεντρικής εξουσίας; Αν ναι, τότε δεχόμαστε τις Συμφωνίες Υψηλού Επιπέδου. Αν όχι, τότε είναι τις ίδιες τις Συμφωνίες του 1977 και του 1979 που απορρίπτουμε και τα περί ταμπέλας και περιεχομένου συνιστούν υπεκφυγές.

Είναι σήμερα, εφικτή η αποδέσμευση από τις Συμφωνίες Υψηλού Επιπέδου και η επιδίωξη για κατ' ουσίαν ενιαίο κράτος; Αν αυτό είναι το συμπέρασμά μας την ώρα που αγωνιζόμαστε με νύχια και με δόντια να αποτρέψουμε την αναβάθμιση του ψευδοκράτους, φοβούμαστε ότι αιθεροβατούμε.

Θα το πούμε για πολλοστή φορά: Το δίλημ-

μα που έθεσαν μπροστά μας το πραξικόπημα και η εισβολή είναι μεταξύ ομοσπονδίας και διχοτομίας. Η επιστροφή στις εποχές της αμφισβήτησης του ομοσπονδιακού συμβιβασμού, όσο καλοπροαίρετη και αν είναι, σε τελευταία ανάλυση οδηγεί στην οριστική διχοτόμηση.

Είναι επίσης διαχρονική μας θέση η οποία κατοχυρώνεται σε σειρά ψηφισμάτων των Η.Ε. καθώς και στα δύο Κοινά Ανακοινωθέντα Χριστόφια - Ταλάτ, ότι η Ομοσπονδιακή Κύπρος θα έχει μία και μόνη κυριαρχία, μία και μόνη ιθαγένεια και μία και μόνη διεθνή προσωπικότητα. Αναφερόμαστε επίσης στην πολιτική ισότητα όπως ορίζεται στα σχετικά ψηφίσματα των Η.Ε. Επειδή έχει τεθεί στο Εθνικό Συμβούλιο θέμα ξεκαθαρίσματος του περιεχομένου αυτών και άλλων εννοιών θα ήθελα να αναφέρω τα πιο κάτω.

Κατ' αρχήν τι εννοούμε όταν αναφερόμαστε στο όρο «Ομοσπονδία»;

Σήμερα υπάρχουν καμιά εικοσαριά ομοσπονδιακά κράτη (τα οποία, όμως, καταλαμβάνουν σχεδόν τη μισή έκταση του πλανήτη και στα οποία ζει περίπου το 40% του πληθυσμού της γης) και πράγματι δεν βρίσκεις ούτε δύο που να μοιάζουν εντελώς μεταξύ τους. Η κάθε ομοσπονδία έχει τις δικές της ιδιαιτερότητες. Ορισμένες ιδρύθηκαν με συνένωση χωριστών κρατών (κλασικές ομοσπονδίες του 19ου αιώνα όπως οι ΗΠΑ, η Γερμανία, η Ελβετία), άλλες ιδρύθηκαν με αποκέντρωση ενιαίων κρατών (όλες σχεδόν οι σύγχρονες ομοσπονδίες με τελευταίο παράδειγμα το Βέλγιο), άλλες ιδρύθηκαν για αποκέντρωση ακανόντων κρατών, άλλες για ιστορικούς λόγους και άλλες για αντιμετώπιση προβλημάτων μεταξύ διαφορετικών εθνοτήτων. Αυτά εξηγούν το γιατί υπάρχουν διαφορές από ομοσπονδία σε ομοσπονδία. Αυτή όμως, είναι η μισή αλήθεια. Η άλλη μισή είναι ότι υπάρχουν και κοινά χαρακτηριστικά γνωρίσματα όλων ανεξαιρέτως των ομοσπονδιών τα οποία και καθορίζουν το περιεχόμενο του όρου.

Ετσι, η κάθε ομοσπονδία αποτελείται από δύο τουλάχιστον περιφέρειες, καθεμιά από τις οποίες έχει δική της όργανα εξουσίας (κυβέρνηση, βουλή, δικαστήρια) και αυτή είναι η ειδοποιός διαφορά από το ενιαίο κράτος, του οποίου οι επαρχίες δεν έχουν δική τους όργανα εξουσίας αλλά υπάγονται απευθείας στην κεντρική εξουσία. Και αφού υπάρχουν κεντρικά και περιφερειακά όργανα εξουσίας, είναι απαραίτητος ο διαχωρισμός των αρμοδιοτήτων μεταξύ τους. Οι βασικές αρμοδιότητες, που διασφαλίζουν την ενότητα του κράτους, ανήκουν στο κέντρο ενώ οι περιφέρειες των ομοσπονδιακών κρατών έχουν ταυτόσημες αρμοδιότητες. Ενοείται ότι όλες οι ομοσπονδίες έχουν μία κυριαρχία, διεθνή προσωπικότητα και ιθαγένεια και διασφαλίζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις βασικές ελευθερίες.

Κυριαρχία

Η κυριαρχία (sovereignty) με την κλασική έννοια του διεθνούς δικαίου συνιστά ιδιότητα

της κρατικής εξουσίας και έχει δύο πτυχές. Σημαίνει, πρώτο, ότι το κράτος είναι ανεξάρτητο στις διεθνείς του σχέσεις και, δεύτερο, ότι η κρατική εξουσία είναι η ανώτατη εξουσία στο εσωτερικό και όλες οι άλλες εσωτερικές εξουσίες (π.χ. τα όργανα εξουσίας στις περιφέρειες ομοσπονδιακών κρατών) τίθενται ιεραρχικά κάτω από την κεντρική εξουσία, κάτι που εκφράζεται, μεταξύ άλλων, με την υπεροχή του ομοσπονδιακού συντάγματος έναντι των περιφερειακών συνταγμάτων.

Η μία και μόνη κυριαρχία σημαίνει ότι το κράτος θα είναι ένα. Γι' αυτό και όλα ανεξαιρέτως τα ομοσπονδιακά κράτη έχουν μία και μόνη κυριαρχία. Τα κατά καιρούς σχέδια των Ηνωμένων Εθνών αναφέρονταν σε μία και μόνη κυριαρχία αλλά πάντα πρόσθεταν κάποια «ουρά» με προφανή στόχο την ικανοποίηση επικοινωνιακών αναγκών της τουρκοκυπριακής πλευράς (ισότιμη κατανομή κυριαρχίας, κυριαρχία που εκπηγάζει ισότητα από τις δύο κοινότητες, κ.α.).

Αυτό, όμως, δημιουργούσε πρόβλημα στη δική μας πλευρά. Στα κοινά ανακοινωθέντα των δύο ηγετών της 23ης Μαΐου και 1ης Ιουλίου 2008, η τουρκοκυπριακή πλευρά δέχθηκε για πρώτη φορά τη μία και μόνη κυριαρχία. Στη συνέχεια όταν συζητήθηκε το θέμα κάτω από το Κεφάλαιο της Διακυβέρνησης η τ/κ πλευρά επέμεινε στην πρόνοια του Σχεδίου Ανάν για κυριαρχικώς ασκούμενες αρμοδιότητες των ομόσπονδων μονάδων στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων που θα τους παραχωρεί το ομοσπονδιακό σύνταγμα. Η πλευρά μας δεν το αποδέχθηκε και για αυτό με τον κ. Ταλάτ είχαμε καταλήξει στην αναφορά ότι «η κυριαρχία είναι μία και αδιαίρετη και εκπηγάζει ισότητα από τους Ε/κ και τους Τ/κ» και ότι «οι Ομόσπονδες Μονάδες/ Συνιστώσες Πολιτείες ασκούν τις αρμοδιότητες τους αποκλειστικά και ανεξάρτητα» κάτι το οποίο ο κ. Εργογλου αρνείται να επαναβεβαιώσει.

Διεθνής Προσωπικότητα

Η μία και μόνη διεθνής προσωπικότητα απορρέει από την κυριαρχία και, συνεπώς, όπου υπάρχει πρωτογενής, δηλαδή κρατική, διεθνής προσωπικότητα υπάρχει και κυριαρχία. Η διεθνής προσωπικότητα σημαίνει ότι το κράτος είναι το μόνο υποκείμενο διεθνούς δικαίου και ποτέ οι περιφέρειες του. Αυτό δεν αποκλείει περιορισμένο δικαίωμα σύναψης συνθηκών από τις περιφέρειες, κάτι που δεν ισοδυναμεί με διεθνή προσωπικότητα αφού το δικαίωμα δεν είναι πρωτογενές αλλά παράγωγο και παραχωρείται από το ομοσπονδιακό σύνταγμα. Η τουρκοκυπριακή πλευρά απαιτεί δικαίωμα των ομόσπονδων περιοχών να συνάπτουν διεθνείς συμφωνίες σε όλο το φάσμα των αρμοδιοτήτων τους επικαλούμενη το βελγικό μοντέλο. Η πλευρά μας δέχεται τέτοιο δικαίωμα μόνο για εμπορικές και πολιτιστικές συμφωνίες ενώ για οποιοδήποτε άλλες συμφωνίες στους τομείς της αρμοδιότητάς τους θα απαιτείται προηγούμενη έγκριση από την Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση.

Ιθαγένεια

Η Ιθαγένεια είναι ο νομικός δεσμός ενός ατόμου με το κράτος στο λαό του οποίου αυτό το άτομο ανήκει. Σε κάθε κράτος υπάρχει μόνο μία ιθαγένεια. Διπλή ιθαγένεια αφορά μόνο πολίτες που έχουν την ιθαγένεια δύο χωριστών κυρίαρχων κρατών και ποτέ πολίτες που να έχουν χωριστή ιθαγένεια σε ένα ενωμένο κράτος. Σε αρκετά ομοσπονδιακά κράτη συναντάται η λεγόμενη εσωτερική ιθαγένεια που ούτε αναρεί ούτε έχει οποιαδήποτε σχέση με τη μία και μόνη ιθαγένεια αφού υπάρχει η σκοπιότητα που επιβάλλονται από εσωτερικές πολιτειακές ρυθμίσεις, π.χ. για σκοπούς άσκησης πολιτικών δικαιωμάτων και ρύθμισης βασικών ελευθεριών. Στο Σύνταγμα του 1960 δεν υπήρχε τέτοια ανάγκη αφού τα πολιτικά δικαιώματα ασκούνταν σε κοινοτική βάση. Επειδή σύμφωνα με τα κατά καιρούς σχέδια η άσκηση πολιτικών δικαιωμάτων, με εξαίρεση τη Γερουσία θα γίνονταν σε εδαφική και όχι κοινοτική βάση, ει-

σάχθη η εσωτερική ιθαγένεια με τη διευκρίνιση ότι αυτή δεν υποκαθιστά την ιθαγένεια του ομοσπονδιακού κράτους και ότι την έχουν μόνο όσοι έχουν ομοσπονδιακή ιθαγένεια. Παρόλο που η εσωτερική ιθαγένεια δεν επηρεάζει τη μία και μόνη ιθαγένεια, η πλευρά μας για σκοπούς αποφυγής παρερμηνειών ζήτησε αλλαγή της ορολογίας με άλλη (π.χ. civic residence, political domicile, permanent residence).

Διζωνικότητα

Στο συγκεκριμένο όρο έχω αναφερθεί εκτεταμένα στην εισαγωγή μου. Επιγραμματικά επαναλαμβάνω ότι, ο όρος «διζωνική» σημαίνει ότι θα υπάρχουν δύο περιφέρειες στην ομοσπονδία και η κάθε κοινότητα θα διοικεί μία περιφέρεια.

Δικονομικότητα

Και πάλι επιγραμματικά ο όρος «δικονομική ομοσπονδία» σημαίνει ότι και οι δύο κοινότητες θα έχουν αποτελεσματική συμμετοχή στα ομοσπονδιακά όργανα και τις αποφάσεις. Επαναλαμβάνω ότι αυτό το στοιχείο δεν είναι νέο αφού περιλαμβάνεται στο Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Πολιτική ισότητα

Ο ορισμός του Συμβουλίου Ασφαλείας έχει ως εξής: «Η σχέση μεταξύ των δύο κοινοτήτων θα είναι σχέση πολιτικής ισότητας. Ενώ πολιτική ισότητα δεν σημαίνει ίση αριθμητική συμμετοχή σε όλους τους ομοσπονδιακούς κυβερνητικούς κλάδους και στη διοίκηση, αυτή θα αντανακλάται στο γεγονός ότι η έγκριση και η τροποποίηση του ομοσπονδιακού συντάγματος θα απαιτεί την έγκριση και των δύο κοινοτήτων, στην αποτελεσματική συμμετοχή των δύο κοινοτήτων σε όλα τα όργανα και αποφάσεις της ομοσπονδιακής κυβέρνησης, στην κατοχύρωση ότι η ομοσπονδιακή κυβέρνηση δεν θα έχει εξουσία να υιοθετήσει οποιαδήποτε μέτρα εναντίον των συμφερόντων μιας κοινότητας και στην ισότητα και στις ταυτόσημες εξουσίες και λειτουργίες των δύο ομόσπονδων πολιτειών».

Συμπερασματικά, το ολοκληρωμένο πλαίσιο που συμφωνήθηκε μεταξύ των δύο πλευρών και υιοθέτησε ο ΟΗΕ ως λύση του Κυπριακού είναι απλό: Ένα κράτος-δύο κοινότητες καθεμιά από τις οποίες θα διοικεί μια περιφέρεια/Ομοσπονδία Μονάδα. Το πρώτο σκέλος απευθύνεται προς την τουρκοκυπριακή κοινότητα (ένα κράτος, μία κυριαρχία, διεθνής προσωπικότητα και ιθαγένεια). Το δεύτερο σκέλος απευθύνεται καθαρά προς την ελληνοκυπριακή πλευρά (διζωνική, δικονομική ομοσπονδία και πολιτική ισότητα). Καμιά πλευρά δεν μπορεί να επιλέξει μόνο ό,τι τη βολεύει από το πλαίσιο διότι σε μια τέτοια περίπτωση η μεν ελληνοκυπριακή πλευρά θα προκρίνει ενιαίο κράτος και η δε τουρκοκυπριακή πλευρά-ομοσπονδία κρατών.

Μετεξέλιξη

της Κυπριακής Δημοκρατίας

Στις κατά καιρούς διαδικασίες συνομιλιών για το Κυπριακό, ειδικότερα δε από το 2002, τίθεται το ερώτημα κατά πόσον η Συμφωνία θα οδηγήσει σε μετεξέλιξη της Κυπριακής Δημοκρατίας ή σε «νέο κράτος» (αυτό που επίσης ονομάστηκε «παρθενόγενεση»). Όπως έχει ήδη αναφερθεί υπάρχουν δύο τρόποι δημιουργίας ομοσπονδίας: Η συνένωση χωριστών κρατών και η μετεξέλιξη ενιαίου κράτους σε ομοσπονδιακό. Στην πρώτη περίπτωση έχουμε διαδοχικό κράτος (με απλά λόγια, τη διά-

λυση υφιστάμενων κρατών και δημιουργία ενός νέου, ομοσπονδιακού κράτους). Στη δεύτερη περίπτωση έχουμε συνέχεια του υφιστάμενου κράτους. Η τελευταία διασφαλίζεται βασικά με τη συνέχηση της συμμετοχής του κράτους σε διεθνείς οργανισμούς διακρατικού χαρακτήρα (π.χ., ΟΗΕ, Ευρωπαϊκή Ένωση) καθώς και με τη συνέχηση των διεθνών συνθηκών που δεσμεύουν το κράτος. Όταν συνυπάρχουν τα δύο αυτά στοιχεία ουσιαστικά διασφαλίζεται η συνέχεια του κράτους ενώ διάφορα εσωτερικά στοιχεία, ακόμη και δραστηκές αλλαγές όπως η αλλαγή πολιτικής δομής, καθώς και συμβολισμοί δεν στοιχειοθετούν διαδοχικό κράτος. Η ακλόνητή μας θέση είναι ότι θα πρέπει να διασφαλιστεί η συνέχεια της Κυπριακής Δημοκρατίας και γι' αυτό απορρίπτουμε τη λεγόμενη παρθενόγενεση.

Η ιστορική πορεία των συνομιλιών

Από τις σύναψης των Συμφωνιών Κορυφής μέχρι σήμερα μεσολάβησαν διαδοχικές διαδικασίες συνομιλιών για το Κυπριακό και τέθηκαν στο τραπέζι σειρά ιδεών και προτάσεων ως αποτέλεσμα των διαπραγματεύσεων μεταξύ των δύο πλευρών υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών. Περάσαμε διαδοχικά από τις Ιδέες Βάλντχαϊμ, στις Ιδέες Κουεγιάρ, στη συνέχεια στις Ιδέες Γκάλι και ακολούθως στις πέντε εκδοχές του Σχεδίου Ανάν.

Όλα αυτά αποτελούν μέρος της προϊστορίας της οποίας κουλιά στους ώμους της κάθε επόμενη διαδικασία. Είναι μια κληρονομιά η οποία δεν μπορεί να διαγραφεί έτσι απλά. Είμαι βέβαιος ότι όλοι θυμόμαστε τις δηλώσεις του Τάσσου Παπαδόπουλου τόσο δημοσίως όσο και σε αυτό εδώ το σώμα ο οποίος έλεγε: «Όπως έχω επανειλημμένα δηλώσει σχέδια όπως το Σχέδιο Ανάν βρίσκονται πάντα στο τραπέζι και δεν εξαφανίζονται και είναι ένα από τα έγγραφα αναφοράς που πρέπει ασφαλώς να ληφθούν σοβαρά υπόψη από καθένα που ασχολείται με τη λύση του Κυπριακού».

Δεν είναι η ώρα να συζητήσουμε την ουσία και το περιεχόμενο των προηγούμενων προτάσεων και σχεδίων λύσης του Κυπριακού. Ωστόσο η αναζήτηση και η αυτοκριτική στάση έναντι τυχόν δικών μας παραλείψεων αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση μιας σωστής και τεκμηριωμένης εκτίμησης της ιστορικής μας πορείας. Ούτε και αυτά - δυστυχώς - διαγράφονται με μια μονοκονδυλιά. Θα μπορούσαμε χαρακτηριστικά να αναφερθούμε στο γεγονός ότι ενώ το 1992 βρισκόμασταν στο σημείο να εί-

κοίς Γραμματέας να εισηγείται στο Συμβούλιο Ασφαλείας τη λήψη μέτρων, καταφέραμε να τον βγάλουμε από τη δύσκολη θέση με τη λεγόμενη πολιτική του ενταφιασμού των Ιδεών Γκάλι. Θα μπορούσαμε επίσης να θυμηθούμε ότι ο ενταφιασμός των Ιδεών Γκάλι που συνοδεύτηκε ως είθισται με πατριωτικές κορώνες ακολουθήθηκε από την πολιτική του «όλα στο τραπέζι» και από διαδοχικές διολισθήσεις και παραχωρήσεις σε θέματα αρχών, από την πολιτική της «πυραυλολογίας» και της «πφαισσιολογίας» που κορυφώθηκε με το φιάσκο των S-300 και τελικά το Σχέδιο Ανάν.

Θα μπορούσαμε επίσης να θυμηθούμε την εσφαλμένη μας εκτίμηση ότι ο Ντενκτάς θα απέρριπτε την πρόταση του Γ.Γ. του Φεβρουαρίου του 2004, η οποία μας οδήγησε - κατόπιν και αφόρητων πιέσεων από παντού - στην αποδοχή της επιδιαιτησίας και των ασφυκτικών χρονοδιαγραμμάτων. Στόχος δεν είναι να αναμοχλεύσουμε το παρελθόν, ούτε να εμπλακούμε σε αλληλοκατηγορίες και αλληλοεπίρριψη ευθυνών. Αν αναφερόμαστε στο θέμα του δικού μας ρόλου είναι για να υπογραμμίσουμε ότι κάθε φορά που συζητούμε το Κυπριακό δεν αρχίζουμε από έναν «λευκό πίνακα» (tabula rasa). Αν έχουμε επίγνωση των δυσκολιών που έχουμε να αντιμετωπίσουμε θα πρέπει να μαθαίνουμε από τις εμπειρίες μας και να γινόμαστε σοφότεροι.

Την επομένη των δημοψηφισμάτων, στις 25 Απριλίου 2004, ο Τάσος Παπαδόπουλος δήλωσε: «Επιθυμώ να επαναρχίσω διαπραγματεύσεις σε ένα περιορισμένο αριθμό θεμάτων(...)Το Σχέδιο Ανάν δεν πρέπει να αφαιρεθεί να χαθεί. Ήταν αποτέλεσμα μακροχρόνιων, σοβαρών και πολυδύσπαστων προπαθειών και δεν μπορεί απλά να αφαιρεθεί να εξαφανιστεί(...)Δεν συζητώ ένα νέο πλαίσιο διαπραγματεύσεων που θα είναι εντελώς έξω από το Σχέδιο Ανάν ή θα αγνοεί την κύρια του φιλοσοφία ή έννοια».

Μέσα σε αυτό το πνεύμα συζητήσαμε στο Εθνικό Συμβούλιο και βάσει της συζήτησης αυτής, καταρτίστηκε και δόθηκε στον Γ.Γ. του ΟΗΕ η γνωστή κωδικοποίηση του Εθνικού Συμβουλίου, η ουσία της οποίας ήταν οι επιδιωκόμενες αλλαγές επί του Σχεδίου Ανάν που μεταφέρθηκαν στα Ηνωμένα Έθνη από ομάδα απεσταλμένων του Προέδρου Παπαδόπουλου.

Ακολούθησε η Συμφωνία της 8ης Ιουλίου 2006. Έλεγε η συμφωνία αυτή: «Δέσμευση για την επανένωση της Κύπρου με βάση μια διζωνική, δικονομική ομοσπονδία και πολιτική ισότητα όπως καθορίζεται στα

σχετικά ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας» και πιο κάτω «Συμφωνία για άμεση έναρξη διαδικασίας η οποία διαλαμβάνει δικονομική συζήτηση θεμάτων που επηρεάζουν την καθημερινή ζωή του λαού και, ταυτόχρονα, εκείνων που αφορούν ουσιαστικά θέματα, και τα δύο εκ των οποίων θα συμβάλουν σε μια συνολική διευθέτηση».

Είμαι υποχρεωμένος να σημειώσω ότι ορισμένοι που τώρα, σχεδόν έξι χρόνια μετά, θυμήθηκαν τη Συμφωνία της 8ης Ιουλίου, τότε την επέκριναν και την υποβάθμιζαν χαρακτηρίζοντάς την ως «διαδικαστική» και πριν τη συνομολόγησή της είχαν αποχωρήσει από το Εθνικό Συμβούλιο αποκαλώντας το «χρεοκοπημένο σώμα», για να μην είναι συνεργικοί όπως έλεγαν σε μια «φιλοσοφία της σε βάθος χρόνου παραπομπής του Κυπριακού και συνεπώς τη σταδιακή και εκ των πραγμάτων αποδοχή των τελεσμένων».

Εμείς όχι μόνο δεν παραβλέψαμε και δεν ακυρώσαμε τη Συμφωνία της 8ης Ιουλίου 2006 αλλά στην ουσία της έχουμε δώσει σάρκα και οστά αξιοποιώντας την ακριβώς για το λόγο για τον οποίο είχε συνομολογηθεί που δεν ήταν άλλος από το να χρησιμεύσει ως εργαλείο για την επανέναρξη διαδικασίας συνομιλιών. Ακριβώς για αυτό το λόγο ο Τάσος Παπαδόπουλος, ενημερώνοντας το Εθνικό Συμβούλιο στις 14 Ιουλίου 2006 αμέσως μετά τη συνομολόγηση της Συμφωνίας της 8ης Ιουλίου, ανέφερε:

«Όπως ξέρετε, εδώ και αρκετό καιρό η θέση μας ήταν και παραμένει να ενθαρρυνθεί ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ να αναλάβει μια νέα πρωτοβουλία γιατί πιστεύω ότι η κοινή άποψη είναι ότι δεν μπορεί να λυθεί το Κυπριακό άλλως πως, παρά με συνομιλίες μεταξύ των δύο Κοινοτήτων».

Αναλαμβάνοντας την Προεδρία της Δημοκρατίας τον Φεβρουάριο του 2008, με στόχο την έναρξη διαδικασίας συνομιλιών, προχωρήσαμε στην απαραίτητη προεργασία για την άμεση εφαρμογή της Συμφωνίας της 8ης Ιουλίου. Με τα Κοινά Ανακοινωθέντα της 23ης Μαΐου και της 1ης Ιουλίου 2008 επαναβεβαιώσαμε τη συμφωνημένη βάση των συνομιλιών. Ακολούθησε σύμφωνα και με όσα προβλέπονταν στην επιστολή Γκαμπάρι προχωρήσαμε στη σύσταση Ομάδων Εργασίας για τις ουσιαστικές πτυχές του κυπριακού και Τεχνικών Επιτροπών για θέματα καθημερινότητας.

Καταφέραμε επίσης μέσα από επίμονες προσπάθειες να κάμψουμε τα διαδοχικά προσκόμματα τα οποία έθετε ο κατοχικός στρατός και να προχωρήσουμε στη διάνοιξη των σημείων διέλευσης στην Οδό Λήδρας και στο Λιμνίτη. Υπενθυμίζω ότι όταν άνοιξε η Λήδρας κατηγορηθήκαμε ότι αποδεχθήκαμε την αποσύνδεση από τη διάνοιξη και του Λιμνίτη. Στη συνέχεια όταν άνοιξε και ο Λιμνίτης κατηγορηθήκαμε για δίπθεν απάρδεκτες παραχωρήσεις. Δεν πρέπει να μας διαφεύγει ότι η διάνοιξη οδοφραγμάτων γίνεται διαρκώς της ανώμαλης κατάστασης. Η διάνοιξη οδοφραγμάτων δεν επιλύει το Κυπριακό. Έχει όμως τη σημασία της ως μια μικρή έστω απόδειξη για το αβάσιμο της ντενταστικής προπαγάνδας περί του αδυνάτου της συμβίωσης ΕΚ και ΤΚ. Επιπλέον, δεν μπορεί να παραγνωρίζεται με τόσο ευκολία το γεγονός ότι ορισμένα σημεία διέλευσης όπως η παράδειγμα ο Λιμνίτης

έχουν επιλύσει ταλαιπωρίες δεκαετιών.

Σε αυτό το σημείο θεωρώ αναγκαίο να αναφερθώ στους στόχους της πλευράς μας για κάθε διαπραγματευτικό Κεφάλαιο και πού βρισκόμαστε αυτή τη στιγμή.

Διακυβέρνηση και κατανομή εξουσιών

Στο κεφάλαιο για τη Διακυβέρνηση οι βασικοί στόχοι της πλευράς μας ήταν η αντικατάσταση του πολιτεύματος του Προεδρικού Συμβουλίου με ένα προεδρικό πολίτευμα και η ενίσχυση των ομοσπονδιακών αρμοδιοτήτων.

Επί Ταλάτ η τουρκοκυπριακή πλευρά είχε συμβιβαστεί με την ιδέα της εγκατάλειψης του Προεδρικού Συμβουλίου και της αντικατάστασής του με ένα προεδρικό σύστημα, με εκ περιτροπής προεδρία 4:2, διασταυρούμενη και σταθμισμένη ψήφο 20% και τις αποφάσεις να λαμβάνονται από το Υπουργικό Συμβούλιο χωρίς δικαίωμα βέτο για τον Πρόεδρο και τον Αντιπρόεδρο. Ο κ. Ερογλου αρνείται να επαναβεβαιώσει αυτή τη σύγκλιση και επιδιώκει να πάρει την εκ περιτροπής προεδρία χωρίς διασταυρούμενη ψήφο. Αυτό θα έπρεπε τουλάχιστον να προβληματίσει όσους επιτίθενται τόσο έντονα ενάντια στη συγκεκριμένη πρόταση. Αφού είναι τόσο επιβλαβής όπως παρουσιάζεται γιατί άραγε ο κ. Ερογλου δεν την αποδέχεται; Επιπλέον, οι χειρισμοί μας στο συγκεκριμένο θέμα επιτρέπουν αυτή τη στιγμή, χωρίς να επιρρίπτεται οποιαδήποτε ευθύνη στη δική μας πλευρά, να κάνουμε σαφές ότι είτε τα δύο θέματα θα επαναβεβαιωθούν ως πακέτο είτε θα πάμε σε σύστημα με Πρόεδρο και Αντιπρόεδρο. Αυτή η θέση καταγράφεται και στο περίγραμμα που έχετε στα χέρια σας.

Είμαι βέβαιος πως θα θυμάστε ότι κατά τη διαπραγμάτευση των διαδοχικών Σχεδίων Ανάν, η αλλαγή την οποία επεδίωξε η πλευρά μας ήταν η εκ περιτροπής προεδρία (η οποία τώρα καταλογίζεται σε εμένα) να γίνεται μεταξύ δύο αντί μεταξύ έξι ατόμων (ενός Ε/κ και ενός Τ/κ) για κάθε 20 μήνες αντί για κάθε 10 μήνες. Επιπλέον επιδιώξαμε να αυξήσουμε τον αριθμό των μελών του Προεδρικού Συμβουλίου από 6 σε 9 άτομα ώστε να προσομοιάζει με Υπουργικό Συμβούλιο. Τώρα καταφέραμε να γίνει δεκτό η θέση να υπάρχει Υπουργικό Συμβούλιο.

Σημειώνω ότι θέμα αλλαγής δεν τέθηκε ούτε και κατά τη μετάβαση αντιπροσωπείας της πλευράς μας στη Νέα Υόρκη για να μεταφέρει την κωδικοποίηση των θέσεων της δικής μας πλευράς το Μάιο του 2005, κάτι που επιβεβαιώνεται και μέσα από τα πρακτικά των εν λόγω συναντήσεων.

Η πιο κάτω στιχομυθία από τη συνεδρίαση του Εθνικού Συμβουλίου στις 13 Ιουλίου 2005 είναι χαρακτηριστική:

κ. Νίκος Αναστασιάδης: «Κύριε Πρόεδρε, αν έχετε την καλοσύνη, κάποιες διευκρινίσεις που αφορούν τα θέματα των προτάσεών μας. Επειδή πολλά λέγονται και είναι θέμα που ενδεχόμενα ίσως με τη δική σας παρέμβαση να διευκρινιστούν. Υποβάλαμε ότι, και αυτό δεν θα ήταν κακό, ο Πρόεδρος ή ο Αντιπρόεδρος να εκλέγονται απευθείας από τη μία ή την άλλη Κοινότητα αντίστοιχα και το δικαίωμα του «βέτο» του Αντιπροέδρου να ελέγχεται από ένα δικονομικό συμβούλιο κατά πόσον είναι ή όχι δικαιολογημένα»;

κ. Πρόεδρος: «Όχι, κατηγορημα-

τικά όχι, ούτε αναφέρθηκε. Χωρίς να λέω ότι δεν χρειάζεται ίσως κάποια αλλαγή το Προεδρικό Συμβούλιο, αλλά δεν γειράμε το θέμα σε αυτό το στάδιο. Πολύ θα ήθελα να υπήρχε Πρόεδρος και Αντιπρόεδρος, αλλά σας είπα και την προηγούμενη φορά, όταν ήγαιρα το θέμα με τον κ. Ντε Σότο, τον Μάρτη του 2003, ο κ. Ντε Σότο και άλλοι από τον Ο.Η.Ε., μου είπαν ότι αυτή "ήταν πρόταση της δικής μας πλευράς". Δηλαδή, να υπάρχει "συλλογικό όργανο Προεδρίας και όχι μόνιμος Πρόεδρος και Αντιπρόεδρος", ήταν εισήγηση της πλευράς μας. Ετσι μου είπαν».

κ. Νίκος Αναστασιάδης: «Για Πρόεδρο και Αντιπρόεδρο έγινε δεκτό με τη διαφορά ότι εκλέγεται από το 9-μελές, δεν εκλέγεται απευθείας».

κ. Πρόεδρος: «Οχι είναι προεδρεύω και μάλιστα εκ περιτροπής. Ενώ Πρόεδρο και Αντιπρόεδρο που να εκλέγεται απευθείας από το λαό. Εν πάση περιπτώσει, αυτό είναι ένα από τα θέματα που «κτυπούν στα μάτια», ως ριζική αλλαγή των λεγόμενων «ισορροπιών» του Σχεδίου. Ασχετα αν αυτή θα ήταν μια καλή και σημαντική «αλλαγή», αν το γειράμε σε αυτό το στάδιο θα μας κατηγορούσαν ότι μια τέτοια εισήγηση ανατρέπει ολοκληρωτικά το Σχέδιο. Δεν το γειράμε».

Αυτό λοιπόν που το 2004 δεν μπορούσαμε να γειράμε γιατί θα θεωρείτο ως ριζική αλλαγή των ισορροπιών, βρίσκεται σήμερα στο περίγραμμα θέσεων της δικής μας πλευράς χωρίς κανέναν να κάνει λόγο για αλλαγή των ισορροπιών εξ υπατιότητας της δικής μας πλευράς.

Συνεχίζω τώρα με τα υπόλοιπα θέματα του Κεφαλαίου της Διακυβέρνησης. Έχουμε προθέσει αρκετές αρμοδιότητες που δεν υπήρχαν στο παρελθόν. Πιο συγκεκριμένα, αντί να αναφέρονται απλώς οι «σχέσεις με την Ευρωπαϊκή Ένωση» τώρα γίνεται αναφορά σε «θέματα Ευρωπαϊκής Ένωσης και σχέσεις με την Ευρωπαϊκή Ένωση». Προσθέσαμε το διορισμό των ομοσπονδιακών αξιωματούχων, περιλαμβανομένων των διπλωματών, την αναπτυξιακή πολιτική, την οικονομική σύγκλιση και συγκεκριμένα κοινωνικο-οικονομικά δικαιώματα. Επιπλέον, προσθέσαμε θέματα του Δικαίου της Θάλασσας όπως συννοησούσα ζώνη, αποκλειστική οικονομική ζώνη, οριοθέτηση με γειτονικά κράτη, διευθέτηση διαφορών.

Επιμένουμε ότι πρέπει επιπρόσθετα να περιλάβουμε στις ομοσπονδιακές αρμοδιότητες τη ρύθμιση και εποπτεία του τραπεζικού και χρηματοπιστωτικού τομέα και την πολιτική ανταγωνισμού, που επίσης δεν υπήρχαν.

Επειδή έχουν και εδώ ακουστεί επικρίσεις στα πλαίσια μιας αντιληψης περί «χαλαρής ομοσπονδίας» ότι οι ομοσπονδιακές αρμοδιότητες είναι πολλές, θέλω να ρωτήσω ξανά κατά πόσον επιθυμούμε να αφαιρούσαμε αρμοδιότητες και ποιες είναι αυτές. Η τ/κ πλευρά δεν θα έχει κανένα απολύτως πρόβλημα αλλά αντιθέτως θα καλωσόριζε κάτι τέτοιο. Επομένως ερωτώ ξανά: Θέλετε να μειώσουμε τις ομοσπονδιακές αρμοδιότητες και αν ναι, ποιες;

Αναφορικά με το θέμα της κυριαρχίας, αφού είχαμε εξασφαλίσει σχετική γνωμοδότηση από επιφανή καθηγητή του διεθνούς δικαίου που μας διασφάλιζε πλήρως τη θέση μας, επιτύχαμε σχεδόν σύγκλιση με τον Ταλάτ (μία και μόνη, εκπηγάζει ισότιμα από τους Ελληνοκυπρίους και τους Τουρκοκυπρίους, οι ομόσπονδες μονάδες ασκούν ανεξάρτητα τις αρμοδιότητες τους). Αυτά βελτιώνουν τις παλαιότερες αναφορές σε έγγραφα των Η.Ε. ότι η κυριαρχία απορρέει ισότιμα από τις δύο κοινότητες και ότι αυτές ασκούν κυριαρχικώς τις αρμοδιότητες τους. Τώρα η τουρκοκυπριακή πλευρά υπαναχωρεί και ζητά κυριαρχία των «συνιστωσών πολιτειών» στο βαθμό που αυτή δεν περιορίζεται από το ομοσπονδιακό σύνταγμα.

Αναφορικά με τις βασικές ελευθερίες είχε επιτευχθεί σύγκλιση με τον Ταλάτ ότι θα υπάρχει πλήρης ελευθερία εγκατάστασης και θα υπάρχει οροφή μόνο στην άσκηση των πολιτικών δικαιωμάτων. Ωστόσο, δεν είναι ξεκάθαρη η κατάσταση με τον Ερογλου που αφενός λέγει ότι το αποδέχεται και αφετέρου επί της ουσίας το αμφισβητεί. Για το θέμα αυτό θα αναφερθώ εκτενέστερα πιο κάτω.

Η τουρκοκυπριακή πλευρά ζητά 30% εκ-

προσωπηση στην Κάτω Βουλή (με ενδείξεις επί Ταλάτ ότι μάλλον θα δεχόταν το 25% που ήταν η αναλογία του Σχεδίου Ανάν). Ζητούσε ειδικές πλειοψηφίες και στην Κάτω Βουλή, κάτι που δεν υπήρχε σε προηγούμενα σχέδια. Στη συνέχεια έδωσε ενδείξεις ότι θα περιοριζόταν σε μια διαδικασία επανεξέτασης (alarm bell procedure), κάτι που δεν φαίνεται να συμπεριζέται ο Ερογλου.

Έχει συμφωνηθεί ίση εκπροσώπηση στη Γερουσία και στο Ανώτατο Δικαστήριο, στοιχεία που προνοούνταν και στο παρελθόν. Έγινε αποδεκτή η θέση μας για Πρωτοδικείο, που δεν προνοείτο σε προηγούμενα σχέδια. Επίσης αποκλείσαμε τους ξένους δικαστές ως μηχανισμό επίλυσης αδιεξόδων στην εκτελεστική και νομοθετική εξουσία.

Αναφορικά με τις διεθνείς συνθήκες θέση της πλευράς μας είναι ότι δεν μπορούν να επανέλθουν στον κατάλογο των δεσμευτικών συνθηκών της Ενωμένης Κύπρου, συνθήκες που είχαν απορριφθεί το 2004, έχοντας υπόψη ότι τότε είχε αποκλειστεί η συντριπτική πλειοψηφία των «συμφωνιών» του ψευδοκράτους με την Τουρκία ενώ ουσιαστικά έγιναν δεκτές όλες οι διεθνείς συνθήκες της Κυπριακής Δημοκρατίας. Στο μεταξύ έχουμε εξασφαλίσει γνωμοδότηση από διακεκριμένο καθηγητή του Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου που μας διασφαλίζει ότι δεν υπάρχει θέμα αναγνώρισης του ψευδοκράτους από τη συμπερίληψη ορισμένων «συμφωνιών» του στην τελική διευθέτηση, όπως έχει γίνει και το 2004.

Σε προηγούμενα σχέδια δεν προνοείτο ιεραρχία μεταξύ των ομοσπονδιακών νόμων και των νόμων των ομόσπονδων περιοχών, κάτι το οποίο επέμενε να διατηρήσει η τουρκοκυπριακή πλευρά. Απορρίψαμε την απαίτηση και αντί ρητού αποκλεισμού ιεραρχίας σε περιπτώσεις αποκλειστικής αρμοδιότητας, σε περίπτωση τυχόν σύγκρουσης νομοθεσίας - που από τη στιγμή που δεν προβλέπονται συντρέχουσες αρμοδιότητες στην πραγματικότητα θα σήμαινε σύγκρουση αρμοδιότητας - το θέμα θα πηγαίνει στο Ομοσπονδιακό Δικαστήριο που θα πρέπει να αποφασίζει σχετικά μέσα σε δύο εβδομάδες.

Στο θέμα της σύναψης διεθνών συνθηκών έχει συμφωνηθεί ότι αυτό αποτελεί αρμοδιότητα της Ομοσπονδιακής Κυβέρνησης. Ωστόσο, η τουρκοκυπριακή πλευρά ζητά απεριόριστο δικαίωμα των ομόσπονδων περιοχών να συνάπτουν διεθνείς συμφωνίες σε όλους τους τομείς των αρμοδιοτήτων τους. Ζητά επίσης όπως οι Ομόσπονδες Μονάδες έχουν το δικαίωμα να επικυρώνουν μέσω των Κοινοβουλίων τους, συνθήκες τις οποίες θα συνάπτει η Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση στον τομέα των αρμοδιοτήτων τους. Ζητά, τέλος, επίσης δικαίωμα σύναψης εμπορικών και πολιτιστικών συμφωνιών μόνο από τις ομόσπονδες μονάδες. Προηγούμενα σχέδια παραχωρούσαν δικαίωμα σύναψης συμφωνιών από τις ομόσπονδες μονάδες σε πολιτιστικά και εμπορικά θέματα. Αυτή είναι και η θέση της πλευράς μας ενώ απορρίπτουμε όλες τις άλλες απαιτήσεις της τουρκοκυπριακής πλευράς. Είναι κανείς που θα ήθελε να παραχωρήσουμε τέτοιου είδους αρμοδιότητες στις μονάδες όπως ζητά η τ/κ πλευρά, μέσα στα πλαίσια μιας «χαλαρής ομοσπονδίας»;

Τέλος στο θέμα της πολιτικής αεροπορίας (FIR) είχε συμφωνηθεί με τον Ταλάτ ότι θα υπάρχει ένα ενιαίο FIR με δύο Κέντρα Εναέριας Κυκλοφορίας (ACC) τα οποία θα είναι Ομοσπονδιακά. Ο κ. Ερογλου όμως ζητά τέτοιες αρμοδιότητες για τα Κέντρα Εναέριας Κυκλοφορίας που στην ουσία παραπέμπει σε δύο FIR. Το συμπέρασμα από τα πιο πάνω είναι ότι στο κεφάλαιο της Διακυβέρνησης η πλευρά μας έχει επιφέρει σημαντικές βελτιώσεις σε σύγκριση με το παρελθόν. Ωστόσο, με τον Ερογλου επικρατεί πλέον ασάφεια όσον αφορά επιτευχθείσες συγκλίσεις ή σχεδόν συγκλίσεις με τον Ταλάτ.

ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΟ

Η κυριότερη διαφωνία στο περιουσιακό, από την οποία εκπηγάζει σωρεία άλλων, έγκειται στην ερμηνεία της τουρκοκυπριακής πλευράς για τη διζωνικότητα, με την οποία εννοεί μόνιμη και ευρεία πλειοψηφία πληθυσμού και γης της κάθε κοινότητας στην υπό τη διοίκησή της ομόσπονδη μονάδα. Η πλευρά μας απορρίπτει αυτή την προσέγγιση.

Η πλευρά μας εισηγάται τώρα όπως είδατε στο περίγραμμα που σας έχει αποσταλεί, να υπάρχει περιορισμός για μεταβατική περίοδο 13 χρόνων ή μέχρι το κατά κεφαλήν ΑΕΠ των ΤΚ φτάσει το 85% αυτού των Ε/κ.

Η πλευρά μας διασυνδέει επίσης το περιουσιακό με το εδαφικό - πράγμα για το οποίο πείσαμε και από το Γ.Γ. να υιοθετήσει - ζητώντας επιστροφή πέραν των 100,000 εκπομπόμενων υπό ελληνοκυπριακή διοίκηση και πλήρη αποκτάσταση των περιουσιών τους. Εμμένουμε επίσης ότι οι ιδιοκτήτες περιουσιών στην υπό ΤΚ διοίκηση περιοχή θα πρέπει να έχουν την πρώτη επιλογή και ως εκ τούτου να αποφασίσουν ελεύθερα οι ίδιοι κατά πόσον επιθυμούν αποκατάσταση, ανταλλαγή ή αποζημίωση.

Η τουρκοκυπριακή πλευρά αναγνωρίζει μεν το δικαίωμα ιδιοκτησίας και αποδέχεται ότι οι τρόποι προσφερόμενης θεραπείας είναι η αποκατάσταση, αποζημίωση ή ανταλλαγή, υποστηρίζει όμως ότι η τελική απόφαση πρέπει να ανήκει στο Συμβούλιο Περιουσιών που θα αποφασίζει στη βάση αρχών και κριτηρίων τα οποία αντιλαμβάνεται πολύ περιοριστικά. Στο παρελθόν προνοείτο η επιστροφή του 1/3 της περιουσίας του κάθε νόμιμου δικαιούχου ενώ τα υπόλοιπα 2/3 είτε θα αποζημιώνονταν είτε θα ανταλλάσσονταν.

Η πλευρά μας απορρίπτει τους περιορισμούς που θέτει η τ/κ πλευρά, αποδεχόμενη μόνο ότι:

- Θα υπάρχουν περιπτώσεις όπου θα είναι ουσιαστικά και φυσικά αδύνατο για κάποια γη ή σπίτι ή περιουσία να επιστραφεί, π.χ. όταν η περιουσία έχει καταστραφεί.
 - Όπως έχει ήδη αναφερθεί, γίνεται δεκτό ότι περιουσίες που χρησιμοποιούνται για γνήσιους σκοπούς δημόσιας ωφέλειας, όπως θα διαπιστωθεί μετά από αντικειμενική έρευνα, δεν θα αποκατασταθούν.
 - Ειδικά κριτήρια θα πρέπει να συμφωνηθούν για περιουσίες που θεωρούνται προβληματικές (μικρό μέγεθος, μεγάλος αριθμός συνιδιοκτητών και άλλοι παρόμοιοι λόγοι).
- Από τα πιο πάνω απορρέει ότι στο περιουσιακό η πλευρά μας όχι μόνο δεν έχει αποδεχθεί οτιδήποτε πέραν προηγούμενων σχεδίων αλλά επιδιώκει και σημαντικές βελτιώσεις. Αν-

τίθετα, οι θέσεις της τουρκοκυπριακής πλευράς σε αρκετά σημεία είναι χειρότερες από εκείνες του Σχεδίου Ανάν.

Θέματα Ευρωπαϊκής Ένωσης

Στο κεφάλαιο για την Ευρωπαϊκή Ένωση έχουμε επιφέρει σημαντικές βελτιώσεις σε σύγκριση με προηγούμενα σχέδια.

Στο παρελθόν στον κατάλογο των ομοσπονδιακών αρμοδιοτήτων περιλαμβάνονταν οι «σχέσεις με την Ευρωπαϊκή Ένωση». Τώρα έχει συμφωνηθεί ότι η σχετική αναφορά θα είναι «σχέσεις με την Ευρωπαϊκή Ένωση και θέματα Ευρωπαϊκής Ένωσης».

Σημειώνουμε ακόμη τη νέα διατύπωση αναφορικά με τη θέση του Ευρωπαϊκού Δικαίου στην ιεραρχία των νομικών κανόνων, που ουσιαστικά συνιστά αντιγραφή της συνταγματικής τροποποίησης που είχε εγκριθεί από τη Βουλή ως συνέπεια της ένταξης της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Ένα άλλο γενικό πλεονέκτημα των ρυθμίσεων που συμφωνήθηκαν κατά τις τρέχουσες απευθείας συνομιλίες είναι πως αυτές είναι πιο σαφείς και συγκεκριμένες από εκείνες του Σχεδίου Ανάν. Κατά συνέπεια, οι ρυθμίσεις αυτές, είναι πιο λειτουργικές, καθότι καλύτερα προσαρμοσμένες στην πραγματικότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ως παράδειγμα του γεγονότος αυτού μπορεί να αναφερθεί το σύστημα καταμερισμού των αρμοδιοτήτων για εφαρμογή των επιμέρους διατάξεων των κοινοτικών οδηγιών και κανονισμών. Ανάλογο σύστημα δεν υπήρχε στο παρελθόν. Το Ομοσπονδιακό Υπουργείο για Υποθέσεις Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν θα έχει την άκρως γραφειοκρατική υποχρέωση να διαβιβάζει στις ομόσπονδες μονάδες το σύνολο των εγγράφων που εκδίδονται από τα θεσμικά όργανα, όπως προνοείτο σε προηγούμενα σχέδια. Η υποχρέωση αυτή θα υπάρχει μόνο για ένα χρόνο έναντι της τουρκοκυπριακής ομόσπονδης μονάδας.

Προβλέπεται σχετικά απλό και αποτελεσματικό σύστημα προσδιορισμού του κατά πόσον κάθε θέμα για το οποίο είναι αρμόδια η Ευρωπαϊκή Ένωση εμπίπτει αποκλειστικά ή κύρια στους τομείς αρμοδιοτήτων της Ομοσπονδιακής Κυβέρνησης ή των ομόσπονδων μονάδων. Η εκπροσώπηση της Κύπρου στην Επιτροπή των Περιφερειών θα γίνεται από 4 Ελληνοκυπρίους και 2 Τουρκοκυπρίους, ενώ στο παρελθόν προβλεπόταν εκπροσώπηση από 3 Ελληνοκυπρίους και 3 Τουρκοκυπρίους.

Υπάρχουν και σημεία για τα οποία η τουρκοκυπριακή πλευρά ζητά περισσότερα από τα προβλεπόμενα σε προηγούμενα σχέδια αλλά αυτά απορρίπτονται από την πλευρά μας.

Η πιο σημαντική διαφωνία αφορά την τουρκοκυπριακή θέση για παρεκκλίσεις από το κεκτημένο (διζωνικότητα με μόνιμη πλειοψηφία πληθυσμού και γης), μεταβατικές περιόδους για τεχνικούς λόγους και ρήτρεις διασφάλισης με προσαρμοσμένα μέτρα σε περίπτωση οικονομικών προβλημάτων. Η τουρκοκυπριακή πλευρά θεωρεί ότι οι παρεκκλίσεις θα πρέπει να κατοχυρωθούν με τη θέσπιση πρωτογενούς δικαίου της Ένωσης, μέσω ενός νέου Πρωτοκόλλου που να επικυρωθεί από όλα τα κράτη μέλη. Κατά τις εντατικές συνομιλίες τροποποίησε κάπως τη θέση της ζητώντας να επιχειρηθεί επικύρωση ενός νέου Πρωτοκόλλου από όλα τα Κοινοβούλια και στο μεταξύ να ισχύει το Πρωτόκολλο 10 και το ίδιο να ισχύει αν δεν επικυρωθεί το νέο Πρωτόκολλο. Στο παρελθόν υπήρχε έμμεση αναφορά σε πρωτογενές δίκαιο. Επιπλέον, να μην δεν υπήρχε ρητή αναφορά σε πλειοψηφία ιδιοκτησίας γης αλλά προνοείτο ότι τα 2/3 των μόνιμων κατοίκων της τουρκοκυπριακής ομόσπονδης μονάδας θα είναι τουρκόφωνοι. Η πλευρά μας απορρίπτει κάθε μόνιμη παρέκκλιση, τονίζοντας ότι η διζωνικότητα δεν απαιτεί πλειοψηφία πληθυσμού και ιδιοκτησίας γης αλλά οροφή στην άσκηση των πολιτικών δικαιωμάτων πολιτών προερχόμενων από την άλλη κοινότητα. Αυτό είναι που πετύχαμε να κατοχυρώσουμε, ότι θα υπάρχει πλήρης εφαρμογή των βασικών ελευθεριών για τους Κύπριους πολίτες. Αυτή είναι η τεράστια σημασία της σύγκλισης της 29ης Ιανουαρίου 2010. Επιπλέον συζητήσαμε ουσιαστική σύντηξη πέραν μεταβατικών περιόδων. Επίσης έχουμε καταστήσει σαφές ότι το Πρωτό-

κολλο 10 της Πράξης Προσχώρησης συνιστά κατάλληλη νομική βάση για τη θέσπιση των εν λόγω μεταβατικών μέτρων πράγμα που ασπάζεται και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και άλλα θεσμικά όργανα της Ένωσης.

Η τουρκοκυπριακή πλευρά ζητά συμμετοχή των ομόσπονδων μονάδων στη διαμόρφωση και εφαρμογή της πολιτικής στις εξωτερικές σχέσεις, περιλαμβανομένων των σχέσεων με την Ευρωπαϊκή Ένωση, κάτι που απορρίπτει η πλευρά μας.

Τέλος, σε περίπτωση που τα καθορισμένα συντονιστικά όργανα δεν καταλήξουν σε απόφαση η τουρκοκυπριακή πλευρά προκρίνει αποχή, κάτι που υπό ορισμένες προϋποθέσεις προνοεί και το Ανάν αλλά η πλευρά μας αντιπροτείνει μηχανισμό ξεπεράσματος του αδιεξόδου αντί αποχής.

Το συμπέρασμα είναι ότι η πλευρά μας έχει επιφέρει βελτιώσεις (πιο σαφείς και συγκεκριμένες διατυπώσεις, περιορισμός γραφειοκρατικών προνοιών, ομοσπονδιακή αρμοδιότητα τα θέματα Ευρωπαϊκής Ένωσης, θέση του Ευρωπαϊκού Δικαίου στην ιεραρχία των νομικών κανόνων). Ωστόσο, η τουρκοκυπριακή πλευρά σε συγκεκριμένα σημεία ζητά περισσότερα από όσα έπαιρνε μέσα από προηγούμενα σχέδια, κυρίως σε θέματα εκπροσώπησης και λήψης αποφάσεων.

Κεφάλαιο Οικονομίας

Η εικόνα, σε γενικές γραμμές, είναι η εξής: Η τουρκοκυπριακή πλευρά δέχεται τη θέση μας να προστεθεί ρητώς ως αρμοδιότητα της Κεντρικής Τράπεζας η ρύθμιση, εποπτεία και διαχείριση του τραπεζικού τομέα και άλλων, μη τραπεζικών χρηματοοικονομικών θεσμών (δεν προνοούνταν ρητώς στο παρελθόν) μόνο αν δεχθούμε: Ιση εκπροσώπηση στο Συμβούλιο της Κεντρικής Τράπεζας (4:4) ή άλλο, ανεξάρτητο ρυθμιστικό σώμα με ίση εκπροσώπηση, λήψη αποφάσεων με απλή πλειοψηφία αλλά με δύο τουλάχιστον ψήφους από κάθε «συνιστώσα πολιτεία» και εκ περιτροπής Διοικητή με νικόσα ψήφο σε περίπτωση αδιεξόδου. Θέση της πλευράς μας είναι ότι τα θέματα εκπροσώπησης πρέπει να συζητηθούν συνολικά ως πακέτο.

Η τουρκοκυπριακή πλευρά ζητούσε παράρτημα της Κεντρικής Τράπεζας για ένα χρόνο και κατάρτησή του με απόφαση του Συμβουλίου της Κεντρικής Τράπεζας αλλά αποδέχθηκε τελικά εξαήμερη διάρκεια λειτουργίας του Παραρτήματος και παράταση, αν χρειαστεί, με απόφαση του Συμβουλίου της Κεντρικής Τράπεζας.

Η τουρκοκυπριακή πλευρά αρχικά ζητούσε να είναι η τουρκική λίρα επίσημο νόμισμα (legal tender) στην τουρκοκυπριακή συνιστώσα πολιτεία για μια μεταβατική περίοδο. Η πλευρά μας απέρριψε τη μεταβατική χρήση της τουρκικής λίρας ως επίσημο νόμισμα και τελικά συμφωνήθηκε ότι θα γίνουν διευθετήσεις για το απαραίτητο ποσό της τουρκικής λίρας ως αποθεματικού για τις ανάγκες της αγοράς.

Η τουρκοκυπριακή πλευρά ζητά έγκριση του προϋπολογισμού και των φορολογικών νόμων με ειδική πλειοψηφία. Αυτή η πρόνοια υπήρχε και σε προηγούμενα σχέδια καθώς και στο Σύνταγμα του 1960. Η πλευρά μας την αποδέχθηκε, με τον όρο, που έγινε δεκτός, ο πρώτος προϋπολογισμός να είναι μέρος της συνολικής διευθέτησης ενώ για τα επόμενα χρόνια, αν δεν εγκρίνεται ο προϋπολογισμός το ζήτημα να παραπέμπεται στο μηχανισμό επίλυσης αδιεξόδων και στο μεσοδιάστημα να ισχύουν οι πρόνοιες του προηγούμενου προϋπολογισμού.

Για θέματα εναρμόνισης της τουρκοκυπριακής ομόσπονδης μονάδας με το κοινοτικό κεκτημένο σε ζητήματα ομοσπονδιακής αρμοδιότητας η τουρκοκυπριακή πλευρά προτείνει Επιτροπή αποτελούμενη από τους Υπουργούς Εξωτερικών και Ευρωπαϊκής Ένωσης και ένα εκπρόσωπο της τουρκοκυπριακής ομόσπονδης μονάδας. Η Επιτροπή θα αποφασίζει με απλή πλειοψηφία. Για θέματα αρμοδιότητας των ομόσπονδων μονάδων θα αποφασίζει αποκλειστικά ο εκπρόσωπος τους. Η πλευρά μας θεωρεί ότι για ζητήματα ομοσπονδιακής αρμοδιότητας θα πρέπει να αποφασίζει αποκλειστικά η ομοσπονδιακή κυβέρνηση ενώ για θέματα

αρμοδιότητας των ομόσπονδων μονάδων θα πρέπει να συμμετέχουν και εκπρόσωποι των τελευταίων.

Αρχική θέση της τουρκοκυπριακής πλευράς ήταν ότι η τουρκοκυπριακή ομόσπονδη μονάδα θα πρέπει να παίρνει αναλογικό του πληθυσμού μερίδιο των φόρων που θα καταβάλλονται στις ομόσπονδες μονάδες. Στο μεταξύ, και μέχρι την έγκριση σχετικού νόμου, η τουρκοκυπριακή ομόσπονδη μονάδα να καρπούται το 1/3 του ποσού των φόρων που θα καταβάλλονται στις ομόσπονδες μονάδες. Στο παρελθόν προνοείτο για κατανομή στις ομόσπονδες μονάδες τουλάχιστον του 1/3 των έμμεσων φόρων, από το οποίο 80% θα δινόταν στην ελληνοκυπριακή ομόσπονδη μονάδα και το 20% στην τουρκοκυπριακή ομόσπονδη μονάδα. Επιπλέον, η ομοσπονδιακή κυβέρνηση θα μετέφερε στις ομόσπονδες μονάδες τα 2/5 του ΦΠΑ από τα οποία το 85% θα μεταφερόταν στην ελληνοκυπριακή ομόσπονδη μονάδα και το 15% στην τουρκοκυπριακή ομόσπονδη μονάδα.

Τελικά συμφωνήθηκε ότι 5% των συνολικών ομοσπονδιακών εσόδων θα κατανέμεται στην τουρκοκυπριακή ομόσπονδη μονάδα για αναπτυξιακούς σκοπούς και 1% για τις περιοχές που θα επιστραφούν υπό ελληνοκυπριακή διοίκηση. Μέρος των έμμεσων φόρων και μέρος του ΦΠΑ θα ανακατανέμεται στις ομόσπονδες μονάδες στη βάση ενός συνδυασμού ΑΕΠ και πληθυσμού. Αυτά θα τερματιστούν όταν το κατά κεφαλή εισόδημα στην τουρκοκυπριακή ομόσπονδη μονάδα θα φθάσει το 85% του εισοδήματος στην ελληνοκυπριακή ομόσπονδη μονάδα ή σε δέκα χρόνια (η τ/κ πλευρά ζητά 15 χρόνια) οποιοδήποτε συμβεί πρώτο και από εκεί και πέρα η κατανομή θα γίνεται με βάση το ΑΕΠ που είναι η θέση της δικής μας πλευράς και η οποία είναι καταφανώς καλύτερη από ότι στο παρελθόν.

Τελικά συμφωνήθηκε ότι το "National Strategic Reference Framework" για την Κύπρο θα ετοιμάζεται σε ομοσπονδιακό επίπεδο ενώ οι ομόσπονδες μονάδες θα καθοριστούν ως περιοχές NUTS 2 έτσι που να μπορούν να επωφελούνται αποτελεσματικά από τα ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το συμπέρασμα από την πιο πάνω ανάλυση είναι ότι και σε αυτό το Κεφάλαιο τα πράγματα είναι για την πλευρά μας πολύ καλύτερα από ότι στο παρελθόν. Ωστόσο, σε ορισμένα σημεία οι θέσεις της τουρκοκυπριακής πλευράς προχωρούν πέραν των όσων της δίνονταν στο παρελθόν.

Κεφάλαιο Ιθαγένειας

Ας δούμε τώρα πως έχει η κατάσταση στο Κεφάλαιο της Ιθαγένειας/Εποίκων για το οποίο έγινε πολύς λόγος απ' αφορμή το Έγγραφο Συγκλίσεων της 29ης Ιανουαρίου 2010 το οποίο σας έχω αποστείλει. Προτού αναφερθώ στην ουσία θα ήθελα να σημειώσω το εξής. Πριν τη μετάβαση στο Greentree δημοσιεύτηκε σε συγκεκριμένη εφημερίδα παραποιημένη εκδοχή του συγκεκριμένου εγγράφου, προσαρμοσμένη έτσι ώστε να δημιουργεί την εντύπωση ότι δώσαμε τα πάντα χωρίς να λαμβάνουμε τίποτα και να δώσει τροφή για νέες επικρίσεις. Συγκεκριμένα παρέλειπε την αναφορά στη μη αλλοίωση της πληθυσμιακής αναλογίας. Κυρίως όμως παρέλειπε την παράγραφο που αναφερόταν στη διασφάλιση των βασικών

ελευθεριών για τους Κύπριους πολίτες.

Λυπάμαι διότι παρά την άμεση και σαφή υποθέτησή μας ότι το συγκεκριμένο έγγραφο δεν ήταν το αυθεντικό και παρά το γεγονός ότι σας έχουμε στείλει το αυθεντικό έγγραφο της 29ης Ιανουαρίου 2010, κάποιος εξακολουθούσε να επιμένουν στην αυθεντικότητα του παραποιημένου.

Ποιες βελτιώσεις έχουμε επιφέρει οι οποίες είναι κεφαλαιώδους σημασίας και διασφαλίζουν διαχρονικές θέσεις αρχών της ε/κ πλευράς;

Ενώ στο παρελθόν υπήρχαν περιορισμοί στο θέμα της άσκησης των ελευθεριών των Κυπρίων πολιτών, τώρα δεν θα υπάρχουν.

Οι περιορισμοί στην εγκατάσταση Τούρκων υπηκόων θα είναι τώρα μόνιμοι ενώ στο παρελθόν προβλεπόταν χρονική περίοδος 19 ετών ή μέχρι την έναρξη της Τουρκίας στην Ε.Ε., όποιο συνέβαινε πρώτο.

Στο παρελθόν προβλεπόταν ανώτατο όριο εγκατάστασης Ελλήνων και Τούρκων σε ποσοστό 5% επί του πληθυσμού Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων το οποίο θα ήταν κυλιόμενο αφού κάθε εννέα χρόνια θα μπορούσε να ανανεωθεί λόγω του ότι θα αποκτούσαν δικαίωμα πολιτογράφησης. Γίνεται αντιληπτό ότι οι μεν Τούρκοι θα είχαν τη δυνατότητα να αντλούν από μια δεξαμενή ογδόντα εκατομμυρίων και να ανανεώνουν συνεχώς το 5% με σοβαρές συνέπειες για την δημογραφική δομή της Κύπρου. Τώρα γίνεται σαφής αναφορά στην αναλογία 4:1 τόσο για τη μόνιμη εγκατάσταση όσο και για την πολιτογράφηση.

Τέλος όσον αφορά στη διακίνηση εργαζομένων ισχύουν οι πρόνοιες της Τελωνειακής Σύμβασης η οποία αφήνει το θέμα στη διακριτική ευχέρεια των κρατών μελών. Συνεπώς σε αυτό το θέμα οι Τούρκοι υπήκοοι θα αντιμετωπίζονται ως υπήκοοι τρίτης χώρας.

Αρα και σε αυτό το θέμα οι βελτιώσεις σε σχέση με το παρελθόν είναι πασιφανείς για κάθε καλόπιστο κριτή.

Για τα Κεφάλαια του Εδαφικού και της Ασφάλειας και Εγγυήσεων δεν είναι δυνατόν να προβούμε σε σύγκριση αφού δεν επιτεύχθηκαν μέχρι τώρα οποιεσδήποτε συλλογές. Οι θέσεις μας όπως περιλαμβάνονται στο έγγραφο το οποίο σας έχει αποσταλεί καθιστούν ξεκάθαρο ότι επιδιώκουμε ουσιαστικές βελτιώσεις σε σχέση με το παρελθόν.

Θα ήθελα τώρα να αναφερθώ στο θέμα της στελέχωσης της διαπραγματευτικής μας ομάδας επειδή διατυπώνονται κατά καιρούς επικρίσεις για ανεπάρκεια και για μη αξιοποίηση εμπειρογνομώνων εγνωσμένου κύρους διεθνολόγων και συνταγματολόγων. Οφείλω προς αποκατάσταση της αλήθειας να σημειώσω τα εξής: Ο κ. Γιώργος Ιακώβου δεν χρειάζεται συστάσεις. Ο κ. Αντρέας Μαυρομάτης, νομικός διεθνούς κύρους με μακρόχρονη πείρα, διετέλεσε Διαπραγματευτής/Σύμβουλος τριών Προέδρων, του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου, του Σπύρου Κυπριανού και του Γιώργου Βασιλείου. Δύο νομικοί μέλη της Ομάδας μας ο κ. Νίκος Αιμιλίου και ο κ. Τουμάζος Τσιελεπίς διετέλεσαν Σύμβουλοι για το Κυπριακό σε τρεις και δύο αντίστοιχα διαδοχικούς Προέδρους της Δημοκρατίας (του κυρίου Κληρίδη και Παπαδόπουλο και στον υποφαινόμενο). Είναι, συνεπώς, τουλάχιστον ατυχές για να μην πω προσβλητικό να μας καταλογίζεται ανεπάρκεια. Πέραν της βασικής ομάδας έχουμε για κάθε διαπραγματευτικό κεφάλαιο ως επικεφαλής εμπειρογνώμονες με αδιαμφισβήτητες γνώσεις. Αναφέρω τον κ. Γιώργο Βασιλείου, τον κ. Σώτο Ζαχαρία, τον κ. Μιχάλη Σαρρή, τον κ. Κωνσταντίνο Λυκούργο, την κα. Ερατώ Μαρκουλλή (πριν γίνει Υπουργός), τον κ. Αντρέα Συμεού, οι οποίοι πλαισιώνονται από αναγνωρισμένους εμπειρογνώμονες των αρμοδίων κυβερνητικών τμημάτων που αξιοποιήθηκαν και από προηγούμενους Προέδρους της Δημοκρατίας.

Από το εξωτερικό ζητήσαμε και λάβαμε γνωμοδοτήσεις για το περιουσιακό από διεθνούς κύρους οίκους καθώς και διακεκριμένους νομικούς ειδικούς σε θέματα δικαίου της θάλασσας, δικαίου των διεθνών συνθηκών, της κυριαρχίας, για το περιουσιακό κ.α.

Ερχομαι τώρα στο πώς προχωρούμε.

Εχοντας υπόψη την ιστορική πορεία του Κυπριακού και την κατάσταση με την οποία είμαστε σήμερα αντιμέτωποι θα πρέπει να αναρωτηθούμε ποιο είναι το πραγματικό δίλημμα που τίθεται ενώπιόν μας. Μπορούμε άραγε να επιλέξουμε μεταξύ της Ομοσπονδίας και μια λύσης ενιαίου κράτους; Υπάρχει τρόπος επίλυσης του Κυπριακού άλλος από τις δικαιοδικές συνομιλίες υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών;

Τα ερωτήματα δεν είναι ρητορικά. Τίθενται προς συζήτηση και προβληματισμό. Η δική μας απάντηση είναι ότι ο οδονηρός συμβιβασμός της διζωνικής, δικαιοδικής ομοσπονδίας είναι η μόνη επιλογή η οποία μπορεί να οδηγήσει στην επανένωση της Κύπρου και στην αποτροπή της οριστικής διχοτόμησης. Οι συνομιλίες υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών, τα ψηφίσματα των οποίων αποτελούν την ασπίδα μας, είναι το πλαίσιο μέσα στο οποίο πρέπει να συνεχίσουμε τις προσπάθειες μας. Ας μην μας διαφεύγει ότι χωρίς τον εξισοροπιστικό ρόλο του Συμβουλίου Ασφαλείας λόγω της παρουσίας και της στάσης αρχών την οποία τηρούν φιλικές προς εμάς χώρες όπως η Ρωσία, η Γαλλία και η Κίνα καταφέραμε τα τελευταία χρόνια να αποκρούσουμε δυσχερείς για εμάς εξελίξεις.

Είναι για αυτό που θεωρούμε ότι θα ήταν καταστροφική τυχόν αλλαγή πορείας. Θα πρέπει να μας προβληματίσει για ποιο λόγο η ΤΚ πλευρά επισήμως, διά στόματος του Συμβούλου του κ. Εργολού στις συνομιλίες κ. Οζερσάι, μας προτρέπει να αναζητήσουμε άλλες επιλογές και να διαμορφώσουμε από κοινού Σχέδιο Β' εκτός πλαισίου Ηνωμένων Εθνών. Αν ορθά εκτιμούμε ότι στόχος της Τουρκίας είναι η αναβάθμιση ή/και αναγνώριση του ψευδοκράτους και η διαιώνιση της παράνομης παρουσίας στην Κύπρο στο πλαίσιο των γενικότερων γενομικών επεκτατικών της βλέψεων που ολοένα και διευρύνονται, τότε πως αντιμετωπίζουμε αυτή την απειλή; Ανοίγοντας από μόνοι μας την πόρτα για αναζήτηση άλλων επιλογών και για διολίσθηση του Κυπριακού εκτός πλαισίου Ηνωμένων Εθνών; Ερωτοτροπώντας έστω ρητορικά με άλλες «στρατηγικές», που σε τελική ανάλυση χύνουν νερό στο μύλο της προσπάθειας της Τουρκίας να εξουδετερώσει την προοπτική ειρηνικής λύσης και επανένωσης της Κύπρου μέσω συνομιλιών υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών;

Εχει επίσης διατυπωθεί η θέση για διορισμό διαπραγματευτή άλλου από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Η πρακτική αυτή πάει τουλάχιστον τριάντα χρόνια πίσω. Από τις αρχές της δεκαετίας του '80 έχει καθιερωθεί ιστορικά ο διαπραγματευτής να είναι ο εκάστοτε Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας με την ιδιότητα του ως ηγέτη της ε/κ κοινότητας. Ανεπιθύμητο ότι αυτό θα οδηγούσε σε διήμε αναγνώριση του ψευδοκράτους ή υποβάθμιση της Κυπριακής Δημοκρατίας ιστορικά έχουν αποδειχθεί αβάσιμες. Ιδιαίτερα σε αυτή την κρίσιμη φάση των συνομιλιών εάν εμείς αντικαταστήσουμε τον Πρόεδρο με άλλο διαπραγματευτή, τότε αναπόφευκτα η τ/κ πλευρά θα πράξει το ίδιο, με αποτέλεσμα να υποβαθμιστούν οι συνομιλίες και να καταλογιστούν διάφοροι καλοθελητές ίσως ευθύνες και στις δύο πλευρές.

Υπάρχει ένα επιπρόσθετο θέμα αρχής: ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας ως απευθείας εκλεγμένος από το λαό έχει τη λαϊκή νομιμοποίηση για το χειρισμό του Κυπριακού. Αναμένεται δηλαδή ότι εάν υπάρχει άλλος διαπραγματευτής, θα ακολουθεί δική του πολιτική, η οποία θα είναι άλλη από αυτήν του Προέδρου της Δημοκρατίας; Η μίση είναι τώρα η ώρα για εύπλα συνθήματα που έχουν ως φόντο άλλες προτεραιότητες, τη στιγμή που βρισκόμαστε κατά γενική ομολογία στην πιο κρίσιμη καμπή αυτής της διαδικασίας;

Επειδή έχουν κατά καιρούς διατυπωθεί επικρίσεις για ελλιπή αξιοποίηση του παράγοντα Ε.Ε. και για εμπλοκή της στις συνομιλίες θέλω να υπογραμμίσω ότι κάνουμε καθετί το δυνατόν και με κάθε ευκαιρία προς αυτή την κατεύθυνση. Εχουμε ισχυρούς φίλους και συμμάχους στην Ε.Ε. Υπενθυμίζω την επίσκεψη της Καγκελαρίου Μέρκελ και τις δηλώσεις στις

οποιές προέβη οι οποίες εξόργισαν τον κ. Ερντογάν. Παρόμοια σθεναρή στάση αλληλεγγύης έχουμε και από τη Γαλλία και άλλα κράτη μέλη αλλά και από τους θεσμούς της Ε.Ε. και την ηγεσία της Ε.Ε. τον Πρόεδρο της Επιτροπής κ. Μπαρόζο - ο οποίος έχει προσωπικό απεσταλμένο στις συνομιλίες τον κ. Ντας Νέβες - και τον Πρόεδρο του Συμβουλίου κ. Βαν Ρομπάι. Απόδειξη των πιο πάνω αποτελεί και το ισχυρό κείμενο συμπερασμάτων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του περασμένου Δεκεμβρίου.

Σε αυτό το σημείο κρίνω σκόπιμο να αναφερθώ στο θέμα της Διεθνούς Διάσκεψης. Υπενθυμίζω ότι η σύγκληση Διεθνούς Διάσκεψης για τις διεθνείς πτυχές του Κυπριακού και με συμμετοχή των πέντε μόνιμων μελών του Συμβουλίου Ασφαλείας αποτελούσε διαχρονική θέση της δικής μας πλευράς. Η θέση μας είναι πλήρως και απόλυτα ευθυγραμμισμένη με αυτήν τη διαχρονική θέση.

Πριν τη μετάβασή μας στη Νέα Υόρκη είχαμε πλήρη επίγνωση των κινδύνων παράκαμψης των ψηφισμάτων προς ικανοποίηση των απαιτήσεων της Τουρκίας. Δώσαμε μάχη κάτω από αντίξοες συνθήκες και με ετεροβαρή συσχετισμό εντός της Γραμματείας των Η.Ε. για να αντιμετωπίσουμε τις μεθοδεύσεις. Αναγνωρίζω και εκτιμώ το γεγονός ότι η κατά πλειοψηφία δήλωση του Εθνικού Συμβουλίου συνέβαλε στην προσπάθειά μας να στείλουμε μηνύματα για τα όρια της πλευράς μας.

Αδυνατώ ωστόσο να κατανοήσω τη λογική βάση της οποίας εξαπολύονται πυρά κατά της πλευράς μας για δήθεν παραβίαση της τελευταίας απόφασης του Εθνικού Συμβουλίου και μιας καταλογίζονται ευθύνες ωσάν να είμαστε εμείς υπαίτιοι για τις μεθοδεύσεις της Τουρκίας και των γνωστών κύκλων που την στηρίζουν για παράκαμψη των ψηφισμάτων του Συμ-

βουλίου Ασφαλείας. Εμείς αγωνιστήκαμε με αποφασιστικότητα και συνεχίζουμε να αγωνιζόμαστε για την αντιμετώπιση αυτών των κινδύνων. Στην τελευταία συνάντηση στο Greentree δώσαμε μάχη για να περιληφθεί στη δήλωση του Γ.Γ. η αναφορά ότι οι αποφάσεις για το θέμα της διάσκεψης θα ληφθούν «σύμφωνα με τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας». Το Ψήφισμα 2026 είναι σαφές: θα πρέπει να υπάρξει συμφωνία επί των εσωτερικών πτυχών και να δοθεί η συγκατάθεση των δύο πλευρών. Θέλω να σας διαβεβαιώσω για πολλοστή φορά: Συγκατάθεση της πλευράς μας για σύγκληση διάσκεψης χωρίς συμφωνία επί των εσωτερικών πτυχών του Κυπριακού δεν πρόκειται να υπάρξει ενόσω εγώ βρίσκομαι εδώ.

Διερωτώμαι επίσης σε τι αποσκοπούν συγκαλυμμένες προσεγγίσεις περί «διευρυμένης

συμμετοχής» στο διάλογο που στην ουσία απολήγουν στην ίδια κατεύθυνση την οποία επιδιώκει η τ/κ πλευρά, δηλαδή της σύγκλησης τετραμερούς διάσκεψης χωρίς συμφωνία επί των εσωτερικών πτυχών του κυπριακού. Πολλώ δε μάλλον που οι προσεγγίσεις αυτές εμπεριέχουν στοιχεία όπως ότι δεν θα υπάρχουν χρονοδιαγράμματα και ότι δεν θα ασκηθεί επιδιαιτησία, τα οποία και η τ/κ πλευρά χρησιμοποιεί ως δόλωμα (με πιο πρόσφατα παράδειγμα την πρόταση που υπέβαλε στο Greentree) για να μας διαβεβαιώσει δήθεν ότι αντιμετωπίζονται οι ανησυχίες μας.

Προτού κλείσω θεωρώ αναγκαίο να αναφερθώ στην κατάσταση που διαμορφώνεται στο εσωτερικό μέτωπο. Ίσως έχουν περιέλθει σε γνώση σας δήθεν ερωτήματα διαφόρων καλοθελητών περί της δυνατότητας μας να αντεπε-

ξέλθουμε κάτω από ένα τόσο δυσμενές όπως λένε κλίμα στο εσωτερικό. Ας αναρωτηθούμε: Ποιους εξυπηρετεί η εικόνα μιας αποδυναμωμένης και κατακερατωμένης ε/κ πλευράς τη στιγμή κατά την οποία όλοι ορθά εκτιμούμε ότι κάποιος επιχειρούν την αποενοχοποίηση της Τουρκίας και τον καταλογισμό ευθυνών στη δική μας πλευρά;

Για αυτό θα πρέπει όλοι να αντιληφθούμε την κρισιμότητα της κατάστασης και το δυσμενές περιβάλλον μέσα στο οποίο είμαστε υποχρεωμένοι να διεξάγουμε τον αγώνα μας και να περιβάλουμε τη δική μας πλευρά - όποιος και αν την εκπροσωπεί - με την ελάχιστη έστω εμπιστοσύνη και καλή πίστη.

Οφείλουμε να μην αφήσουμε την απογοήτευση από τη συνεχιζόμενη τουρκική αδιαλλαξία και προκλητικότητα να μας ξεστρατίσει. Τούτη την κρίσιμη ώρα επιβάλλεται όσο ποτέ άλλοτε η προσήλωσή μας στην επιδίωξη λύσης του Κυπριακού μέσω διαπραγματεύσεων υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών. Επιβάλλεται να παραμεινουμε προσηλωμένοι στο στρατηγικό στόχο της λύσης δικονομικής διζωνικής ομοσπονδίας με πολιτική ισότητα όπως περιγράφεται στα ψηφίσματα των Η.Ε., για ένα κράτος με μία και μόνη κυριαρχία, μία και μόνη ιθαγένεια και μία και μόνη διεθνή προσωπικότητα και ότι θα απαγορεύεται ρητά η ένωση ολόκληρης ή μέρους της Κύπρου με οποιαδήποτε άλλο κράτος καθώς και οποιασδήποτε μορφής διχοτόμηση ή απόσχισι.

Οι επόμενες βδομάδες προδιαγράφονται καθοριστικές και θα χρειαστεί να ληφθούν κρίσιμες αποφάσεις. Έχουμε επίγνωση της κρισιμότητας της κατάστασης και είμαστε σε πλήρη ετοιμότητα για την αντιμετώπιση κάθε ενδεχομένου. Σας ζητώ να συμπαραταχθούμε σε αυτή την κρίσιμη μάχη για την Κύπρο.

Η δευτερολογία που δεν άφησαν να κατατεθεί

ΟΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΣΤΙΣ ΔΙΑΣΤΡΕΒΛΩΣΕΙΣ, 7 ΜΑΡΤΙΟΥ 2012

Παρόλο που στην εισαγωγική μου τοποθέτηση έχω σχολιάσει αρκετά από τα θέματα για τα οποία ασκείται κριτική στη δική μας πλευρά, θεωρώ αναγκαίο να σχολιάσω τα ζητήματα που έχουν τεθεί από τους Αρχηγούς και τους Αναπληρωτές κατά τις τετραήμερες συζητήσεις. Αυτό γιατί μόνο μέσα από την εκατέρωθεν επιχειρηματολογία μπορούν να εξαχθούν τα ωστά συμπεράσματα για το τι δέον γενέσθαι.

1. «Ο Πρόεδρος παρελθοντολογεί και επιρρίπτει ευθύνες σε προηγούμενους Προέδρους».

Όταν αποφασίστηκε αυτή η διήμερη σύνοδος (τελικά έγινε τετραήμερη) είχαμε πει ότι θα συζητήσουμε εφ' όλης της ύλης, κάτι που περιλαμβάνεται και στο Κοινό Ανακοινωθέν. Εγιναν επίσης αναφορές σε «νέα στρατηγική», «Σχέδιο Β» κ.ο.κ. Τοποθετήθηκαν εφ' όλης της ύλης και θεώρησα απαραίτητο να προβώ σε μια ιστορική αναδρομή όχι για να επιρρίψω ευθύνες σε προηγούμενους Προέδρους, αλλά για να καταδείξω αυτό που έλεγα και οι προκάτοχοί μου, ότι το Κυπριακό δεν είναι ένας «λευκός πίνακας». Υπάρχουν οι Συμφωνίες Υψηλού Επιπέδου του 1977 και του 1979, τα Ψηφίσματα και τα εκάστοτε σχέδια του ΟΗΕ που αποτελούν ένα πολιτικό κεκτημένο. Σε όλα αυτά αντανακλώνται δεσμεύσεις της πλευράς μας καθώς και η κληρονομιά διαδοχικών διαδικασιών συνομιλιών και των προτάσεων ή αντιπροτάσεων που η πλευρά μας κατά καιρούς υπέβαλε. Δίλωσα και συνεχίζω να δηλώνω ότι δεσμεύομαι από τις Συμφωνίες Υψηλού Επιπέδου καθώς και από τις διατάξεις των ψηφισμάτων του ΟΗΕ για την Κύπρο. Πιστεύω ότι αν απαγκιστρωθούμε από αυτές τις δεσμεύσεις κάνουμε μια για πάντα το παιχνίδι.

Συνεπώς, όταν τίθενται θέματα περί δήθεν «απαράδεκτων υποχωρήσεων», «νέας στρατηγικής» και «Σχεδίου Β» δεν είναι δυνατόν η συζήτηση να γίνεται ξεκομμένα από την ιστορική πορεία του Κυπριακού, εκτός και αν θεωρούμε ότι το Κυπριακό άρχισε το 2008 ή ότι η «νέα τάξη» έχει επιφέρει αλλαγή στα ισοζύγια υπέρ της Κύπρου και της Ελλάδας.

2. «Η σύγκριση με το Σχέδιο Ανάν ουσιωδώς παραδοχή ότι ο Πρόεδρος συζητά το συγκεκριμένο Σχέδιο».

Οι συγκρίσεις δεν έγιναν μόνο με το Ανάν αλλά και με σωρεία εγγράφων και δεσμεύσεων από το 1977 μέχρι σήμερα και δεν γίνονται επειδή δήθεν συζητούμε το συγκεκριμένο σχέδιο. Γίνονται για τον απλούστατο λόγο ότι όταν αναφερόμαστε σε βελτιώσεις, χειροτερεύσεις, κ.ο.κ. αυτό δεν μπορεί να γίνεται στο κενό αλλά πρέπει να υπάρχει ένα μέτρο σύγκρισης. Εκτός και αν θέλετε να δεχτούμε την άποψη ότι το Κυπριακό ξεκίνησε το 2008.

3. «Στην Έκθεση του Γ.Γ. ημερομηνίας 3 Μαρτίου 2011 γίνεται αναφορά σε τρεις βάσεις συνομιλιών που είναι τα κοινά ανακοινωθέντα Χριστόφια - Ταλάτ, οι παράμετροι του ΟΗΕ, δηλαδή το Σχέδιο Ανάν, και τα σχετικά με αυτές τις παραμέτρους ψηφίσματα».

Η βάση των συνομιλιών είναι πολύ καλά γνωστή και έχει επιβεβαιωθεί πλείστες τόσες φορές από τα Η.Ε., περιλαμβανομένης της ξεκάθαρης δήλωσης του Γ.Γ. στη Γενεύη όπου επικαλέστηκε αυτούσια τη σχετική πρόνοια του 1251. Τα δε σχετικά ψηφίσματα είναι πάγια ορολογία των Η.Ε. και δεν σημαίνει τίποτε άλλο παρά τα περί Κύπρου ψηφίσματα. Εκείνος που αμφισβητεί τη βάση των συνομιλιών είναι η τ/κ πλευρά. Όσο για τις παραμέτρους των Η.Ε., δεν θεωρώ σοφό εμείς να προσοδίδουμε ερμηνείες που συμπιπτουν με θέσεις καλοθελητών και παραβιάζουν τη δική μας πλευρά.

4. «Ο Πρόεδρος αναφέρθηκε στο ψήφισμα 1250 ως βάση λύσης του Κυπριακού και ο κ. Αντρος Κυπριανού αναφέρθηκε επικριτικά στο ψήφισμα επειδή εισάγει το "όλα στο τραπέζι"».

Δεν νομίζω ότι χρειάζεται εκτενές σχόλιο σε αυτό το ζήτημα. Είναι πλέον φαινότατο ότι εγώ αναφέρθηκα στο ψήφισμα 1251 που καθορίζει το γνωστό πλαίσιο λύσης του Κυπριακού (ένα κράτος, μια κυριαρχία, μια ιθαγένεια, μια διεθνή προσωπικότητα κ.λπ.) ενώ ο Αντρος Κυπριανού αναφερόταν στο ψήφισμα 1250 που

όντως εισάγει το «όλα στο τραπέζι».

5. «Ζητήθηκε από το 2009 συζήτηση των διαφόρων εννοιών (διζωνική, δικονομική, κυριαρχία κ.λπ.)».

Εγώ ανταποκρίθηκα ευθύς αμέσως στο αίτημα και σας έδωσα γραπτώς τις δικές μου θέσεις προσκαλώντας σας σε συζήτηση. Επειδή υπήρχε αυτό το αίτημα έχω επαναλάβει την αναφορά μου στην πρωτολογία μου στις 15 Φεβρουαρίου. Είμαι πανέτοιμος να ακούσω και τις δικές σας απόψεις και να τις συζητήσουμε.

6. «Δεν έγινε διάγνωση διαπραγμάτευση».

Η θέση της πλευράς μας όπως καταγράφεται και στο περίγραμμα θέσεων είναι ότι η διεξαγωγή «διαγνώσεως» διαπραγμάτευσης μπορεί να γίνει αφού φθάσουμε σε ένα ικανοποιητικό επίπεδο σύγκλισης σε όλα τα διαπραγματευτικά κεφάλαια. Ο λόγος είναι προφανής: Μια πρόωπη διάγνωση διαπραγμάτευσης χωρίς ένα επίπεδο σύγκλισης έτσι που να σχηματοποιείται το κάθε κεφάλαιο θα οδηγούσε σε πλίνθους και κεράμους ατάκτως ερμηνεύοντας αφού θα στρέβλωνε την εσωτερική συνοχή του κάθε κεφαλαίου.

7. «Θα πρέπει να ισχύσει η αρχή της πλειοψηφίας και η πολιτική ισότητα να αφορά μόνο τη Γερουσία».

Αυτή η θέση ουσιαστικά απορρίπτει τόσο την ομοσπονδιακή αρχή όσο και το δικονομικό. Πιο συγκεκριμένα, απορρίπτεται η «διарχία», ένας νεοφανής όρος που χρησιμοποιείται ακριβώς για να συγκαλύψει την απόρριψη του δικονομισμού. Η απόλυτη εφαρμογή της αρχής «έναν πολίτην-μία ψήφο» στην πράξη σημαίνει απόρριψη της ομοσπονδιακής αρχής και επιπλέον απόρριψη των κοινοτικών δικαιωμάτων και υποβάθμιση της τουρκοκυπριακής κοινότητας - ιδιότητα που έχει σύμφωνα με το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας - σε μειονότητα. Επιπλέον, απορρίπτει και την πολιτική ισότητα αφού θεωρεί την αποτελεσματική συμμετοχή της τουρκοκυπριακής κοινότητας στα ομοσπονδιακά όργανα και στη λήψη αποφάσεων ως παραβίαση της δημοκρατικής αρχής, ρατσισμό κ.ο.κ. Επαναλαμβάνω τον ορι-

σμό της πολιτικής ισότητας όπως περιλαμβάνεται σε σωρεία ψηφισμάτων και ο οποίος επαναβεβαιώθηκε στη Συμφωνία της 8ης Ιουλίου:

«Η σχέση μεταξύ των δύο κοινοτήτων θα είναι σχέση πολιτικής ισότητας. Ενώ πολιτική ισότητα δεν σημαίνει ίση αριθμητική συμμετοχή σε όλους τους ομοσπονδιακούς κυβερνητικούς κλάδους και στη διοίκηση, αυτή θα αντανακλάται στο γεγονός ότι η έγκριση και τροποποίηση του ομοσπονδιακού συντάγματος θα απαιτεί την έγκριση και των δύο κοινοτήτων, στην αποτελεσματική συμμετοχή των δύο κοινοτήτων σε όλα τα όργανα και αποφάσεις της ομοσπονδιακής κυβέρνησης, στην κατοχύρωση ότι η ομοσπονδιακή κυβέρνηση δεν θα έχει εξουσία να υιοθετήσει οποιαδήποτε μέτρα εναντίον των συμφερόντων μιας κοινότητας και στην ισότητα και στις ταυτόσημες εξουσίες και λειτουργίες των δύο ομόσπονδων πολιτειών».

Ερωτώ: Θέλετε τώρα να άρουμε τη δεσμευσή μας στη συμφωνημένη λύση της δικονομικής διζωνικής ομοσπονδίας με πολιτική ισότητα όπως περιγράφεται στα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας των Η.Ε. και να την περιορίσουμε μόνο σε ίση συμμετοχή στη Γερουσία;

8. «Είναι αρνητική η πρόνοια για ειδικές πλειοψηφίες αναφορικά με έγκριση των προϋπολογισμών νόμων για τις θαλάσσιες ζώνες γιατί αυτές εγκυμονούν κινδύνους παράλυσης του κράτους».

Χωριστές πλειοψηφίες (ούτε καν ειδικές) για σειρά θεμάτων προβλέπονται και στο υφιστάμενο Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας. Θέλουμε τώρα να καταργήσουμε πλήρως τις ειδικές πλειοψηφίες για ορισμένα θέματα και να πάμε σε σχέση πλειοψηφίας - μειονότητας; Αντιλαμβάνομαστε ότι αυτό σημαίνει ότι με μία τ/κ ψήφο στη Γερουσία και με καμιά στη Κάτω Βουλή η ε/κ πλευρά θα μπορεί να εγκρίνει ότι θέλει; Πληροφορικά αναφέρω ότι προηγούμενα σχέδια των Η.Ε. προνοούσαν για ειδικές πλειοψηφίες σε μια ολόκληρη σειρά θεμάτων. Τώρα μιλούμε για ειδικές πλειοψηφίες αναφορικά με τον προϋπολογισμό (το 1960 ήταν χωριστές) με τον όρο ότι ο πρώτος προ-

υπολογισμός θα εγκριθεί μαζί με τη λύση και στη συνέχεια σε περίπτωση μη έγκρισης θα ισχύει ο προηγούμενος συν ο πληθωρισμός. Αναφορικά με τις θαλάσσιες ζώνες δεν πρέπει να μας διαφεύγει το γεγονός ότι θα ισχύει ομοσπονδιακή νομοθεσία από τη στιγμή της λύσης και μόνο στη συνέχεια η τροποποίηση ή έγκριση νέων σχετικών νόμων θα απαιτεί ειδικές πλειοψηφίες. Παραβλέπεται ότι όλες οι συμφωνίες οριοθέτησης που έχουν συναφθεί μέχρι στιγμής θα είναι στον κατάλογο των διεθνών συνθηκών της Ενωμένης Κύπρου. Παραβλέπεται επίσης ότι εμείς εισαγάγαμε για πρώτη φορά την Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη καθώς και όλες τις άλλες θαλάσσιες ζώνες ως ομοσπονδιακή αρμοδιότητα.

9. «Γιατί αρνιόμαστε το κατάλογο εξουσίας στις ομόσπονδες περιοχές αφού αυτό σημαίνει συνομοσπονδία»;

Δεν δεσμευθήκαμε ότι το κατάλογο πάει στις ομόσπονδες περιοχές, παρόλο που σε όλα τα κατά καιρούς σχέδια που υπέβαλε ο ΟΗΕ αυτή ήταν η ρύθμιση. Εμείς προς το παρόν συζητούμε τις κεντρικές αρμοδιότητες, προσπλωνάμαστε εκεί και αργότερα βλέπουμε τι θα κάνουμε. Σε κάθε περίπτωση, όμως, δεν είναι σωστό ότι αν το κατάλογο εξουσιών ανήκει στις περιφέρειες αυτό παραπέμπει σε συνομοσπονδία. Οι μισές σχεδόν ομοσπονδίες του κόσμου αφήνουν το κατάλογο στις περιφέρειες. Αρα, μπορούμε να το δεχθούμε ή να μην το δεχτούμε, αλλά πρόκειται για στοιχεία το οποίο δεν συνιστά διάκριση μεταξύ ομοσπονδίας και συνομοσπονδίας. Η διάκριση είναι σε κάτι άλλο, που ονομάζεται «αρμοδιότητα της αρμοδιότητας», αλλά αυτό εκπίπτει από τους σκοπούς αυτής της συζήτησης.

10. «Η συμφωνία συνεργασίας μεταξύ ομοσπονδίας και περιφερειών είναι απαράδεκτη και παραπέμπει σε χωριστές κρατικές οντότητες».

Καταρχήν, όταν μιλούμε για συμφωνίες συνεργασίας, αυτές θα συνάπτονται καθαρά μεταξύ ομοσπονδιακής κυβέρνησης και ομόσπονδων πολιτειών ή μεταξύ των ομόσπονδων πολιτειών. Πρόκειται για ευρέως διαδεδομένη πρακτική στα ομοσπονδιακά κράτη. Ενδεικτικά αναφέρουμε τα συντάγματα της Γερμανίας (άρθρο 91β), της Αυστρίας (άρθρο 15α), της Ελβετίας (άρθρο 48 παρ. 1,2), των ΗΠΑ (άρθρο 1, παρ.10), του Βελγίου (Special Institutional Reform Act, No 287b, art.92bis).

Η Συμφωνία Συνεργασίας δεν είναι συμφωνία μεταξύ υποκειμένων του διεθνούς δικαίου. Είναι εσωτερική συμφωνία της ομοσπονδίας με τις περιφέρειές της ή των περιφερειών μεταξύ τους. Εάν ήταν συμφωνία μεταξύ οντοτήτων με χωριστή διεθνή προσωπικότητα, τότε βεβαίως, θα ήταν κάποιου είδους συνομοσπονδία και αναγνώριση. Δεν είναι γι' αυτό που μιλούμε. Εδώ εννοούμε συμφωνίες συνεργασίας εκεί όπου υπάρχουν αρμοδιότητες των πολιτειών, στις οποίες θέλουμε να έχει λόγο το κέντρο, είτε διότι αφορούν εξωτερικές σχέσεις είτε την Ευρωπαϊκή Ένωση είτε για άλλα ζητήματα που εκ των πραγμάτων μπορεί να απαιτήσουν κάποιου είδους συνεργασία. Πρέπει να τονίσουμε το εξής: Επειδή οι συμφωνίες συνεργασίας θα αφορούν αρμοδιότητες των πολιτειών και ποτέ του κέντρου, η τουρκοκυπριακή πλευρά αντιδρούσε αρχικά στο να τις συνάπτουμε γιατί ήθελε να μείνει ασύδοτη όσον αφορά τις δικές της αρμοδιότητες. Είναι γι' αυτό το λόγο που είναι θετικό και όχι αρνητικό να συνάπτονται τέτοιου είδους συμφωνίες. Οσον αφορά ειδικότερα τις εξωτερικές σχέσεις, εκεί που θα εφαρμόζονται αρμοδιότητες των ομόσπονδων μονάδων και μόνο αυτών, πρέπει κάπου να υπάρχει μια συνεργασία, διαφορετικά θα μείνουν ανεξέλεγκτες να εφαρμόζουν τις εν λόγω αρμοδιότητες.

11. «Ο Πρόεδρος παραβίασε τη Συμφωνία της 8ης Ιουλίου και την Επιστολή Γκαμπάρι η οποία δημιουργούσε μια εντελώς νέα βάση διαπραγματεύσεως».

Αναφορικά με τα περί «νέας βάσης διαπραγματεύσεως», σε Εκθεση που είχε υποβάλει ο τότε Γ.Γ. του ΟΗΕ Κόφι Ανάν απέρριπτε αυτή την ερμηνεία και επέρριπτε ίσες ευθύνες και στις δύο πλευρές για το γεγονός ότι η συμφωνία της 8ης Ιουλίου δεν εφαρμόζονταν. Δεν

μπορεί, ασφαλώς, να παραβλέπεται η διαπίσωση του τέως Γ.Γ. ότι, παρόλο που δημοσίως και τα δύο μέρη υποστήριζαν τις αρχές της συμφωνίας της 8ης Ιουλίου και ειδικότερα τις αρχές της διζωνικότητας, της δικαιοδικότητας και της πολιτικής ισότητας, δεν είχε επιτευχθεί πρόοδος και δεν έγινε κατορθωτό να λειτουργήσει ούτε καν μία τεχνική επιτροπή. Και συνέχιζε με νόημα ο Γ.Γ. ότι το ευρύτερο πρόγραμμα μιας λύσης είναι καλά γνωστό και έχει τύχει επεξεργασίας κατά τις τελευταίες δεκαετίες, από τις οποίες η κάθε πλευρά πρέπει να αντλεί. Η συμφωνία της 8ης Ιουλίου, ξεκαθαρίζει ο Γ.Γ., καθώς και οι μετέπειτα συμφωνημένες διαδικαστικές διευκρινίσεις, σκοπό είχαν να διευκολύνουν και όχι να μπλοκάρουν τις απευθείας συνομιλίες. Και κατέληγε ότι όλα τα μέρη χρειάζεται να δείξουν μεγαλύτερη ευελιξία και μεγαλύτερο πολιτικό θάρρος.

Δεν χρειάζεται να προσθέσω στιδήποτε άλλο για να καταδείξω ότι ο Γ.Γ. απαντούσε με ξεκάθαρο τρόπο στα περί «νέας βάσης» που δήθεν καθορίζει η Επιστολή Γκαμπάρι, την οποία μάλιστα χαρακτήριζε ως «συμφωνημένες διαδικαστικές διευκρινίσεις». Όπως είπα και στην πρωτολογία μου, εμείς όχι μόνο δεν παραβλέψαμε και δεν ακυρώσαμε τη Συμφωνία της 8ης Ιουλίου 2006 αλλά στην ουσία της έχουμε δώσει σάρκα και οστά αξιοποιώντας την ακριβώς για το λόγο για τον οποίο είχε νομοθετηθεί που δεν ήταν άλλος από το να χρησιμοποιηθεί ως εργαλείο για την επανέναρξη διαδικασίας συνομιλιών.

12. «Οι προτάσεις Χριστόφια συγκρούονται με το Κοινό Ανακοινωθέν της 18ης Σεπτεμβρίου 2009 το οποίο καθόριζε το περιεχόμενο της λύσης ασχέτως ονοματολογίας».

Ο ισχυρισμός αυτός δεν στηρίζεται σε τεκμηριωμένη επιχειρηματολογία. Στην πρώτη παράγραφο του κοινού ανακοινωθέντος το σώμα «επαναβεβαιώνει την εμμονή του σε εξεύρεση μιας εφικτής λύσης στη βάση των περί Κύπρου ψηφισμάτων του ΟΗΕ και των Συμφωνιών Υψηλού Επιπέδου του 1977 και 1979 για διζωνική, δικαιοδική ομοσπονδία, με πολιτική ισότητα όπως αυτή καθορίζεται στα σχετικά ψηφίσματα του ΣΑ των ΗΕ. Η πιο πάνω λύση πρέπει να επιτυγχάνει την ενότητα του χώρου, του λαού, των θεσμών και της οικονομίας». Ακριβώς η πιο πάνω παράγραφος καθορίζει τόσο την ονοματολογία όσο και το περιεχόμενο της λύσης. Όπως έχω αναφέρει στην πρωτολογία μου, η διζωνική, δικαιοδική ομοσπονδία δεν είναι μια «ταμπέλα» κενή περιεχομένου. Το ερώτημα είναι κατά πόσον αποδεχόμαστε συγκεκριμένο περιεχόμενο και αυτή ακριβώς είναι η ουσία. Σεβόμενος τις διαχρονικές δεσμεύσεις της πλευράς μας, αγωνιζόμαστε για μια λύση όπως καθορίζεται στην πρώτη παράγραφο του κοινού ανακοινωθέντος και όλες οι θέσεις και προτάσεις μου εντάσσονται στο πιο πάνω πλαίσιο. Η επιδίωξη λύσης διζωνικής, δικαιοδικής ομοσπονδίας με πολιτική ισότητα όπως αυτή καθορίζεται στα σχετικά ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας περιλαμβάνεται και στα κοινά ανακοινωθέντα με τον Ταλάτ. Η δε ενότητα του χώρου, του λαού,

των θεσμών και της οικονομίας διασφαλίζεται μέσα από τις συγκεκριμένες θέσεις μου, αρκετές από τις οποίες αποτελούν ή αποτελούσαν συγκλίσεις με τον Ταλάτ (επαρκείς εξουσίες, λειτουργίες και αρμοδιότητες της κεντρικής κυβέρνησης, αρκετές από τις οποίες δεν υπήρχαν σε κανένα προηγούμενο σχέδιο του ΟΗΕ, διασφάλιση των βασικών ελευθεριών, διασταυρούμενη ψήφος, ενιαία οικονομία με ένα νόμισμα, μια Κεντρική Τράπεζα κ.ο.κ.).

Άλλοι είναι που πρέπει να ξεκαθαρίσουν αν αποδέχονται συνολικά και όχι επιλεκτικά το πιο πάνω πλαίσιο. Στη δεύτερη παράγραφο αναφέρεται ότι «η λύση πρέπει να συνάδει με το διεθνές δίκαιο, τις ευρωπαϊκές αρχές και αξίες, το κοινοτικό δίκαιο, καθώς και με τις διεθνείς συμβάσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα». Πουθενά στις θέσεις μου δεν υπάρχει στίγμα που να τεκμηριώνει απόκλιση από τα πιο πάνω. Η περί του αντιθέτου επιχειρηματολογία είναι εντελώς αστήρικτη αφού κατά κανόνα επικαλείται αποσπασματικά θέσεις μου αναφορικά με εσωτερικές πτυχές του Κυπριακού και πιο συγκεκριμένα με τη διζωνική, δικαιοδική ομοσπονδιακή πολιτειακή δομή, το πολίτευμα και όσα αυτά συνεπάγονται. Τα πιο πάνω, ως εσωτερικές πολιτειακές ρυθμίσεις, είναι εκτός του πεδίου ρύθμισης του διεθνούς δικαίου και των ευρωπαϊκών αρχών και ως εκ τούτου δεν μπορούν να τις παραβιάζουν.

Το ίδιο συμβαίνει με θέσεις μας που δήθεν παραβιάζουν διεθνείς συμβάσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα, αφού κατά κανόνα οι επικριτές επικαλούνται θέσεις που δεν αφορούν ατομικά αλλά κοινοτικά δικαιώματα και είναι βασικά εκτός του πεδίου ρύθμισης των πιο πάνω συμβάσεων. Σε κάθε περίπτωση, τα συλλογικά δικαιώματα δεν θεωρούνται ότι βρίσκονται σε αντιπαράθεση με τα ατομικά δικαιώματα και τυχάνουν ισχυρής προστασίας στην ΕΕ. Επιπλέον, θα πρέπει να τονιστεί ότι η ίδια η ΕΕ θεωρεί ότι αν βρεθεί λύση, θα βρεθεί και τρόπος να θεωρηθεί ότι αυτή συνάδει με τις αρχές και αξίες της καθώς και με το κοινοτικό δίκαιο. Δεν συμπεριζόμαστε αυτή τη θέση γιατί ακριβώς ζητώ από την ΕΕ να συνδράμει σε μια λύση βασισμένη σε ευρωπαϊκές αρχές και όχι να αποφεύγει τις ευθύνες της διακρύπτοντας απλώς ότι θα στηρίξει τη λύση. Στην τρίτη παράγραφο του ανακοινωθέντος αναφέρεται ότι «η ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία πρέπει να έχει μία και μόνη κυριαρχία, διεθνή προσωπικότητα και ιθαγένεια και να είναι μετεξέλιξη της Κυπριακής Δημοκρατίας». Εμμένω σταθερά στα πιο πάνω. Η μία και μόνη κυριαρχία, διεθνής προσωπικότητα και ιθαγένεια περιλαμβάνονται στα κοινά ανακοινωθέντα αλλά και στις μετέπειτα συγκλίσεις Χριστόφια - Ταλάτ. Η σύγκλιση Χριστόφια - Ταλάτ ότι η μία, μόνη και αδιαίρετη κυριαρχία θα εκπληγεί ισότητα από τους Ελληνοκυπρίους και τους Τουρκοκυπρίους συνάδει πλήρως με την αρχή της μίας και μόνης κυριαρχίας. Αυτό επιβεβαιώνεται και από γνωμοδοτήσεις επιφανών διεθνολόγων που ζήτησαμε και πήραμε προτού καταλήξουμε στην πιο πάνω διατύπωση, που συγκρίνεται ευνοϊκά με όλες τις προηγούμενες προτάσεις

και σχέδια του ΟΗΕ. Το ίδιο αφορά τη σύγκλιση ότι θα υπάρχει μόνο μία ομοσπονδιακή ιθαγένεια και ότι καμία εσωτερική ρύθμιση που θα αποσκοπεί σε διακρίβωση πώς θα ασκούνται τα πολιτικά δικαιώματα δεν θα υποκαθιστά τη μία και μόνη ιθαγένεια. Η θέση μου ότι οι ομόσπονδες μονάδες θα μπορούν να συνάπτουν περιορισμένες συμφωνίες σε τομείς των αρμοδιοτήτων τους με τη σύμφωνη γνώμη της ομοσπονδιακής κυβέρνησης και μέσω των ομοσπονδιακών οργάνων επίσης κατοχυρώνει την αρχή της μίας και μόνης διεθνούς προσωπικότητας και συνάδει πλήρως με την πρακτική των ομοσπονδιακών συστημάτων.

Στην τέταρτη παράγραφο αναφέρεται ότι «η λύση πρέπει να προνοεί την αποχώρηση των τουρκικών κατοχικών στρατευμάτων και των εποίκων. Τελικός στόχος παραμένει η αποστρατιωτικοποίηση της Κύπρου με την απομάκρυνση και των βρετανικών βάσεων». Το ζήτημα της αποχώρησης των κατοχικών στρατευμάτων ουσιαστικά δεν έχει συζητηθεί ακόμη λόγω της άρνησης της τουρκοκυπριακής πλευράς, παρόλο που θέση μας είναι ότι να μην θα πρέπει να επιλυθεί οριστικά σε διεθνή διάσκεψη αλλά μπορεί να συζητηθεί και στις διακοινοτικές συνομιλίες. Εμείς παραμένουμε απολύτως προσπλωνμένοι στο στόχο της αποστρατιωτικοποίησης. Άλλοι είναι που επανέλαβαν ακόμη και κατά την τρέχουσα συζήτηση ότι πρέπει να έχουμε στρατό μετά τη λύση, κάτι που δεν συνάδει με την αποστρατιωτικοποίηση. Αντιλαμβανόμαστε ότι αν θα υπάρχει στρατός, αυτός θα είναι μικτός και όχι καθαρά ελληνοκυπριακός; Άλλωστε, ζητήματα που έχουν σχέση με θέματα ασφαλείας, επιτήρησης των ακτών, ελέγχου μετανάστευσης κ.λπ. μπορούν να αντιμετωπιστούν με ειδικές μονάδες της Ομοσπονδιακής Αστυνομίας.

Στο θέμα των εποίκων δεν έχει επιτευχθεί πρόοδος διότι η τουρκοκυπριακή πλευρά ουσιαστικά εμμένει σε παραμονή όλων των εποίκων στους οποίους παραχωρήθηκε η παράνομη «ιθαγένεια» του ψευδοκράτους. Θέση μας είναι ότι οι έποικοι πρέπει να απομακρυνθούν και να εξεταστούν μόνο ορισμένες ανθρωπιστικές περιπτώσεις. Αν υπάρχει κανείς που θεωρεί ότι θα πρέπει να αποχωρήσει και ο τελευταίος έποικος, ακόμη και εκείνοι που συνήψαν μικτούς γάμους και τα παιδιά μικτών γάμων, ας το θέσει για να συζητήσουμε. Επιπλέον, απαραίτος κανόνας για εμάς είναι ο σεβασμός της πληθυσμιακής αναλογίας 4:1. Η ίδια αναλογία πρέπει να ισχύει για μελλοντικές πολιτογραφίες όπως άλλωστε προνοεί το Παράρτημα Δ της Συνθήκης Εγκαθίδρυσης του 1960.

Στην πέμπτη παράγραφο αναφέρεται ότι πριν από τη λύση θα πρέπει «να διενεργηθεί απογραφή πληθυσμού από αξιόπιστο διεθνή οργανισμό. Το Εθνικό Συμβούλιο σπριζεί τη θέση και τις προαπαιτήσεις που ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας καταβάλλει στη διαδικασία των διαπραγματεύσεων, για την επείγουσα ανάγκη απογραφής πληθυσμού, ιδιοκτησίας και χρήσης γης. Επίσης, στηρίζει τις προσπάθειες του Προέδρου να επιδιωχθεί μορατόριουμ στην εκμετάλλευση προσφυγικών περιουσιών και στην απόδοση της λεγόμενης ιθαγένειας του ψευδοκράτους».

Οι προσπάθειές μας, που αναγνωρίζονται και στηρίζονται στο κοινό ανακοινωθέν, πάντα προσέκρουαν στην άρνηση της τουρκοκυπριακής πλευράς και μόνο στην προτελευταία συνάντηση με τον Γ.Γ. του ΟΗΕ στο Green Tree συμφωνήθηκε η δημιουργία Επιτροπής από τις δύο πλευρές και τον ΟΗΕ για υποβολή και επεξεργασία των σχετικών στοιχείων, κάτι που παραβίασε η τουρκοκυπριακή πλευρά. Οσον αφορά την απογραφή πάλι η προσπάθεια προσέκρουσε στην άρνηση της τ/κ πλευράς η οποία διενήργησε δική της «απογραφή» επαναλαμβάνοντας τη συνήθη πρακτική της.

Στην έκτη παράγραφο υπογραμμίζεται η αναγκαιότητα για «αποκατάσταση της κυριαρχίας, ανεξαρτησίας, εδαφικής ακεραιότητας και ενότητας της Κυπριακής Δημοκρατίας. Στην ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία, κράτος μέλος της ΕΕ, δεν νοούνται εγγυητές και εγγυήσεις». Όλες οι προσπάθειές μου αποσκοπούν σε αποκατάσταση της κυριαρχίας, εδαφικής ακεραιότητας και ενότητας της Κυπριακής

Δημοκρατίας όπως αναφέρεται και πιο πάνω. Οσον αφορά το θέμα των εγγυήσεων, όπως ακριβώς και εκείνο των στρατευμάτων, θα επιλυθεί οριστικά στη διεθνή διάσκεψη ενώ η τουρκοκυπριακή πλευρά αρνείται να το συζητήσει και στην τράπεζα των διακοινοτικών συνομιλιών. Η θέση μας όπως καταγράφεται και στο περίγραμμα είναι ακριβώς ότι στην ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία οι εγγυήσεις είναι απαραίτητες.

Στην έβδομη παράγραφο αναφέρεται ότι «η αποκατάσταση των βασικών ελευθεριών και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων όλων των Κυπρίων, περιλαμβανομένου του δικαιώματος των προσφύγων για επιστροφή στα σπίτια και τις περιουσίες τους, είναι επίσης απαραίτητη προϋπόθεση για τη λύση. Η παράνομη δόμηση σε ελληνοκυπριακές περιουσίες υπονομεύει την εφαρμογή της πιο πάνω αρχής και δημιουργεί νέα τετελεσμένα, που αποσκοπούν στην απόκτηση πολιτικών πλεονεκτημάτων στο πλαίσιο της συζήτησης για συνολική διευθέτηση. Πρέπει να διατρανωθεί ο σεβασμός και η αποκατάσταση στις τέσσερις ελευθερίες. Αποκλεισμός των μόνιμων παρεκκλίσεων από το ευρωπαϊκό κεκτημένο».

Σε όλες τις τοποθετήσεις και προτάσεις μου εμμένω στα πιο πάνω. Ειδικότερα, εμμένω στο δικαίωμα των προσφύγων για επιστροφή στα σπίτια και τις περιουσίες τους και γι' αυτό υπογραμμίζω ότι θα υπάρχουν τρεις θεραπείες (επιστροφή, αποζημίωση, ανταλλαγή) και ότι ο νόμιμος ιδιοκτήτης θα πρέπει να επιλέξει τη θεραπεία που επιθυμεί. Θα υπάρξουν ασφαλώς περιπτώσεις όπου δεν θα είναι εφικτή η επιλογή της αποκατάστασης αλλά αυτή θα είναι η εξαίρεση και όχι ο κανόνας. Σε αυτή την περίπτωση ο νόμιμος ιδιοκτήτης θα μπορεί να επιλέξει ανάμεσα στις θεραπείες της ανταλλαγής και της αποζημίωσης. Επιμένουμε επίσης σε τέτοιες εδαφικές αναπροσαρμογές που να επιτρέπουν στο 60% των προσφύγων να επιστρέψουν στα σπίτια και τις περιουσίες τους υπό ε/κ διοίκηση με πλήρη αποκατάσταση. Με τον Ταλάτ είχε συμφωνηθεί ο σεβασμός και η αποκατάσταση των βασικών ελευθεριών. Συζητούμε μόνο μεταβατικές περιόδους και απορρίπτουμε μόνιμες παρεκκλίσεις από το ευρωπαϊκό κεκτημένο. Στην όγδοη παράγραφο αναφέρεται ότι «η λύση πρέπει να είναι προϊόν συμφωνίας μεταξύ των δύο ηγετών και όχι αποτέλεσμα επιβολής εκ των έξω. Μόνο μια τέτοια συμφωνία μπορεί να παραπεμφθεί σε δημοψήφισμα. Αποκλείεται η όποια μορφή επιδιαιτησίας καθώς και η επιβολή χρονοδιαγραμμάτων». Παρόλη τη σχετική παραφιλολογία, αυτή τη γραμμή ακολουθώ και τόσο το Συμβούλιο Ασφαλείας όσο και ο ίδιος ο Γ.Γ. του ΟΗΕ σπρίζουν τη θέση ότι η λύση πρέπει να είναι αποτέλεσμα συμφωνίας, ότι μόνο μια τέτοια συμφωνία μπορεί να παραπεμφθεί σε δημοψήφισμα και αποκλείεται η όποια μορφή επιδιαιτησίας καθώς και η επιβολή χρονοδιαγραμμάτων.

Στην ένατη παράγραφο «απορρίπτεται και αποκλείεται η όποια μορφή λύσης που οδηγεί στη νομιμοποίηση του στάτους κβό ή στη λύση δύο χωριστών κρατών». Δεν πιστεύω να υπάρχει πολιτικός ηγέτης που να ισχυρίζεται ότι ο όποιος Πρόεδρος θα ήταν ποτέ δυνατό να προωθήσει λύση που να νομιμοποιεί το στάτους κβό ή να οδηγεί στη λύση δύο χωριστών κρατών.

Συμπερασματικά, από την πιο πάνω συγκεκριμένη ανάλυση αποδεικνύεται ξεκάθαρα ότι δεν έχω παραβιάσει καμία από τις πρόνοιες του κοινού ανακoinωθέντος του Εθνικού Συμβουλίου της 18ης Σεπτεμβρίου 2009.

13. «**Δεχθήκαμε την εσωτερική ιθαγένεια και ως εκ τούτου τριχοτομούμε την ιθαγένεια».**

Στην πρωτολογία μου έχω αναφερθεί εκτενώς στο θέμα της ιθαγένειας. Επιγραμματικά υπενθυμίζω ότι σε κάθε κράτος υπάρχει μόνο μία ιθαγένεια αλλά ταυτόχρονα σε αρκετά ομοσπονδιακά κράτη με τον ένα ή τον άλλο τρόπο συναντάται η λεγόμενη εσωτερική ιθαγένεια (π.χ. Αυστρία, ΗΠΑ, Ελβετία) που ούτε αναιρεί ούτε έχει οποιαδήποτε σχέση με τη μία και μόνη ιθαγένεια αφού υπάρχει για σκοπούς που επιβάλλονται από εσωτερικές πολιτειακές ρυθμίσεις. Παρόλο που η εσωτερική ιθαγένεια δεν επηρεάζει τη μία και μόνη ιθαγένεια, η

πλευρά μας για σκοπούς αποφυγής παρερμηνειών ζήτησε αλλαγή της ορολογίας με άλλη (π.χ. civic residence, political domicile, permanent residence). Γι' αυτό και τη θέσαμε εντός εισαγωγικών όπως είδατε στα έγγραφα που σας έχουν δοθεί. Συνεπώς, ούτε τριχοτομείται ούτε ήταν ποτέ δυνατό να προτείνουμε ή να αποδεχθούμε τριχοτόμηση της μίας και μόνης ιθαγένειας. Πάντως πρέπει να έχουμε υπόψη ότι είναι αναγκαίο στα πλαίσια της λύσης να φαίνεται ποιος πολιτειακός μόνιμος κάτοικος είναι ο κάθε πολίτης της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας. Αυτό επιβάλλεται αν μη τι άλλο για σκοπούς άσκησης πολιτικών δικαιωμάτων. Οσον για το ερώτημα κατά πόσον οι κάτοχοι εσωτερικής ιθαγένειας θα μπορούν να μεταβαίνουν στο εξωτερικό με αυτήν, από όσα προανέφερα προκύπτει σαφώς ότι δεν τίθεται τέτοιο ζήτημα αφού «εσωτερική ιθαγένεια» θα έχουν μόνο όσοι έχουν την ιθαγένεια της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας και κανένας άλλος.

14. «**Ο Τ. Παπαδόπουλος είπε ότι δεν δεσμεύεται από την κωδικοποίηση του Εθνικού Συμβουλίου και ότι ο ίδιος θα μπορούσε να εγείρει πολύ περισσότερα ζητήματα».**

Εάν αυτή η τοποθέτηση υπονοεί ότι είχε εγερθεί θέμα απόσυρσης της εκ περιτροπής προεδρίας που προβλεπόταν και στις πέντε παραλλαγές του σχεδίου Ανάν, παραπέμπω στην πολύ χαρακτηριστική στιχομοχλία μεταξύ Τάσου Παπαδόπουλου - Νίκου Αναστασιάδη όπως την έχω παραθέσει αυτούσια στην πρωτολογία μου. Το γεγονός ότι δεν είχε ζητηθεί τότε η απόσυρση της εκ περιτροπής προεδρίας επιβεβαιώνεται από τα πρακτικά των συναντήσεων της Νέας Υόρκης όπου επιδόθηκε η κωδικοποίηση των θέσεων της πλευράς μας στον τότε Βοηθό Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ κ. Πρέντεργκαστ.

15. «**Αναφέρεστε σε πρακτικά συνάντησης στη Νέα Υόρκη σχετικά με την κωδικοποίηση και αν πράγματι έχετε πρακτικά σας ζητούμε να μας τα δώσετε».**

Ναι, υπάρχουν πρακτικά των τετραήμερων συναντήσεων που είχαν οι απεσταλμένοι του αείμνηστου Τάσου Παπαδόπουλου (Τζιωνής, Μαυρογιάννης, Πάλλευ) με τον τότε βοηθό Γ.Γ. του ΟΗΕ κ. Πρέντεργκαστ. Δεν νομίζετε όμως ότι είναι παράδοξο να ζητάτε από εμένα πρακτικά συναντήσεων που είχαν γίνει επί Προεδρίας Τάσου Παπαδόπουλου; Αυτά προς το παρόν και αν χρειαστεί θα επανέλθω.

16. «**Γιατί δεν απορρίψαμε την εκ περιτροπής προεδρία όταν ο Ερογλου απέρριψε τη διασταυρούμενη ψήφο; Αφού δεχθήκαμε δημοψήφισμα ή απόφαση της Γερουσίας για το πακέτο, κατά συνέπεια δεχθήκαμε τη θέση Ερογλου».**

Κατ' αρχάς υπενθυμίζω ότι η εκ περιτροπής ήταν εκεί από το 2002 και, όπως έχω ήδη αναφέρει, το 2006 θεωρήθηκε ότι θα άλλαζαν όλες οι ισορροπίες αν η πλευρά μας ήγειρε τέτοιο θέμα. Αυτή τη στιγμή, με τους κατάλληλους χειρισμούς και όχι με κινήσεις που θα κέρδιζαν μεν τις εντυπώσεις εσωτερικά αλλά θα εξέθεταν την πλευρά μας, είμαστε σε θέση να θέσουμε θέμα Προεδρίας - Αντιπροεδρίας και όχι

εκ περιτροπής χωρίς να μπορεί να μας κατηγορήσει κανένας. Οσον αφορά τον ισχυρισμό ότι δεχθήκαμε τη θέση Ερογλου, λυπούμαι να παρατηρήσω ότι αυτό αποτελεί διαστρέβλωση. Ο Ερογλου θέλει χωριστά δημοψηφίσματα ή απόφαση της Γερουσίας με χωριστές πλειοψηφίες μόνο για τη διασταυρούμενη ψήφο. Συνεπώς η ίδια η ερώτηση εμπεριέχει και την απάντηση: Εμείς είπαμε ότι αν θα γίνει δημοψήφισμα ή απόφαση της Γερουσίας θα αφορά το πακέτο (εκ περιτροπής και διασταυρούμενη), διαφορετικά παραμένουμε σε Πρόεδρο - Αντιπρόεδρο. Εξάλλου είναι θέμα κοινής λογικής ότι αν αποδεχόμασταν τη θέση Ερογλου δεν θα υπήρχε αυτή τη στιγμή αδιέξοδο στο συγκεκριμένο θέμα.

17. «**Να αποσύρουμε την εκ περιτροπής προεδρία, τη διασταυρούμενη και σταθμισμένη ψήφο».**

Αυτές οι θέσεις χρήζουν διευκρίνσης. Η δική μας θέση είναι είτε όλα ως πακέτο, δηλαδή εκ περιτροπής με διασταυρούμενη και σταθμισμένη ψήφο, είτε Πρόεδρος και Αντιπρόεδρος χωρίς εκ περιτροπής. Ζητάτε κάτι άλλο; Ζητάτε άλλο πολίτευμα π.χ. Προεδρικό Συμβούλιο ή Κοινοβουλευτικό Πολίτευμα; Ζητάτε Ελληνοκύπριο Πρωθυπουργό και εκ περιτροπής Πρόεδρο όπως κατ' επανάληψη λέχθηκε στο Εθνικό Συμβούλιο; Ζητάτε απόσυρση της διασταυρούμενης και σταθμισμένης ψήφου ως πακέτο με την απόσυρση εκ περιτροπής; Εγείρετε θέμα αρχής για την διασταυρούμενη και συνεπακόλουθα τη σταθμισμένη ψήφο; Αντιλαμβανόμαστε ότι αυτό μπορεί να αντικατασταθεί μόνο με χωριστές ψηφοφορίες;

18. «**Η αναλογία 9:5 για το Υπουργικό είναι απαράδεκτη και δόθηκε χωρίς ανταλλάγματα».**

Είναι δικαίωμα του καθενός να θεωρεί μείζον θέμα αν θα έχουμε ένα υπουργό περισσότερο ή λιγότερο. Εν πάση περιπτώσει, το 9:5 είχε ανταλλάγμα για την πλευρά μας και αυτό λέγεται διασταυρούμενη ψήφος. Για τη σημασία της αναφέρθηκε κατ' επανάληψη και επειδή έγινε αναφορά στην επιστολή Ερογλου προς Ερντογάν του Νοεμβρίου του 2009, σας διαβάσω μόνο το εξής χαρακτηριστικό απόσπασμα: «Στο Σύνταγμα της Συνεταιρικής Δημοκρατίας του 1960 είχε γίνει αποδεκτή η λογική των δύο χωριστών εκλογικών καταλόγων και των χωριστών εκλογών στη δημιουργία των εκτελεστικών και νομοθετικών οργάνων(...)». Ακόμα και το μοντέλο του Σχεδίου Ανάν, το οποίο μπορεί να γίνει αντιληπτό και ως διάβρωση της αρχής της χωριστής εκλογής, η οποία εκ πρώτης όψεως παρέμενε χωριστή, δεν προέβλεπε τη διακοινοτική συνεργασία σε επίπεδο κοινοτήτων αλλά σε επίπεδο Γερουσιαστών. Αυτό το μοντέλο, παρόλα τα προβλήματά του, μπορούσε να γίνει αντιληπτό ως το μη χείρον βέλτιστο μπροστά στον κίνδυνο της πλήρους άρσης της ταυτότητας των κοινοτήτων(...). Η αναβάθμιση της πολιτικής συνεργασίας σε επίπεδο κοινοτήτων αντί Γερουσιαστών μπορεί μακροπρόθεσμα να καταστεί αιτία για διάβρωση της ταυτότητας της τ/κ κοινότητας(...). Η πρόταση της ε/κ πλευράς για 20% επιρροή είναι προβληματική

και από τη σκοπιά της βασικής αρχής της χωριστής και ανεξάρτητης βούλησης των δύο κοινοτήτων(...). Η ελληνοκυπριακή πλευρά - για να δικαιολογήσει αυτή την πρόταση - υπογραμμίζει ότι αποδέχεται την εκ περιτροπής προεδρία που δεν υπήρχε στο σύστημα του 1960. Αυτή η προσέγγιση είναι παραπλανητική. Επειδή στο τέλος της ημέρας ήταν απαραίτητη μια συναίνεση στις αποφάσεις της εκτελεστικής εξουσίας, αυτό το στοιχείο ουσιαστικά κατοχύρωνε την εκ περιτροπής προεδρία(...). Το σημαντικό και ανησυχητικό δεν είναι το ποσοστό. 1% ή 20% δεν έχει καμιά διαφορά. Το σημαντικό είναι ότι με τη διασταυρούμενη ψήφο εμφανίζεται ο κίνδυνος για άρση της πραγματικότητας ότι στην Κύπρο υπάρχουν δύο λαοί και με αυτό τον τρόπο ενισχύεται η πιθανότητα διάβρωσης της τουρκοκυπριακής ταυτότητας σε βάθος χρόνου». Εάν θεωρούμε το 9:5 απαράδεκτο, είναι πολύ εύκολο να αλλάξει αφού ο κ. Ερογλου έχει πει κατ' επανάληψη ότι αν διαγραφεί η διασταυρούμενη ψήφος δέχεται να συζητήσει όχι μόνο ευνοϊκότερη για τους ε/κ αναλογία Υπουργών αλλά ακόμη και ευνοϊκότερη για τους ε/κ αναλογία προεδρικής θητείας 52:20 (αντί 40:20).

19. «**Συμφωνήθηκε υπερευκέντρωση εξουσιών και υπερεξουσίες στον Πρόεδρο».**

Το θέμα έχει δύο πτυχές που δεν πρέπει να συγχέονται μεταξύ τους. Η μία πτυχή είναι οι αρμοδιότητες του ομοσπονδιακού κράτους και η δεύτερη είναι οι εξουσίες του Προέδρου. Ως προς την πρώτη έχω αναφέρει στην πρωτολογία μου με ποια επιπλέον αρμοδιότητες θεωρήσαμε αναγκαίο να προικοδοτήσουμε το ομοσπονδιακό κράτος (θέματα Ε.Ε., Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη και άλλες θαλάσσιες ζώνες, Ομοσπονδιακή Αναπτυξιακή Πολιτική κ.α.). Ρωτώ για μια ακόμη φορά: Υπάρχει άποψη ότι κάποιες από αυτές τις αρμοδιότητες πρέπει να δοθούν στις ομόσπονδες μονάδες και αν ναι, ποιες; Διαβεβαιώνουμε ότι η τ/κ πλευρά δεν έχει κανένα πρόβλημα να αφαιρεθούν αρμοδιότητες. Οι ισχυρές ενστάσεις της τ/κ πλευράς ήταν στο να προσθέτουμε αρμοδιότητες.

Οσον αφορά τις δίδην υπερεξουσίες του Προέδρου, θέλω να επαναλάβω ότι τις αποφάσεις δεν θα τις παίρνει ο Πρόεδρος ούτε ο Αντιπρόεδρος αλλά το Υπουργικό Συμβούλιο. Η μόνη αρμοδιότητα που θα έχουν ο Πρόεδρος και ο Αντιπρόεδρος είναι ο διορισμός του Υπουργικού Συμβουλίου και σε περίπτωση που και οι δύο διαφωνούν με απόφαση του Υπουργικού σε θέματα εξωτερικής πολιτικής, αμυντικής πολιτικής και ασφαλείας να μπορούν από κοινού να αποφασίζουν διαφορετικά. Αυτό ισοδυναμεί με βελτίωση της πρόνοιας του Συντάγματος του 1960 για βέτο από κοινού ή χωριστά. Οσον αφορά το διορισμό του Υπουργικού, είναι καλύτερο από την εκλογή του από τη Γερουσία αφού αυτή απαιτούσε τουλάχιστον 40% από κάθε πλευρά. Αυτό σήμαινε ότι σε περίπτωση που μια κοινότητα δεν έδινε το 40%, τότε θα οδηγούμασταν είτε σε αδυναμία σχηματισμού κυβέρνησης, είτε σε ετερόκλητες συμμαχίες που θα οδηγούσαν σε ένα Υπουργικό που θα προσομοίαζε με πύργο της Βαβέλ. Σε κάθε περίπτωση, εάν ο διορισμός των μελών του Υπουργικού από τον Πρόεδρο και τον Αντιπρόεδρο κρίνεται ως υπερευκέντρωση εξουσιών, η τ/κ πλευρά δεν θα είχε κανένα πρόβλημα να το αποδεχθεί αφού η ίδια επιδιώκει εκλογή των μελών του Υπουργικού από τη Γερουσία.

20. «**Είναι απαράδεκτο να έχουν δικαίωμα σύναψης συνθηκών οι Ομόσπονδες Μονάδες».**

Σε αρκετά ομοσπονδιακά κράτη οι περιφέρειες έχουν δικαίωμα σύναψης διεθνών συμφωνιών μέσα στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων τους. Αυτό συμβαίνει για το λόγο ότι οι διεθνείς συνθήκες περιέχουν τις εσωτερικές νομοθεσίες. Συνεπώς η σύναψη διεθνών συνθηκών εκ μέρους του ομοσπονδιακού κράτους σε θέματα που άπτονται των αρμοδιοτήτων των περιφερειών θα μπορούσε να οδηγήσει σε μια κατάσταση όπου σταδιακά το ομοσπονδιακό κράτος να σφετερίζεται τις αρμοδιότητες των περιφερειών μέσω σύναψης συνθηκών που θα υπερέχουν της εσωτερικής νομοθεσίας τους. Από την άλλη, ένα απεριόριστο δικαίωμα των περι-

φρειών να συνάπτουν τέτοιες συμφωνίες θα μπορούσε να οδηγήσει ντε φάκτο σε παράλληλη διεθνή προσωπικότητα. Για αυτό και μια σειρά από ομοσπονδιακά κράτη επέλεξαν τη μέση οδό: Παραχωρούν μεν τέτοιο δικαίωμα στις περιφέρειες αλλά όχι απεριόριστο. Αυτό γίνεται με δύο τρόπους. Είτε με καθορισμό των τομέων στους οποίους μπορούν να συνάπτουν συμφωνίες, είτε με μια γενική διάταξη ότι μπορούν να συνάπτουν τέτοιες συμφωνίες εφόσον τους το επιτρέπει η ομοσπονδιακή κυβέρνηση. Αυτό δεν ισοδυναμεί με χωριστή διεθνή προσωπικότητα αφενός διότι το δικαίωμα αυτό δεν είναι πρωτογενές αλλά παράγωγο και αφετέρου επειδή είναι περιορισμένο. Η μόνη εξαίρεση που επιτρέπει απεριόριστο τέτοιο δικαίωμα είναι το Βέλγιο και αυτό ακριβώς επικαλείται η τ/κ πλευρά. Εμείς απορρίπτουμε απεριόριστο τέτοιο δικαίωμα και προτείνουμε αυτό που με τον ένα ή τον άλλο τρόπο ήταν πάντα στο τραπέζι σε όλες τις συζητήσεις για το Κυπριακό: Να έχουν τέτοιο δικαίωμα μόνο για εμπορικές και πολιτιστικές συμφωνίες ενώ για οποιοδήποτε άλλες, μόνο αν τους το επιτρέψει η Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση (ουσιαστικά, μόνο σε πολιτιστικά θέματα, αφού βασικά μόνο η Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί να συνάψει εμπορικές συμφωνίες με τρίτες χώρες). Αλλά και αυτές οι περιορισμένες συμφωνίες των ομόσπονδων μονάδων θα μπορούσαν να συνάπτονται κάτω από τρεις προϋποθέσεις: Τα αντισυμβαλλόμενα κράτη να έχουν σχέσεις με την Κύπρο, τέτοιες συμφωνίες να μην επηρεάζουν δυσμενώς την Κύπρο και την εξουσία της ομοσπονδιακής κυβέρνησης ή της άλλης ομόσπονδης μονάδας και να είναι συμβατές με την ιδιότητα του κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επιπλέον οι επαφές των ομόσπονδων μονάδων με ξένες κυβερνήσεις θα γίνονται μέσω του Υπουργείου Εξωτερικών της ομοσπονδιακής κυβέρνησης. Θεωρώ αναγκαίο υπό το φως των απόψεων που εκφράστηκαν να σταθώ ενδεικτικά και όχι εξαντλητικά σε παραδείγματα ομοσπονδιακών κρατών όπου οι περιφέρειες έχουν δικαίωμα σύναψης διεθνών συμφωνιών.

Στις ΗΠΑ αναγνωρίζεται περιορισμένο δικαίωμα των Πολιτειών να συνάπτουν διεθνείς συμφωνίες (άρθρο 1, τμήμα 10 του Συντάγματος), που όταν συνάπτουν συνθήκες με κράτη το ασκούν με τη συγκατάθεση του Κογκρέσου. Στη Γερμανία οι γαίες δικαιούνται να συνάπτουν συμφωνίες με κράτη στα θέματα της αρμοδιότητάς τους, απαιτείται όμως η έγκριση της ομοσπονδιακής κυβέρνησης (αρ. 32, παρ. 3 του Συντάγματος). Συνάπτουν, όντως, αρκετές συμφωνίες, κυρίως με γειτονικά κράτη. Στην Ελβετία τα καντόνια δικαιούνται να συνάπτουν συνθήκες με ξένα κράτη σε θέματα δημόσιας υγείας, γειτονικών σχέσεων και αστυνομίας αφού προηγουμένως ενημερώνουν το κέντρο. Τα δε καντόνια μπορούν να έρχονται σε απευθείας σχέσεις με τις κατώτερες αρχές των ξένων κρατών. Με τις κυβερνήσεις ξένων κρατών μπορούν να επικοινωνούν με τη μεσολάβηση της ομοσπονδιακής κυβέρνησης (αρ. 48, 56 του Συντάγματος). Στον Καναδά και την Αυστραλία, ενώ το Σύνταγμα παραχωρεί ρητώς την αρμοδιότητα σύναψης διεθνών συνθηκών στο κέντρο, τούτο αμφισβητείται από τις επαρχίες, που διεκδικούν και ασκούν τέτοιο δικαίωμα στους τομείς των αρμοδιοτήτων τους. Για παράδειγμα, οι επαρχίες του Καναδά και οι Πολιτείες των ΗΠΑ συνάπτουν συμφωνίες μεταξύ τους. Το ίδιο γίνεται μεταξύ Κεμπέκ και Γαλλίας, Νέας Σκωτίας και Ολλανδίας (για τη μετανάστευση), Δυτικής και Νότιας Αυστραλίας (1974 με τη Λιβύη και με το Ιράκ για βοήθεια στην αγροτική οικονομία). Το Βέλγιο υπό κάποιες προϋποθέσεις τυπικά αναγνωρίζει στις περιφέρειες απεριόριστο δικαίωμα σύναψης διεθνών συνθηκών στον τομέα των αρμοδιοτήτων τους χωρίς έγκριση του κέντρου.

21. «Οι Ομόσπονδες Μονάδες θα μπορούν να θέτουν βέτο στη σύναψη ομοσπονδιακών συνθηκών».

Ούτε καν η τ/κ πλευρά έχει τέτοια θέση. Η τ/κ πλευρά ζητά να επικυρώνουν οι Ομόσπονδες Μονάδες μόνο τις Συνθήκες που συνάπτει η Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση επί θεμάτων που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των Μονάδων και όχι συνολικά τις διεθνείς συνθήκες, κάτι που

εμείς απορρίπτουμε.

22. «Τα ενδιάμεσα μέτρα που θα ισχύουν μέχρι να ληφθεί απόφαση του Δικαστηρίου αναφορικά με σύναψη διεθνών συνθηκών εκ μέρους της ομοσπονδιακής κυβέρνησης είναι πρωτόγνωρα, δεν συναντώνται πουθενά σε ομοσπονδιακά κράτη, ενώ τα κριτήρια θα είναι καθαρά πολιτικά και θα οδηγούν σε παράλυση».

Θέλω να διευκρινίσω ότι τα ενδιάμεσα μέτρα είναι η απάντηση της πλευράς μας στην τ/κ θέση ότι το ομοσπονδιακό κράτος δεν θα πρέπει να μπορεί να συνάπτει συνθήκες στα θέματα αρμοδιότητας των Ομόσπονδων Μονάδων και το επιχείρημα είναι το κλασικό όλων των περιφερειών ομοσπονδιακών κρατών παγκοσμίως: Αυτά, υποστηρίζουν, θα συνιστούσε σφετερισμό των αρμοδιοτήτων τους. Η δική μας θέση είναι ότι η ομοσπονδιακή κυβέρνηση θα μπορεί να συνάπτει τέτοιες συμφωνίες που από μόνη τους δεν συνιστούν σφετερισμό αρμοδιοτήτων. Αν οι ομόσπονδες μονάδες θεωρούν ότι μια τέτοια διεθνής συνθήκη εκ του περιεχόμενου της συνιστά σφετερισμό αρμοδιότητας τότε και μόνο τότε θα μπορεί να απευθύνεται στο Δικαστήριο όπου ασφαλώς θα πρέπει να αποδείξει τον ισχυρισμό της. Ασφαλώς αυτά τα κριτήρια είναι κατεχόμενη νομικά και ποτέ πολιτικά. Οχι μόνο δεν είναι πρωτόγνωρα τέτοια πρακτικά, αλλά τα συνταγματικά δικαστήρια των ομοσπονδιακών κρατών κατακλύζονται από προσφυγές ομόσπονδων μονάδων για κατ'ισχυρισμό σφετερισμό αρμοδιοτήτων τους από την ομοσπονδιακή εξουσία.

23. «Γιατί θεσπίσατε Επιτροπή Εξωτερικής Πολιτικής, η οποία μάλιστα θα έχει σχέσεις με ξένες κυβερνήσεις»;

Εκείνο που περιλάβαμε στο περίγραμμα είναι μια Κοινή Επιτροπή Εξωτερικών Σχέσεων (ΚΕΕΣ) η οποία θα ενεργεί ως συμβουλευτικό σώμα για θέματα εξωτερικών σχέσεων που αφορούν αρμοδιότητες των ομόσπονδων μονάδων. Τονίζω ότι θα αφορούν αρμοδιότητες των μονάδων και όχι της ομοσπονδιακής κυβέρνησης. Αυτή η Επιτροπή δεν έχει καμία σχέση με επαφές με ξένες κυβερνήσεις. Θα λειτουργεί απλώς στις περιπτώσεις όπου το ομοσπονδιακό κράτος θα συνάπτει συνθήκες σε τομείς των αρμοδιοτήτων των Ομόσπονδων Μονάδων, οπότε θα πρέπει να γίνεται διαβούλευση. Τονίζω επίσης ότι η τ/κ πλευρά δεν δέχεται αυτή τη ρύθμιση αφού απαιτεί όχι απλώς διαβούλευση αλλά σύμφωνη γνώμη των ομόσπονδων μονάδων.

24. «Να αποσυρθεί η πρόταση του Προέδρου για παραμονή αριθμού εποίκων».

Ήταν διαχρονική θέση της ε/κ πλευράς ότι αριθμός εποίκων θα παραμείνει για ανθρωπιστικούς λόγους (π.χ. μικτοί γάμοι, παιδιά μικτών γάμων). Στο έγγραφο της ε/κ πλευράς ημερομηνίας 30 Μαρτίου 2004 αναφέρεται σχετικά: «Ο κατάλογος των Τούρκων και Ελλήνων υπηκόων που πρόκειται να αποκτίσουν την κυπριακή ιθαγένεια δεν θα έπρεπε να αποτελεί αριθμική περισσότερη από 30.000 άτομα εκπληρώνοντας τα κριτήρια που προβλέπονται από το Σχέδιο. Επιπροσθέτως, οι εποίκοι που έχουν παντρευτεί Τουρκοκύπριες και οι απόγονοί τους (που εκτιμούνται σε 15.000) ενδεχομένως να γίνουν πολίτες, ανεβάζοντας έτσι το συνολικό αριθμό σε άνω των 45.000. ακόμη δεν θα πρέπει να δοθεί το δικαίωμα μόνιμης σε άνω του 5%. Η εφαρμοσμένη

ποσοστιαία της τάξης του 5% πρέπει να υπολογιστεί βάσει του αριθμού μόνο των ατόμων που είναι πολίτες της Κύπρου και όχι αυτών που έχουν διπλή υπηκοότητα». Δηλαδή 30.000+15.000+5% = Πέραν των 50.000. Ο λόγος που το αναφέρω δεν είναι για να επιρρίψω ευθύνες σε προκατόχους, ούτε άλλως θεωρώ επιλήψιμο αυτό που έγινε όπως συστηματικά καταλογίζεται σε εμένα αλλά για να καταδείξω ότι το Κυπριακό δεν είναι «λευκός πίνακας» ούτε άρχισε το 2008.

25. «Αναφερόμαστε σε παιδιά εποίκων που θα μείνουν άρα θα μείνουν και οι γονείς τους και αυτό, σε συνδυασμό με τη σύγκλιση της 29ης Ιανουαρίου όπου αναφέρεται ότι θα συμφωνηθεί η παραμονή των εποίκων, σημαίνει ότι θα μας μείνουν όλοι οι εποίκοι».

Όταν όλοι μας αναφερόμαστε σε ανθρωπιστικές περιπτώσεις εποίκων που θα παραμείνουν ασφαλώς εννοούμε ότι σε αυτές εμπίπτουν οι μικτοί γάμοι και τα παιδιά τους το οποίο άλλως προνοείται και από το διεθνές δίκαιο που διαχωρίζει αυτές τις περιπτώσεις από το έγκλημα πολέμου που είναι ο εποικισμός. Αναφορικά δε με τον ισχυρισμό ότι η Συμφωνία της 29ης Ιανουαρίου προνοεί ότι θα συμφωνήσουμε την παραμονή όλων των εποίκων αναφέρω επί λέξει τη σχετική πρόνοια: «Το πιο πάνω (δηλαδή η απόλυση των τεσσάρων ελευθεριών από Τούρκους υπηκόους) είναι υπό την αίρεση συμφωνίας (μεταξύ άλλων) για το θέμα των Τούρκων υπηκόων/εποίκων που κατοικούν στο βορρά πριν τη λύση».

26. «Γιατί δεχθήκαμε τις τέσσερις ελευθερίες για τους Τούρκους πολίτες; Γιατί δεν γίνεται αναφορά στην πληθυσμιακή αναλογία 4:1; Έχουμε υπόψη ότι σε επτά χρόνια θα δικαιούνται πολιτογράφηση; Γιατί δεχθήκαμε εξαίρεσεις για τους Κύπριους πολίτες»;

Αυτά τα ερωτήματα έχουν απαντηθεί εκτενώς στην πρωτολογία μου. Θέλω να επαναλάβω ότι εμείς είχαμε δύο στόχους: Πρώτον, τη διασφάλιση των τριών βασικών ελευθεριών για τους Κύπριους πολίτες και δεύτερον, να τεθεί φραγμός στη χωρίς περιορισμούς εγκατάσταση και πολιτογράφηση Τούρκων πολιτών σε περίπτωση μελλοντικής ένταξης της Τουρκίας στην Ε.Ε. Η τ/κ πλευρά έθετε δύο ζητήματα: Πρώτον, ότι σε περίπτωση ελεύθερης εγκατάστασης χωρίς κανένα περιορισμό δυνητικά θα μπορούσαν οι Ε/κ να φτιάξουν σε κάποιο αριθμό που να αποτελούν πλειοψηφία στην τ/κ ομόσπονδη πολιτεία και συνεπώς να αρθεί η δυνατότητα της τ/κ κοινότητας να διοικεί την τ/κ ομόσπονδη πολιτεία όπως προνοούν οι Συμφωνίες Υψηλού Επιπέδου. Δεύτερον, η τ/κ πλευρά έθετε θέμα ίσης μεταχείρισης Τούρκων και Ελλήνων πολιτών.

Αναφορικά με το πρώτο πετύχαμε, για πρώτη φορά, να μην υπάρχει κανένας περιορισμός στην ελεύθερη εγκατάσταση Κυπρίων σε ολόκληρη την κυπριακή επικράτεια και ο περιορισμός να αφορά μόνο τον τρόπο άσκησης των πολιτικών δικαιωμάτων αν οι Ε/κ υπερβούν μια οροφή που θα συμφωνηθεί. Αναφορικά με το δεύτερο θα μπορούσαμε να απαντήσουμε στην τουρκοκυπριακή πλευρά ότι παρόλο που οι Συνθήκες του 1960 διατηρούν κάποιες ισορροπίες μεταξύ Ελλήνων και Τούρκων πολιτών καθώς και το καθεστώς του πλέον εννοούμενου κράτους για Ελλάδα και Τουρκία, η ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε. δημιουργήσει νέα δεδομένα και άρα η Τουρκία θα έχει καθεστώς τρι-

της χώρας. Αν όμως το πράτταμε αυτό, ακόμα και σε περίπτωση που θα γινόταν αποδεκτό από την τ/κ πλευρά, τότε σε περίπτωση μελλοντικής ένταξης της Τουρκίας στην Ε.Ε., η τελευταία θα είχε όλα τα δικαιώματα του κράτους μέλους, δηλαδή μεταξύ άλλων θα υπήρχε απόλυτη ελευθερία εγκατάστασης. Σημειώνω ότι η Συμφωνία Τελωνειακής Ένωσης προβλέπει περιορισμό στην ελεύθερη εγκατάσταση Τούρκων πολιτών στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης μόνο για 20 χρόνια που έχουν παρέλθει προ πολλού, αυτό δεν εφαρμόζεται προς το παρόν αλλά δεν υπάρχει καμία βεβαιότητα ότι ο περιορισμός δεν θα αρθεί κάποια στιγμή. Για αυτό έπρεπε να μπει ένας περιορισμός από τώρα και εμείς ακριβώς αυτό έχουμε επιτύχει, εισάγοντας την πρόνοια για διατήρηση της πληθυσμιακής αναλογίας που είναι 4:1 τόσο την ώρα της λύσης όσο και αναφορικά με μελλοντική εγκατάσταση και πολιτογράφηση. Αυτό ακριβώς για το οποίο με κατηγορείτε, δηλαδή ο εποικισμός ακόμα και στις ελεύθερες περιοχές, θα είχε συμβεί αν εμείς δεν διασφαλίσαμε τα πιο πάνω.

Επιγραμματικά αναφέρω τα εξής:

- Ελεύθερη διακίνηση εμπορευμάτων

Δεδομένης της ύπαρξης τελωνειακής ένωσης μεταξύ της ΕΕ και της Τουρκίας, η οποία δημιουργήθηκε με την απόφαση 1/95 του Συμβουλίου Σύνδεσης ΕΚ - Τουρκίας, θα υπάρξει ελεύθερη διακίνηση εμπορευμάτων μεταξύ Τουρκίας και Κύπρου όταν η Τουρκία εφαρμόσει, ως ήδη οφείλει, τις πρόνοιες της απόφασης 1/95, ανεξαρτήτως του αν η Τουρκία θα ενταχθεί ή όχι στην Ε.Ε.

- Ελεύθερη διακίνηση κεφαλαίων

Το άρθρο 63 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης προβλέπει την ελεύθερη διακίνηση κεφαλαίων τόσο μεταξύ των κρατών μελών της Ένωσης όσο και μεταξύ των κρατών μελών και τρίτων χωρών. Εμείς είπαμε ότι είμαστε έτοιμοι να δεχθούμε την ελεύθερη διακίνηση κεφαλαίων με την Τουρκία, υπό την προϋπόθεση ότι η τ/κ πλευρά θα δεχθεί ότι δεν θα υπάρχει μόνιμος περιορισμός αλλά μόνο μεταβατική περίοδος στην απόκτηση ακίνητης περιουσίας από Ελληνοκυπρίους εντός της τ/κ ομόσπονδης μονάδας και ότι η ελεύθερη διακίνηση κεφαλαίων με την Τουρκία θα ισχύσει ταυτόχρονα με την άρση των περιορισμών στην απόκτηση ακίνητης περιουσίας εντός της τ/κ ομόσπονδης μονάδας.

- Ελεύθερη διακίνηση προσώπων

Όλα όσα αναφέρονται στο περίγραμμα θέσεων της πλευράς αναφορικά με τα πιο πάνω έχουν ως απαραίτητο γνώμονα τη διατήρηση της αναλογίας 4:1 τόσο στην εγκατάσταση μεταξύ Ελλήνων και Τούρκων πολιτών που διαμένουν στην Κύπρο όσο και στην πολιτογράφηση.

- Ελεύθερη παροχή υπηρεσιών

Η ελεύθερη παροχή υπηρεσιών συνίσταται στο δικαίωμα διασυννοριακής παροχής υπηρεσιών. Δηλαδή, ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο που βρίσκεται στο κράτος Α παρέχει υπηρεσίες σε ένα κράτος Β χωρίς να εγκαθίσταται στο τελευταίο. Για τα επαγγέλματα και τις δραστηριότητες που ρυθμίζονται νομοθετικά με διατάξεις που απορρέουν από το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η παροχή υπηρεσιών από Τούρκους πολίτες και επιχειρήσεις εγκατεστημένες στην Τουρκία θα είναι εφικτή εφόσον οι εν λόγω πολίτες και επιχειρήσεις θα συμμορφώνονται με το εν λόγω δίκαιο. Σημειώνω εδώ ότι δεν ευσταθεί ο ισχυρισμός ότι στην Ε.Ε. δεν υπάρχουν επαγγέλματα που ρυθμίζονται νομοθετικά. Υπάρχουν πολλά επαγγέλματα που είναι νομοθετικά κατοχυρωμένα (π.χ. γιατροί, νοσοκόμοι, μαίες, αρχιτέκτονες, φαρμακοποιοί κ.α.) και αυτό ρυθμίζεται μέσα από συγκεκριμένες κοινοτικές οδηγίες. Αναφορικά με παροχές υπηρεσιών, θα ισχύουν και για αυτούς οι περιορισμοί που θα προβλέπονται για Τούρκους πολίτες που θα μπορούν να εγκαθίστανται στην Κύπρο.

Συνεπώς ερωτώ: Πού βρίσκονται οι απαράδεκτες υποχωρήσεις οι οποίες μου καταλογίζονται; Πόσο δε μάλλον που δεν θα υπήρχε κανένα πρόβλημα να ακυρωθεί η σύγκλιση της 29ης Ιανουαρίου, αφού αυτό ακριβώς επιδίω-

κει η τ/κ πλευρά η οποία θεωρεί ότι όσα παίρνει η δική μας πλευρά δίνονται άνευ όρων ενώ όσα παίρνει η ίδια είναι υπό προϋποθέσεις (διαβούλευση με την Ελλάδα και την Ε.Ε., να μην αλλοιώνεται η πληθυσμιακή αναλογία μεταξύ των δύο κοινοτήτων, υπό την αίρεση συμφωνίας πριν τη λύση για το θέμα των εποίκων). Αρα πού στηρίζεται ο ισχυρισμός ότι θέτουμε αόριστες και ανεπαρκείς προϋποθέσεις; Το θέμα είναι απολύτως σαφές: Αν η τ/κ πλευρά δεν δεχθεί την αναλογία 4:1 όπως και τις άλλες προϋποθέσεις, δεν υπάρχει σύγκλιση για τις τέσσερις ελευθερίες για τους Τούρκους πολίτες. Επειδή αναφέρθηκε ότι στο περίγραμμα θέσεων της δικής μας πλευράς δεν αναφέρεται η πληθυσμιακή αναλογία 4:1 για τους Κύπριους αλλά μόνο για τους Τούρκους πολίτες, αναφέρω επί λέξει τι αναφέρεται στο περίγραμμα: «Πέραν των κατοχών Κυπριακής Ιθαγένειας κατά την 31η Δεκεμβρίου 1963 και των απογόνων τους, ο συνολικός αριθμός των ατόμων οι οποίοι θα είναι πολίτες της Ενωμένης Ομοσπονδιακής Κυπριακής Δημοκρατίας κατά την έναρξη ισχύος της συμφωνίας θα καθορισθεί πριν τη λύση. Αυτό θα γίνει κατά τρόπο ώστε να τηρηθεί η δημογραφική αναλογία μεταξύ των δύο κοινοτήτων όπως προβλέπεται στο έγγραφο συγκλίσεων της 29ης Ιανουαρίου 2010. Αυτό σημαίνει ότι ο αριθμός των πολιτών της Ενωμένης Κύπρου οι οποίοι θα είναι μέλη της τ/κ κοινότητας δεν θα υπερβαίνει το 20% του συνολικού αριθμού των πολιτών της Ενωμένης Κύπρου».

27. «**Θα είναι αδύνατο να ελέγχεται η διατήρηση της πληθυσμιακής αναλογίας 4:1 αναφορικά με τη ροή Ελλήνων και Τούρκων πολιτών».**

Εδώ προκύπτει ένα γενικό και ένα ειδικό ζήτημα. Το γενικό είναι το εξής: Έχουμε προσχωρήσει τώρα όλοι στη λογική ότι ακόμα και αν συμφωνηθεί κάτι θετικό δεν υπάρχει εγγύηση ότι αυτό θα εφαρμοστεί; Αυτή η λογική οδηγεί στο συμπέρασμα ότι μεταίσιονόμαστε όταν αναζητούμε λύση με συνομιλίες διότι στο τέλος η συμφωνία μπορεί να μην εφαρμοστεί. Το ειδικό ζήτημα που προκύπτει είναι ότι υπάρχει σύγκλιση ότι θέματα μετανάστευσης, αλλοδαπών, έκδοσης διαβατηρίων, ιθαγένειας θα συζητούν όλα ομοσπονδιακά αρμοδιότητα. Συνεπώς, αυτός που θα ελέγχει την εγκατάσταση Τούρκων σε αναλογία 4:1 θα είναι τα αρμόδια όργανα του ομοσπονδιακού κράτους. Εκτός και αν στα πλαίσια της αντίληψης περί αποκεντρωμένης ομοσπονδίας δεν θέλουμε αυτές τις αρμοδιότητες για την Ομοσπονδία. Επιπλέον διερωτόμαστε αν βάσει αυτής της λογικής δεν έχει καμιά αξία η πρόνοια της ίδιας της Συνθήκης Εγκαθίδρυσης της Κυπριακής Δημοκρατίας για μόνιμη εγκατάσταση και πολιτογράφηση 4:1. Η η πρόνοια του Σχεδίου Ανάν για προσωρινή οροφή 5%.

28. «**Η σύγκλιση για το 4:1 είναι χειρότερη κατά παραοργάνωση από τη σχετική πρόνοια του Σχεδίου Ανάν».**

Όπως είπα και στην πρωτολογία μου οι βελτιώσεις είναι πασιφανείς:

- Ενώ στο Σχέδιο Ανάν υπήρχαν περιορισμοί στο θέμα της άσκησης των ελευθεριών των Κυπρίων πολιτών (δεν θα μπορούσαν να υπερβαίνουν το 1/3 του συνόλου όσοι θα εγκαθίστανται στην άλλη ομόσπονδη μονάδα), τώρα δεν θα υπάρχουν.

- Οι περιορισμοί στην εγκατάσταση Τούρκων υπηκόων θα είναι τώρα μόνιμοι ενώ στο Σχέδιο Ανάν προβλεπόταν χρονική περίοδος 19 ετών ή μέχρι την ένταξη της Τουρκίας στην Ε.Ε., όποιο συνέβαινε πρώτο.

- Στο Σχέδιο Ανάν προβλεπόταν ανώτατο όριο εγκατάστασης Ελλήνων και Τούρκων σε ποσοστό 5% επί του πληθυσμού Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων το οποίο θα ήταν κυλιόμενο αφού κάθε εννέα χρόνια θα μπορούσε να ανανεωθεί επειδή θα αποκτούσαν δικαίωμα πολιτογράφησης. Επιπλέον, γίνεται αντιληπτό ότι οι μεν Τούρκοι θα είχαν τη δυνατότητα να αντλούν από μια δεξαμενή ογδόντα εκατομμυρίων και να ανανεώνουν συνεχώς το 5% με σοβαρές συνέπειες για τη δημογραφική δομή της Κύπρου, ενώ δεν είναι καθόλου βέβαιο ότι θα καλυπτόταν το 5% για τους Έλληνες πολίτες. Τώρα γίνεται σαφής αναφορά στην αναλογία 4:1 τόσο για τη μόνιμη εγκατάσταση όσο και για την πολιτογράφηση.

29. «**Η πρόνοια για διαβούλευση με την Ελλάδα θα δημιουργήσει προστριβές διότι θα περιορίσει το δικαίωμα εγκατάστασης Ελλήνων πολιτών».**

Εμείς μιλούμε για 4:1. Αυτό μπορεί να γίνει με διάφορους τρόπους όχι κατ' ανάγκη με περιορισμό των Ελλαδιτών. Δηλαδή για Ελλαδίτες να είναι ελεύθερο και για κάθε τέσσερις Ελλαδίτες να μπορεί να έρθει ένας Τούρκος. Για να έχουμε αντίληψη για ποιους αριθμούς μιλάμε, πληροφορικά αναφέρω ότι από το 1963 μέχρι σήμερα έχουν εγκατασταθεί στην Κύπρο περίπου 30.000 Ελλαδίτες και έχουν πάρει ιθαγένεια περίπου 2.500. Επειδή όμως τώρα ξαφνικά το πιο πάνω θεωρείται μεμπτό, υπενθυμίζω τι είπε σχετικά ο κ. Μαρκίδης στην εκπομπή του ΡΙΚ «Προεξτάσεις» στις 9 Φεβρουαρίου 2012: Από τουρκοκυπριακής πλευράς «...είχε συζητηθεί επανειλημμένα το 2002, ότι οι Έλληνες υπήκοοι θα μπορούσαν να έρχονται ελεύθερα στην Κύπρο, όταν θα γίνει η Κύπρος μέλος της Ε.Ε.; Μάλιστα. Δεν δεχόμαστε λύση του Κυπριακού εκτός εάν έχουν και οι Τούρκοι το ίδιο δικαίωμα. Κομμένο. Και το αποτέλεσμα ήταν ότι (...) ήρθε η ίδια η Ελλάδα και είπε ότι εγώ για να διευκολύνω τη λύση του Κυπριακού δέχομαι να υπάρξει ποσοτικός περιορισμός στην κάθοδο Ελλαδιτών και Τούρκων για να μην αλλοιώνεται η αναλογία και μετά την τυχόν είσοδο της Τουρκίας στην Ευρώπη, που δεν θα μας είχε ανάγκη να ρωτήσει αφού από τη στιγμή που μπει στην Ευρώπη αυτόματα η Τούρκοι υπήκοοι θα έχουν το δικαίωμα να έρθουν στην Κύπρο».

30. «**Με την παραχώρηση των τεσσάρων ελευθεριών σε Τούρκους πολίτες δώσαμε αντάλλαγμα για να πάρουμε το αυτονόητο δι-**

καίωμα των τεσσάρων ελευθεριών για τους Κυπρίους».

Για εμάς είναι αυτονόητο αυτό το δικαίωμα, αλλά δεν ήταν αυτονόητο στην τράπεζα των διαπραγματεύσεων όλα αυτά τα χρόνια. Υπενθυμίζω ότι το 2004 τόσο στο Σχέδιο Ανάν όσο και στην Πράξη Προσαρμογής (Act of Adaptation) υπήρχε οροφή 1/3 για μη τουρκόφωνους. Εμείς διασφαλίσαμε μέσα από τη Σύγκλιση της 29ης Ιανουαρίου ότι θα υπάρχει πλήρης ελευθερία εγκατάστασης και οροφή μόνο για την άσκηση των πολιτικών δικαιωμάτων.

31. «**Ο Πρόεδρος επέλεξε ορισμένα σημεία από τη Συμφωνία Υψηλού Επιπέδου του 1977 και παράβλεψε άλλα που αφορούν τις βασικές ελευθερίες».**

Στην πρωτολογία μου παρέθεσα αυτούσια τη Συμφωνία Υψηλού Επιπέδου του 1977, αλλά ο πιο πάνω ισχυρισμός με αναγκάζει να υπενθυμίσω τι προβλέπει η Συμφωνία αναφορικά με τις βασικές ελευθερίες:

«Ζητήματα αρχών όπως της ελευθερίας διακίνησης, ελευθερίας εγκατάστασης, το δικαίωμα παρουσίας και άλλα ειδικά θέματα, είναι ανοικτά προς συζήτηση λαμβανομένης υπόψη της θεμελιώδους βάσης ενός κοινοτικού ομοσπονδιακού συστήματος και ορισμένων πρακτικών δυσκολιών που θα μπορούσαν να εγερθούν για την τουρκοκυπριακή κοινότητα». Τι σημαίνει άραγε ότι οι βασικές ελευθερίες είναι ανοικτές προς συζήτηση λαμβανομένου υπόψη του δικαιοδικού ομοσπονδιακού συστήματος και των πρακτικών δυσκολιών για την τ/κ κοινότητα; Εμείς πάντως, όπως τεκμηρίωσα στην πρωτολογία μου και θα επαναλάβω και πιο κάτω, κατοχύρωσαμε τις βασικές ελευθερίες για όλους τους Κυπρίους χωρίς κανένα περιορισμό.

32. «**Η αναφορά ότι το δικαίωμα διαμονής δεν έχει σχέση με το νομικό όρο κατοικία σημαίνει ότι δεν διασφαλίζεται το δικαίωμα εγκατάστασης για τους Κύπριους πολίτες».**

Ο ισχυρισμός αυτός δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα. Η αναφορά ότι το δικαίωμα εγκατάστασης (right of abode) δεν έχει σχέση με το νομικό όρο κατοικία (residence), έχει εισαχθεί επειδή ο όρος residence αφ' εαυτού δημιουργεί πολιτικά δικαιώματα που προοδευτικά αυξάνονται. Για αυτό έπρεπε να βρεθεί ένας όρος που να διασφαλίζει ότι όλοι ανεξαιρέτως θα μπορούσαν να εγκαθίστανται (όπως πολύ σωστά αναφέρθηκε εδώ, το "right of abode" σημαίνει δικαίωμα μόνιμης εγκατάστασης) να αποκτούν παρουσία και να εξασκούν οποιαδήποτε οικονομική δραστηριότητα οπουδήποτε στην Κύπρο χωρίς κανένα περιορισμό αλλά να ασκούν τα πολιτικά τους δικαιώματα σε κοινοτική βάση αν υπερβούν μια οροφή που θα συμ-

φωνηθεί.

33. «**Κακώς δώσαμε τις τέσσερις ελευθερίες για τους Τούρκους και περιορίσαμε τις ελευθερίες των Κυπρίων μόνο σε τέσσερις ενώ υπάρχουν πολύ περισσότερες».**

Οι τέσσερις ελευθερίες είναι οι ελευθερίες της ενιαίας αγοράς (αγαθά, υπηρεσίες, κεφάλαια, διακίνηση προσώπων). Όταν αναφερόμαστε στις βασικές ελευθερίες των Κυπρίων πολιτών αυτές δεν είναι απλώς οι τέσσερις ελευθερίες στα πλαίσια της διασυνοριακής διακίνησης, αλλά οι τρεις πασιγνωστές βασικές ελευθερίες διακίνησης, εγκατάστασης και παρουσίας όπως αυτές κατοχυρώνονται στο διεθνές δίκαιο και ειδικότερα στις διεθνείς συνθήκες περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Από εκεί και πέρα σωρεία άλλων δικαιωμάτων και ελευθεριών θα κατοχυρώνονται στο Κεφάλαιο του Συντάγματος περί Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στο οποίο θέση μας είναι ότι πρέπει να περιληφθεί αυτούσια η Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

34. «**Γιατί μιλούμε για Τ/κ νόμιμους ιδιοκτήτες; Γιατί δεν έχουν όλοι δικαίωμα άμεσης αποκατάστασης π.χ. γιατί το έχουν μόνο όσοι συμπλήρωσαν τα 10 χρόνια, ή υπάρχει αυτό το δικαίωμα μόνο για 7,500 τ.μ.»;**

Ο λόγος για τον οποίο αναφερόμαστε σε τ/κ νόμιμους ιδιοκτήτες είναι πασιφανής. Υπάρχουν και Τ/κ νόμιμοι ιδιοκτήτες που απώλεσαν την παρουσία τους είτε λόγω των γεγονότων του 1963, είτε λόγω της βίαιης μετακίνησης τους το 1974.

Αναφορικά με το δεύτερο σκέλος της ερώτησης είναι γνωστό και αποδεκτό διαχρονικά από την πλευρά μας ότι η αποκατάσταση δεν μπορεί να γίνει μέσα σε μία νύχτα αλλά μέσα από συσχετισμένα χρονδιαγράμματα. Και τούτο επειδή προτού μετακινήθουν οι Τ/κ θα πρέπει να διασφαλιστεί η μετεγκατάστασή τους. Η αναφορά σε όσους συμπλήρωσαν τα δέκα χρόνια δεν σημαίνει ότι οι υπόλοιποι στερούνται του δικαιώματος αποκατάστασης της παρουσίας αλλά μόνο ότι θα λάβουν αποκατάσταση μέσα από χρονδιαγράμματα ενώ όσοι ήταν άνω των δέκα ετών θα λάβουν άμεση αποκατάσταση. Δηλαδή όσοι είναι σήμερα από 47 ετών και άνω θα λάβουν άμεση αποκατάσταση (οι υπόλοιποι - μέσω χρονδιαγράμματος) ενώ στο Σχέδιο Ανάν άμεση αποκατάσταση θα λάμβαναν μόνο όσοι ήταν άνω των 65. Το ίδιο αφορά και τις 7,500 τ.μ. Αυτά θα αποκατασταθούν άμεσα και τα υπόλοιπα μέσω χρονδιαγράμματος. Δηλαδή κάθε Ε/κ θα λάβει τουλάχιστον 7,500 τ.μ. που σημαίνει ότι πέραν του 60% των Ε/κ παίρνει άμεσα πίσω όλη του την παρουσία, ενώ στο Σχέδιο Ανάν όσοι είχαν κάτω από 15 σκάλες καλλιέργειας γης ή κάτω από έξι σκάλες αρδευσιμής γης δεν έπαιρναν απολύτως τίποτα. Επειδή επίσης έγινε αναφορά σε δυσμενέστατη απόφαση του ΕΔΑΔ στην υπόθεση Δημόπουλος καθίσταται αντιληπτό ότι έπρεπε να χειριστούμε την απόφαση κατά τρόπο που αφενός να υπερασπιζόμαστε τις θέσεις μας και αφετέρου να μη φαίνεται ότι την παραβιάζουμε. Σημειώνω ότι η απόφαση αυτή ήταν η συνέχεια προηγούμενων αποφάσεων στις οποίες ήταν σε όλους καθαρό ότι βήμα με βήμα μας οδηγούσαν σε αυτή την κατάληξη.

35. «**Δεχθήκαμε τον Οργανισμό Ανάπτυξης Περιουσιών; Αν ναι γιατί μας αναφέρατε στην υποεπιτροπή του Εθνικού ότι δεν τον δεχθή-**

καμε»;

Αναφορικά με τον Οργανισμό Ανάπτυξης Περιουσιών η κατάσταση έχει ως εξής: Η τ/κ θέση είναι ότι όλες οι τ/κ περιουσίες στις ελεύθερες περιοχές ανήκουν στις λεγόμενες «αρχές» του ψευδοκράτους και θα πρέπει να ανταλλάξουν με τις ε/κ περιουσίες που τους κατανεμήθηκαν ως δίδην ανταλλαγή. Περαιτέρω η τ/κ θέση είναι ότι οι τ/κ περιουσίες στις ελεύθερες περιοχές θα περιέλθουν στον Οργανισμό Ανάπτυξης Περιουσιών για να αναπτυχθούν. Η δική μας θέση είναι η εξής: Αν είναι ατομική επιλογή των Τ/κ η ανταλλαγή θα γίνει σεβαστή και αυτό συνάδει με τη θέση αρχής ότι ο κάθε νόμιμος ιδιοκτήτης δικαιούται να επιλέξει αποκατάσταση, αποζημίωση ή ανταλλαγή. Απορρίπτουμε τη θέση ότι η ανταλλαγή θα γίνει κατ' ανάγκη με τις ε/κ περιουσίες που κατέχουν σήμερα, διότι ο ιδιοκτήτης μπορεί να επιλέξει αποκατάσταση. Απορρίπτουμε επίσης τη θέση ότι οι τ/κ περιουσίες στις ελεύθερες περιοχές και μόνο αυτές θα αναπτυχθούν. Θέση μας είναι ότι οι περιουσίες για τις οποίες ο νόμιμος ιδιοκτήτης θα επιλέξει ανταλλαγή ή αποζημίωση θα περιέλθουν στην κατοχή της Επιτροπής Περιουσιών. Μόνο αυτές οι περιουσίες, τόσο ελληνοκυπριακές όσο και τουρκοκυπριακές, θα μπορούν να αναπτυχθούν, πάντα με απόφαση της Επιτροπής που προς αυτό το σκοπό μπορεί να ιδρύσει ένα Οργανισμό Ανάπτυξης Περιουσιών.

36. «**Είναι απαράδεκτο που δεχθήκαμε να δίνεται 5% των εσόδων για ανάπτυξη της τ/κ Ομόσπονδης Μονάδας».**

Ηταν πάγια θέση όλων των Προέδρων της Κυπριακής Δημοκρατίας και πρόνοια των ομόφωνων ε/κ προτάσεων του 1989, ότι στα πρώτα χρόνια μετά τη λύση θα πρέπει να υπάρξουν τέτοιες πολιτικές οι οποίες να οδηγούν σε οικονομική εξισορρόπηση. Εκείνο που παραβλέπεται είναι ότι πέραν του 5% για την τουρκοκυπριακή ομόσπονδη μονάδα και του 1% για τις περιοχές που θα επιστραφούν, το υπόλοιπο των εσόδων που θα κατανέμεται στις ομόσπονδες μονάδες θα είναι σε αναλογία περίπου 85% για την ελληνοκυπριακή ομόσπονδη μονάδα και 15% για την τουρκοκυπριακή ομόσπονδη μονάδα. Αλλά και αυτό μόνο για μια μεταβατική περίοδο μετά από την οποία δεν θα ισχύει το 5% και η αναδιανομή θα γίνεται αποκλειστικά βάσει του ΑΕΠ (που σήμερα είναι κάτω του 10% για την τουρκοκυπριακή κοινότητα).

37. «**Τα δύο ACC (Κέντρα Ελέγχου Εναέριας Κυκλοφορίας) παραβιάζουν την κυριαρχία καθώς και κανόνες της διεθνούς πολιτικής αεροπορίας και αυτό είναι εγκληματικό».**

Οχι μόνο τα ACC (Κέντρα Ελέγχου Εναέριας Κυκλοφορίας) αλλά ούτε και το ίδιο το FIR (Περιοχή Ελέγχου Πτήσεων) έχει οποιαδήποτε σχέση με κυριαρχία, εναέριο χώρο κ.α. Εξ ου και πολλά κράτη έχουν περισσότερα του ενός FIR καθώς και πολλά ACC χωρίς να θεωρείται αυτό παραβίαση κανόνων της διεθνούς πολιτικής αεροπορίας. Επαναλαμβάνω ότι διασφαλίσαμε ένα FIR και δύο ομοσπονδιακά ACC. Για το συγκεκριμένο θέμα έχουμε εξασφαλίσει γνωμοδότηση τόσο από την νομική υπηρεσία του Ελληνικού ΥΠΕΞ όσο και από Κύπριους εμπειρογνώμονες με πολυετή πείρα στα συγκεκριμένα θέματα.